

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1929.

Andra kammaren.

Nr II.

Lördagen den 16 februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande jämte i ämnet väckta motioner; och lämnades därvid i fråga om *punkterna I och II* av utskottets hemställan, enligt förut skedd anteckning, ordet till

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.

Herr **Månsson** i Erlandsro, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Efter den långa debatt, som redan här ägt rum, kan jag ju fatta mig helt kort.

Hur ofta vi än behandlat den fråga, som nu föreligger i riksdagen, så finnas ju alltid delade meningar därom, men man kan konstatera, att intresset för betodlingen ökats, ty då vi vid 1926 års riksdag hade denna fråga under debatt, ville vänsterpartierna icke ens vara med om en skrivelse till Kungl. Maj:ts med anhållan om skyndsamt utredning angående nödiga åtgärder för tryggande av vår inhemska sockerbetsodling och vår inhemska sockerindustri. I år däremot framhålles såväl från de frisinnade som ifrån socialdemokraterna nödvändigheten av en ytterligare utredning, om även kanske i något andra ordalag. Följderna av 1926 års beslut ha tydligen visat sig mindre lyckliga, och dess konsekvenser vara nog än i dag. Man har nu nödgats erkänna, att läget på sockermarknaden för närvarande är sådant, att åtgärder behöva vidtagas för att trygga betodlingen, om icke densamma skall betydligt reduceras. Man är heller icke främmande för insikten om att följden av en till hälften minskad betodling icke skulle bli lycklig.

Förutsättningen för en statsåtgärd säges dock vara, att det nu inträdda läget skulle vara av tillfällig natur och kort varaktighet. Här har emellertid framhållits, att man både kan se det, som om det hade kort varaktighet och som om det icke hade någon begränsning, men för den enskilde lekmannen synes av allt att döma, som om förhållandet icke i längden kunde bestå. Ty som prisläget för närvarande är, så är det ju endast en bråkdel av världens sockerproduktion, som kan framställas utan större eller mindre förlust, och detta läge blir väl i längden ohållbart. Det är väl endast Java, som kan framställa sitt socker utan förlust. Medelpriset för det kubanska sockret var således 1928 lägre än före världskriget, trots att världskrigsnivån för närvarande ligger 40 å 50 % över förkrigstidens. I Tjeckoslovakiet äro förhållandena något liknande. Exportsockret där utgör omkring 60 % av produktionen och säljes långt under självkostnadspris: självkostnadspriset lär i genomsnitt gå till 283 tjeckiska kronor per 100 kg. vitsocker, under det att exportpriset lob. Hamburg exklusive frakt m. m. är 162 kr., och priset för det inom lan-

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande. det förbrukade sockret är 342 tjeckiska kronor per 100 kg., alltså mer än dubbelt av exportpriset.

Detta läge har också observerats av den nuvarande Kungl. Maj:t, och åtgärder ha vidtagits för att förhjälpa betodlingen ur det nödläge, som den nu är kommen i. Jag skall här icke ingå på någon motivering för Kungl. Maj:ts uttrett i den kungl. propositionen. Man hade ju förväntat, att då såväl kommerskollegium som lantbruksstyrelsen och generaltullstyrelsen tillstyrkt en sådan åtgärd, det icke skulle varit mycket att invända emot den, i all synnerhet som flertalet av de europeiska länderna långt tidigare vidtagit liknande åtgärder för att skydda den inhemska sockerproduktionen, men de ha kanske haft bittrare känningar av bristen på socker under världskriget. Här hade vi den stora fördelen att ha vårt inhemska socker, och därför kanske det går lättare att glömma. Man får dock icke förglömma, att det belopp, varmed det svenska statshushållet fick sitt socker förbilligat under kristiden, uppgick till cirka 300 miljoner kronor. Det kanske man kan säga är väl högt tilltaget, ty om vi saknat socker i större utsträckning, skulle ransoneringen blivit strängare och kostnaden icke uppgått till så stort belopp. Men nu så har man glömt det!

Utskottsmajoriteten erkänner ju, att åtgärder böra vidtagas. Det är endast om sättet, som meningarna äro delade. Man har framhållit, att man icke kan vara med på en tull, då därigenom de mindre inkomsttagarna skulle drabbas på ett orättvist sätt. Man nämner icke om att sockerskatten samtidigt skall nedsättas. Det tager man för givet, att det skall ske under alla förhållanden. Man är också rädd för att, om man går tullvägen, det skall bli bestående, då riksdagen en gång fattat ståndpunkt. Även framhålles, att det kan bli för högt pris, betodlarna erhålla, därigenom att sockerpriset kommer att automatiskt höjas med omkring 19 öre för de första 50 %.

Utskottets majoritet föreslår i stället ett anslag på 3.5 miljoner kronor att efter vissa grunder fördelas till åstadkommande av ett högre betpris, men samtidigt uttalar utskottet, att utskottet förväntar, att betodlare, som använder lejd arbetskraft för betornas sommarskötsel och upptagning, icke försämrar villkoren för denna arbetskraft. Man har visserligen gått ifrån herr Skölds ursprungliga formulering, att det skulle vara ett särskilt villkor för erhållande av statssubvention, men jag undrar, om det är bättre för det. Här förutsättes, att man skall betala samma priser även för de första 50 %, om än priset skulle sjunka så, att det komme ned under 2 kr. I herr Skölds motion är detta åtminstone klart formulerat sålunda: den som vill odla betor mot statssubvention skall förbinda sig att erlægga minst 250 kr. per hektar i ackordspriser för betskötsel — det kan det ligga någon mening i — och den som icke vill odla över 50 % är icke bunden av ett sådant uttalande. Det säges här: »Utskottet förväntar», etc. Det kan ju tagas på olika sätt. Man säger, att det är bara ett uttalande, man gjort, men då man sedan begär en utredning, så framhålles, att man skall se, hur det kommer att verka även detta.

Herr Sköld framhöll, att det är farligare att bestämma priset på varan än att bestämma priset på lönen. Jag undrar, om det icke kan vara lika farligt. Han sade, att den fria marknaden är bestämmande i fråga om varupriset, men är det icke samma förhållande med arbetslönerna? Är det icke även där tillgång och efterfrågan, som bli bestämmande? Jag vill icke med detta ha sagt, att betskötarna bli för högt avlönade, men skall man odla med förlust, är det klart, att man får söka begränsa utgifterna. Om tillgången är större och efterfrågan mindre, sjunker priset. Vi få heller icke förglömma, att i Danmark, vårt närmaste grannland, ligger ackordspriset 25 % under vad vi nu betala, och efter den uppgörelse, som förra året kom till stånd mellan

betodlarna och arbetarna, nedsattes ackordslönerna med 8 %. Jag har velat framhålla detta som bevis på att de avlöningar, vi betala, icke äro i underkant, jämfört med vad som utgår på annat håll.

Man kan heller icke fastställa enhetliga priser på betskötseln, ty det är så många faktorer som inverka: jordens fysikaliska beskaffenhet, betfältets läge, som mången gång är avgörande, etc. Om man gör ett uttalande om ett pris, blir det icke medelpris, utan det blir minimipris.

Det har vidare i pressen riktats klander mot Skånes betodlares centralförening och den ståndpunkt, ledningen för densamma intagit. Som medlem av styrelsen för de skånska betodlarnas centralförening kan jag icke annat än bemöta detta klander. Vi ha inom betodlareföreningen hållit oss neutrala, vi ha framhållit, hurudant läget är och vad följderna bli med nuvarande prisförhållanden. Vi ha icke ansett oss böra anvisa varken den ena eller den andra vägen för statsmakternas ingripande. När vi gjort ett uttalande, ha vi framhållit, att Kungl. Maj:ts förslag är det, som, ehuru icke tillfredsställande, dock i största mån kan stimulera till den ökade odling, som man uttalar sig för, och detta därigenom att med en tullförhöjning av 3 öre ökas priset, och det kommer automatiskt att verka på de första 50 %. En tullförhöjning skulle verka försvårande på importen, varemot subvention icke kommer att verka hämmande på importen, åtminstone icke i motsvarande mån.

Vidare framhöll herr Sköld angående de första 50 %, att icke kan staten lägga sig i ett privaträttsligt avtal! Jag skall villigt erkänna, att vi ha ett avtal med sockerfabrikerna, enligt vilket vi under vissa förhållanden äro förbundna odla intill 50 % av kontraksarealen, men § 17 i kontraktet säger: »Skulle under kontraktstiden någon omständighet omöjliggöra sockernäringens fortsättning under i detta kontrakt förutsatta villkor, skola ombud för sockerfabriksaktiebolaget och betodlarnas centralförening sammanträda för att överlägga om eventuellt upphävande av kontraktet.» Det har visst icke saknats röster för att denna uppsägning skulle vara gjord tidigare, men vid det sammanträde, som hölls, beslöt föreningen att avvakta beslutet i riksdagen, innan man vidtog åtgärder i berörda syfte.

Skall man jämföra Kungl. Maj:ts förslag med utskottets förslag, så kan jag icke annat än ge ett förord för Kungl. Maj:ts, ty man må se på utskotts-förslaget, hur man vill, så måste man i alla fall medgiva, att dess antagande skulle leda till sämre resultat för betodlarna. Jag anser, att det i första hand kommer att avse trygghandet av ackordsarbetarnas löneförmåner, även om utskottet endast »förväntar» detta, utan att man tager tillräcklig hänsyn till möjligheterna för betodlingens upprätthållande i samma utsträckning som tidigare. Förslaget medför nämligen icke någon förbättring av priset för de första 50 %. Detta har också framhållits i reservationen vid jämförelse mellan Kungl. Maj:ts förslag och utskottsförslaget.

Skall man slutligen träffa ett avgörande, så kan jag icke finna annat än att Kungl. Maj:ts förslag, även om det räknar i underkant, dock bäst kan stimulera betodlingen, så att den kan fortgå utan allt för stark reduktion, och det är därför, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till den i utskottsutlåtandet av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna reservationen.

Vidare anförde:

Herr **Björck** i Kristianstad: Herr talman! Jag har den äran att i denna kammare representera en valkrets, som i mycket hög grad är beroende av sockerbetsodling och sockerfabrikation, och det skulle därför kanske ligga nära till hands, att jag lämnade en mera uttömmande redogörelse för hur vi se på frågan, en redogörelse för de verkningar, man kan vänta av ett avslag på

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Kungl. Maj:ts proposition, eller följderna av en inställd betodling under den kommande tiden. Jag skall emellertid icke lämna någon sådan redogörelse, då de olägenheter, som uppkomma av en inställd betodling redan förut tillräckligt utvecklats.

Jag har endast tänkt yttra några ord med anledning av en artikel, som en nationalekonom härförleden skrev i en stor stockholmstidning, och i vilken han påstod, att verkan av den år 1926 inställda betodlingen med avseende på arbetslösheten var mycket obetydlig — ja, han använde t. o. m. uttrycket »mikroskopisk». Jag behöver icke ingå på bemötande av artikeln, ty det har redan gjorts av herr Pehrsson i Bramstorp och herr Sköld, och det är med nöje, jag ber att få instämma i den karakteristik, herr Sköld gav av förhållandena i de trakter, där det bor folk, som arbetar vid sockerbetsodlingen. Jag kan intyga riktigheten av framställningen, och det bör framgå tydligt av den samma, hur ovederhäftigt det är att grunda sådana påståenden, som herr Heckscher gjort, på siffror från arbetsförmedlingsanstalterna. Det är riktigt, som herr Sköld framhöll, att dessa arbetare icke komma till arbetsförmedlingsanstalterna. De söka arbete direkt hos arbetsgivarna, och går det icke för dem att få det arbete, de äro vana vid, uthärda de arbetslöshetens umbäranden, så gott de kunna. I de trakter, där man känner till dessa förhållanden, kan man icke få stort förtroende för vetenskapen, då vetenskapsmännen utgå från så vilseledande förutsättningar, som herr Heckscher gjort i detta fall!

Jag skall icke uppehålla mig längre vid lokala synpunkter, utan jag vill se frågan ur vidare synpunkter. Sockerfrågan är en stor fråga icke bara i Sverige, utan den är en allvarlig fråga i alla länder i Europa, som odla betor och ha sockerindustri. Det kan ju då kanske vara av intresse att — till jämförelse med den diskussion, som förts här i Sverige — se, hur man i andra länder behandlar sockerfrågan.

Jag skall då först beröra förhållandena i Tyskland. Det är ju så, att i Weimarförfattningen finns det en bestämmelse, som säger, att i Tyskland skall regeringen grunda sin makt på riksdagens majoritet. Denna bestämmelse är av det innehåll, att den har undanröjt varje utrymme för spekulationer i »vägmästeri». Flertalet av oss, som här i Sverige haft erfarenhet av välsignelsen av detta vägmästeri, skulle nog — även om vi inte skulle vilja ha in i vår svenska författning en liknande bestämmelse — vara benägna att till dessa grundlagstiftare i Tyskland sända en tanke av beundran för deras kloka förutseende. I Tyskland bildades efter valen i maj en vänsterregering. Valen hade givit utslag i vänsterriktning, och det blev en vänsterregering under socialdemokratisk ledning. Det var icke lätt att få ihop denna regering, men enligt grundlagens bestämmelser måste man söka skapa en majoritetsregering. Det dröjde icke länge efter denna regerings tillkomst, förrän sockerbetsfrågan blev aktuell. Den upptogs av den radikale riksförsörjningsministern, som framlade förslag till frågans lösning. Förslaget gick ut på en tullförhöjning av 10 mark. Det gick igenom i riksdagen utan svårighet. Det stöddes av samtliga partier, från yttersta högern till och med socialdemokraterna. Det var icke så hårda och svåra strider som hos oss. Frågan synes ha varit mycket lätt genomförd där. Alltså vann där stöd från socialdemokraterna för en ren tullförhöjning. Detta tyska exempel torde ha ganska stort intresse för oss, därför att de av den svenska regeringen tillkallade sakkunniga synas i vissa punkter ha följt de uppslag, som man fick från Tyskland. Här ha vi tillfälle att jämföra tysk politik och svensk politik, och det finns kanske somliga, som föredraga den svenska, men det förefaller åtminstone mig, som om man i Tyskland handlade mera sakligt och mera med hänsyn till det verkliga läget och näringslivets behov.

Jag övergår nu till att tala litet om förhållandena i Frankrike. Jag har

här en tidskrift, som heter »L'Europe Nouvelle». Namnet på tidskriften ger en antydning om att den sysselsätter sig med Europa, sådant det framgick av frederna efter världskriget. Den sysslar också med förkärlek med folkförbundet och de frågor, som där behandlas. Inom folkförbundet finns en ekonomisk konsultativ kommitté, som behandlar ekonomiska frågor. Denna kommitté inom folkförbundet upptog under förlidet år de stora europeiska krisfrågorna, kolfrågan och sockerfrågan, till behandling. Då kommittén för någon tid sedan sammanträdde, behandlades åter dessa frågor. Enligt en uppgift, som jag sett i en utländsk tidning, skulle kommitténs ledamöter ha varit ense om önskvärdheten av att de sockerproducerande länderna kunde träffa en överenskommelse, varigenom man ställde produktionen i överensstämmelse med konsumtionen. Emellertid innehåller denna tidskrift — som ägnar det nummer, som jag nu håller i handen, åt de båda stora frågorna, kolfrågan och sockerfrågan — åtskilliga artiklar i sockerfrågan, som äro mycket intressanta och belysande för sockerfrågans utveckling och läge. Särskilt sysselsätter den sig med sockerfrågans läge i Frankrike, och det är ju ganska naturligt: Frankrike är sockerbetans hemland. Sockerbetan är ett slags kristidsprodukt. Under Napoleonkrigen, under det s. k. kontinentalsystemet, då England blockerade Frankrike och de med Frankrike förbundna makterna, utfärdade Napoleon order, att man skulle försöka åstadkomma en europeisk sockerproduktion. Man hade funnit, att bristen på socker var en mycket allvarlig brist. Man upptäckte då betsockret, och så började betsockerproduktionen — först i Frankrike, och sedan spreds den över hela det övriga Europa. När den situation, som föranlett upptagningen av sockerbetsodlingen, upphört, var det ju tillfälle att få rörsocker, och man kan säga, att kriget mellan betsocker och rörsocker sedan dess pågått praktiskt taget i över hundra år. Men även om betsockret haft stora svårigheter att kämpa mot, har det ju uthärdat konkurrensen hittills.

Det är mycket intressant att studera sockerfrågans utveckling i Frankrike. I Frankrike hade man drivit fram produktionen så långt, att Frankrike var ett sockerexporterande land. Sockerproduktionen sjönk emellertid från 1,165,000 ton år 1901 till 784,000 ton år 1913. Arealen sjönk från 312,000 hektar år 1901 till 216,000 hektar år 1913. Under världskriget gick sockerproduktionen ytterligare tillbaka och år 1918 hade den nedgått till 110,000 ton. Men efter världskrigets slut tog man upp sockerproduktionen på nytt och drev upp den, så att förlidet år hade man kommit upp i en produktion av 800,000 ton eller lika mycket som före världskriget. Det synes mig av ganska stort intresse att konstatera detta, ty det är uppenbart, att när man i ett sådant land som Frankrike under de senare åren drivit fram sockerproduktionen, tyder det på att man där icke är övertygad om att rörsockret definitivt skulle ha segrat över betsockret. Det framhålls i en artikel i denna tidskrift, att anledningen till att man på detta sätt drivit upp sockerbetsodlingen och sockerindustrien är den stora betydelse, som betodlingen har för jordbruket. Man har konstaterat, att sockerbetsodlingen var en mycket viktig del av skiftesbruket och att man genom sockerbetsodlingen kunde väsentligt driva upp jordbrukets avkastning även av andra produkter: spannmål, foder etc. och därigenom även köttproduktionen. Man ansåg detta vara till så stor fördel för konsumenterna, att det vore naturligt, att de borde taga på sig de utgifter, som krävdes för upp-rätthållande av sockerbetsodlingen. Det framhålls också av den artikelförfattaren, som jag nu närmast citerar, att han ser mycket ljus på situationen. Han anser, att antingen skall man komma ur krisen genom överenskommelse mellan de sockerproducerande länderna eller också skall man öka konsumtionen. I sistnämnda hänseende finnas, anser han, stora möjligheter, eftersom sockerkonsumtionen varierar mellan 3 och 44 kg. per person.

Ang. åtgärder
för den
inhemsk
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Det finns i denna tidskrift vidare en mycket intressant artikel av sekreteraren i franska betodlareföreningen M. Achard. Han undersöker betodlingens ställning i Europa och kommer med mycket märkliga uppgifter. Han säger, att om betodlingen skulle läggas ned i Europa, skulle detta betyda en minskning av hela produktionen av livsmedel i sådan omfattning, att det skulle motsvara underhållet för 6 miljoner människor. Han har även framlagt en hel del intressanta siffror om huru många arbetare, som äro sysselsatta vid sockerproduktionen. Han framhåller, att varje internationell konferens för sockerfrågans ordnande, som icke utgår från, att man måste skapa en säker garanti för betodlingens existens och utveckling i Europa, den är fåfång. Och han tillägger, att det är av allra största vikt att göra klart för opinionen i Europa, att betodlingens nederlag vid en internationell konferens skulle innebära ett av de mest allvarliga nederlag, som de stora europeiska nationerna kunde undergå.

Jag skall icke trötta med flera citat. Vad jag vill ha fram, synes åtminstone mig rätt tydligt framgå av det redan anförda. Och jag vill betona, att detsamma, som gäller förhållandena i Frankrike, gäller förhållandena i andra länder, där man genom skyddsåtgärder har bevarat betodlingen. Det framgår av dessa uttalanden, att överallt i Europa, där man odlar sockerbetor, gör man det därför, att denna odling är av så stor betydelse för jordbruket. Jag vill också betona, att det framgår av dessa artiklar, att man bör se betodlingsfrågan och sockerproduktionsfrågan som en europeisk fråga. Det är ju anledning att fästa uppmärksamheten vid detta, då vi ju väl ändå räkna oss till den europeiska folkfamiljen.

Då komma vi in på ett spörsmål, som för närvarande är föremål för mycken uppmärksamhet. Man är i Europa allvarligt bekymrad över den konkurrens, som drives från Amerika, och man är ännu mer orolig med hänsyn till framtiden. Den rationalisering, som det talas så mycket om, är givetvis av allra största betydelse för dessa massproducerande industrier i Amerika, som ha avsättning över hela världen. Man talar mer och mer om den starka motsättningen mellan Amerika och Europa, och utan tvivel är oron för denna utvecklingstendens en av anledningarna till att utvecklingen i Europa går i klart protektionistisk riktning. Det är anledning att se beträffningen i sammanhang med dessa utvecklingstendenser, så mycket hellre som det kapital, som är investerat i en del av sockerproduktionen på Kuba, är amerikanskt. Och det är just överproduktionen på Kuba, som är den väsentliga orsaken till den nu rådande krisen på sockermarknaden. Det är faktiskt så, att här står å ena sidan det amerikanska kapitalet, som driver handelskrig, och å andra sidan, för vårt lands vidkommande, vårt jordbruk och våra arbetare, som äro sysselsatta vid sockerindustrien och betodlingen. Jag kan ge herr Sköld rätt, då han i remissdebatten talade om, att det var ett kapitalistiskt intresse med i denna sak. Men jag ber att få säga, att vi, som vilja skydda våra näringar, vi stå icke på de kapitalistiska intressenas sida, utan vi vilja hämma det utländska kapitalistintressets erövringsförsök.

Det kan också vara av intresse att taga del av några uppgifter, huru denna industri på Kuba vuxit fram. Jag har funnit ett belysande uttalande i ett tal som hölls av presidenten i en stor fransk koncern för sockerfabrikation, »la Say». Han säger där, bland annat, följande: »Sockermarknaden har liksom så många andra marknader förfalskats genom det stora kriget. Denna period, under närapå fem år, varunder den del av världen, som icke kämpade, arbetade för att livnära den andra, hade ur ekonomisk synpunkt beklagliga konsekvenser. Det faktum, att under denna exceptionella period de viktigare förnödenheterna, såsom socker, efterfrågades till nästan vad pris som helst, hade till följd, att producenterna lockades att använda en stor del av sina inkom-

ster — vilka voro ansenliga — till att öka produktionsmedlen, som om kriget vore en bestående sakernas ordning.» Jag skall även citera ett annat uttalande av samme man. Han säger, att Frankrike lever klokt nog i ett slutet rum, »en vase clos». »Denna belägenhet sätter det i viss mån i skydd mot världsmarknadens våldsamma skakningar och tillförsäkrar la Say en avundsvärd stabilitet.» Det skulle naturligtvis icke gå an att i en svensk tidning skriva, att en tull tillförsäkrar ett företag en avundsvärd stabilitet. Ty det skulle göra ett mycket dåligt intryck. Man kan skriva det i Frankrike, ty där har man en annan syn på dessa frågor.

Detta uttalande är emellertid av allra största intresse. Det visar, att denna industri på Kuba, som nu deltagit i det handelskrig, som äger rum, den kunde fritt och obehindrat begagna sig av krigskonjunkturerna och skapade sig därmed de medel, som den nu behöver för att med den effektivitet, som nu sker, föra detta handelskrig. Men här i Sverige fingo visst icke sockerindustrien och jordbrukarna utnyttja konjunkturerna. De blevo av statsmakterna ålagda att tjäna folkhushållningen. Det är väl ganska underligt, att vi nu ha att ta ställning för endera av dessa partier: det kapital, som fritt fick begagna krigskonjunkturerna, och vårt jordbruk och vår industri, som fingo tjäna folkhushållningen. Det är väl bara egendomligt, om vi icke vilja taga ställning på deras sida, som tjänade oss och skaffade oss livsuppehälle under den svåra tiden. För min del är valet mellan de båda stridande parterna icke svårt, och jag förstår icke, att det kan vara det för någon. Det är ju ganska anmärkningsvärt, när man nu hör dessa teoretiska utläggningar om tullar och frihandel, att tänka sig, att under krigstiden talades det mycket tyst om allt detta. Då fick icke den fria prishållningen råda. Då hörde man mycket litet talas om teorierna. Dem hör man aldrig något om, då det är brist på livsmedel, därför att då äro teorierna ingenting, som man kan livnära sig på.

Jag skall så säga några ord om det inre läget, såsom jag ser det. Det talas i utskottets utlåtande om rationalisering och föreslås, att man skall genomföra dylika åtgärder inom sockerindustrien. Det är klart, att man kan göra det. Man kan minska antalet råsockerfabriker, men det blir till förfång för jordbruket. Man arbetar i helt annat syfte än i andra länder, där man just driver fram sockerfabrikationen för att främja jordbruket. Det är ju också därför, vi här i landet decentraliserat råsockerindustrien med stöd av statsmakterna.

Emellertid är rationaliseringen en aktuell fråga, och den kommer naturligtvis att tillämpas även på vår industri. Men följden av detta måste ju bliva ett minskat antal arbetstillfällen vid industrien, alltså flera arbetslösa och ökat arbetslöshetsunderstöd. Det måste bliva följden av denna utveckling. Men vi ha redan nu en permanent arbetslöshet. Vad skola vi göra av dessa arbetslösa? Jag kan icke se annat, än att vi måste placera dem vid jordbruket, den enda verksamhetsgren, där man utan större maskinell utrustning kan ordna det så, att den enskilde med sina händer verk kan förvärva sin utkomst. Nu kan det ju hända, att herr Engberg, när jag kommer in på detta område, kommer med sitt fikonalöv. Jag tycker verkligen icke vi skola taga denna sak på det viset. Vi kunna ha olika åsikter om mångt och mycket inom arbetslöshetspolitiken. Men nog tror jag, herr Engberg, att vi alla i denna kammare verkligen ha ett ömmande hjärta för de arbetslösa. Jag tror vi ha rätt att ha det, och jag tror vi böra se på sockerfrågan även ur arbetslöshetens synpunkt, liksom vi se på de allmänna utvecklingstendenserna. Men har man den uppfattningen, att som följd av rationaliseringen och genom den allmänna industriella utvecklingen kommer en ökad arbetslöshet, då måste man ställa frågan: var skall man söka placera de arbetslösa? Jag är ordförande i arbetslöshetskommittén i min hemstad: och det finns intet bittrare, än när

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbets- och alltingens uppehållande.
(Forts.)

dessa unga arbetare komma till mig och säga: »Snälla redaktörn! Skaffa oss arbete, vi göra vad som helst, och det gör ingenting vad lön vi få, bara vi få arbete och slippa ligga våra fattiga föräldrar till last. Jag tror vem som helst känner medlidande inför en sådan situation, och jag tror, att vi måste taga upp arbetslöshetsproblemet på allvar. Men är det så, att vi icke ha någon annan stans att placera de arbetslösa än vid jordbruket, då måste vi i första hand se till, att jordbruket blir lönande, och då måste vi taga vara på de arbetstillfällena, som finnas vid denna näringsgren. Men det göra vi icke i detta fall, utan här se vi med jämnmod, att arbetstillfällena försvinna. Jag tror icke det är god arbetarpolitik detta. Jag tror, att vi framdeles skola se, att den var mycket oklok.

Jag anser alltså, att vi här i Sverige, liksom man gör i Tyskland och Frankrike och praktiskt taget i flertalet länder i Europa, böra söka skydda de arbetstillfällena som finnas, d. v. s. om de äro hotade av utländsk konkurrens och framför allt av dumping, så skola vi reglera våra tullsatser, och om detta sker så, som Kungl. Maj:t föreslagit, kan det icke bliva farligt. Det är en art av tullskydd, som t. o. m. en frihandlare i England kan vara med om. Där äro frihandlarna ej så förfärligt dogmatiska som i Sverige.

Jag kan för min del icke gå med på subvention. Det första och avgörande skälet är det, att det är icke ett skydd. Herr Sköld gör den invändningen, att den föreslagna tullförhöjningen har ingen betydelse. Den hindrar icke dumping, anser han. Det är ju svårt att diskutera den saken, men nog hindrar en sådan förhöjning bättre dumping än om man låter tullmuren vara, som den är. Tullförhöjningen är, såvitt jag kan förstå, en åtgärd i rätt riktning.

Jag måste vidare säga, att jag icke kan vara med om subvention därför, att när man först framförde tanken att ersätta tull med subvention, var det för att spränga hela tullsystemet i luften. Herr Engberg har rätt i att detta är subventionens verkliga syfte: att undergräva hela vårt tullsystem. Men om man har den uppfattningen, att vi för att skydda oss icke kunna vara av med vårt tullsystem, då kan man icke godtaga en metod, som avser att få bort detta skyddssystem.

Jag kan icke heller vara med om subvention, därför att den framföres som en inledning till avveckling av vår betodling. Jag tror att vi behöva betodlingen och måste ha den kvar, och därför kan jag icke vara med om att tillgripa ett medel, som öppet anges såsom en inledning till en avveckling. Vi måste tänka icke blott på situationen för stunden utan också på den situation, som kan uppstå om ett år.

Jag kan vidare icke vara med om subvention av rent principiella skäl. De betänkligheter i detta avseende jag hyser, blevo icke upphävda av de exempel, herr Hamrin angav. Det är en helt annan sak att medgiva lägre fraktsatser än att bevilja ett anslag direkt till enskilda företagare. Det är dock, det kan man icke komma ifrån, rätt tydligt. Och man måste fråga sig: var skall man draga gränsen? Om det här varit fråga om ett subventionsförslag, som gällt andra människor än dem, som bo i min valkrets, skulle jag utan vidare röstat nej. Nu måste jag ju dock tänka på dem, som där komma att bliva arbetslösa. Jag vet vad det betyder för dem, och jag har den största medkänsla med dem. Men då framställer jag frågan: Om jag principiellt ogillar subvention, bör jag ändå understödja subventionen, därför att den kommer några människor till del, som finnas bland mina kommittenter? Mina herrar! Jag behöver väl bara ställa den frågan, för att man skall se, på vilken farlig väg man är inne. Det är farligt att ge sig in på vägar, där man icke kan överblicka konsekvenserna. Jag kan icke finna annat, än att herr Engberg har rätt, när han säger, att beviljar ni subvention i detta fall, måste ni bevilja subvention i ett annat fall, då man vill trygga en industri. Säger jag ja nu.

måste jag säga ja i ett annat fall. Jag kan icke se annat, än att det är en allvarlig och äventyrlig sak det här, och jag måste säga nej. Jag måste rösta mot subvention.

Det har under debatten här talats om den subvention, som beviljades kol-industrien i England, och det är ju ett synnerligen intressant exempel på subvention. Men det är, såvitt jag kan förstå, fullständigt enastående i engelsk politik, och jag vet icke, att det förekommit i något annat land heller. Det framhölls uttryckligen då, att det var en undantagsåtgärd. Läget var det, att arbetarna begärde ett visst belopp i lön. Industrien kunde icke betala dem denna lön, och de hotade då med strejk. Då ingrep regeringen och sade: vi skola bevilja eder så och så stor subvention, så att ni kunna hålla industrien i gång, om ni utfästa er att betala arbetarna de begärda lönerna. Under tiden skola vi verkställa en utredning. Utredningen verkställdes och framlades. När tiden utgått för subventionen, blev det strejk, och denna utvecklades till den engelska storstrejken. Allt detta gjordes i uppriktig välmening av den engelska regeringen. Men den kritik, som drabbade regeringen, när man icke nått det mål, som man föresatt sig, nämligen fred på arbetsmarknaden, blev mycket kraftigt och hård. Det sades många hårda ord, och det betonades samstämmigt, att detta var ett experiment, som man sannerligen icke skulle upprepa. Så vitt jag förstår, är detta experiment icke någonting för oss att efterfölja utan bör snarare utgöra en varning.

Ja, herr talman, jag har så gott jag kunnat och efter bästa förstånd och samvete valt min ståndpunkt. Men jag är mycket ledsen, därför att jag är säker på, att herr Hamrin säger om mig också, att jag förväxlat form med sak och sätter partiet framför näringslivet. Det är ganska hårda ord man får höra, men man har ingenting annat att göra än att bestrida. Det är dock besynnerligt, att här står herr Hamrin å sin sida och säger, att högern driver partimanövrer, och jag sitter i min oskuld på min bänk och tycker, att han och hans vänner göra detsamma. Ja, jag har visserligen ingen annan auktoritet än tidningarna; de äro kanske mer eller mindre trovärdiga, det får jag medge. Men jag läste härom dagen i en tidning — jag tror, att det var herr Engbergs — att huvudsaken vore, att högern i denna fråga ställdes mot väggen. Ja, så stod det ordagrant. Och sedan läste jag även i en tidning, som jag tror, att herr Hamrin läser någon gång, nämligen Svenska Morgonbladet, att huvudsaken vore, att högern ställdes mot väggen. Jag hade trott, att vi kommit hit till riksdagen för att vi skulle samarbeta och uträtta något nyttigt för landet och icke för att vi skulle gå här och ställa varandra mot väggen. Ty det kan väl icke vara att sätta saken främst, om det skall vara huvudsaken att ställa oss högermän mot väggen.

Nu vill jag säga herr Hamrin, att jag skall med nöje låta ställa mig mot väggen, ty jag tycker, att när man handlar i överensstämmelse med sin övertygelse, så har man ingenting att förebrå sig. Och så vitt jag känner mina kamrater inom högerpartiet, så ha de också liksom jag intagit sin ståndpunkt sakligt och efter bästa övertygelse. Jag tycker, att vi skulle kunna respektera varandras övertygelse och icke lägga in något annat i motiven för våra ståndpunkter, än vad som verkligen finns där. Jag kan respektera herr Hamrins övertygelse, och det skulle vara mig en stor glädje, om han också kunde respektera min.

Nu vill jag, herr talman, be att få säga ytterligare några ord till följd av den diskussion, som förts i denna fråga, och i anslutning till den agitation, som alltid föres, när denna fråga diskuteras. Det säges, att här komma de feta patronerna från Skåne och tigga och vilja ha hjälp. Och det säges, att det är upprörande, att den övre delen av landet skall lämna anslag och tribut till odlarna av Sveriges bästa jord. Jag behöver bara hänvisa till vad herr Sköld

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

sagt i dag, för att vi allesammans böra vara övertygade om att det här icke bara gäller de feta patronerna eller odlarna av den bästa jorden. Det finns många andra därnere, som äro beroende av betodling och sockerfabrikation, och dem är det verkligen synd om. Jag kan icke förstå, vad det skall tjäna till att driva agitationen på det sättet. Vi äro dock här i landet ett enhetligt folk, som talar ett och samma språk och tillhör samma ras. Varför skola vi då väcka den kungliga svenska avundsjukan och resa den ena landsändan mot den andra? Jag förstår icke, att det kan gagna. Om man följer diskussionen i andra länder, förekomma aldrig sådana synpunkter. Om man reser i andra länder, såsom det hände mig härom året i Frankrike, skall man finna, att man där är stolt över sin sockerbetsodling; när man kommer till betodlingsdistrikten, pekar infödingen på betfälten och säger: se här ha vi sockerbeter; det visar, att vi här ha bördig jord. Men här hemma skola betodlarna bli föremål för speord. Jag tycker, att vi böra föra diskussionen i denna fråga i framtiden med värdigare medel än så.

Jag får emellertid erkänna, att när jag sett alla dessa uttryck om att vi skåningar uppträda som supplikanter, har jag kommit att tänka på en anekdot, som berättades om den på sin tid mycket populäre generalen Sven Lagerberg. Han hade en gång hos sig en supplikant, som ville ha en slant. Generalen svarade: »det får ni inte, ty jag är själv en fattig man.» Men supplikanten fann sig ögonblickligen och sade: »Herr general, har herr generalen betänkt, huru det skulle gå, om icke vi fattiga försökte hjälpa varandra?» »Det är rätt», svarade generalen, och supplikanten fick sig en slant. Ja, när vi tänka på de stora intressen, som kämpa mot oss i denna sak, framför allt de stora kapitalistiska intressena i Amerika, som här försöka få en marknad för sina varor, tror jag verkligen, att vi kunna säga, att det är anledning för oss att överväga, om icke de fattiga borde hjälpa varandra och hjälpa varandra på vägar, där man kan samlas utan att på något sätt bryta mot de principer, som man anser vara av vikt och betydelse.

Jag har redan framhållit, att jag anser den enda väg, på vilken vi kunna samlas, vara tullvägen, därför att det är den enda effektiva, den enda, som ger verkligt skydd. Jag anser, att subventionsvägen leder bort från målet och leder oss in på en avväg. Jag tror, att den förhindrar den utveckling, som måste komma, nämligen att vi från alla partier behandla jordbruksfrågor som sakfrågor, i det vi ha klart för oss, att de gälla verkliga livsintressen för vårt folk. När jag har den uppfattningen, att man genom att biträda subventionen motverkar och fördröjer denna enligt min mening nödvändiga utveckling, ger jag utan tvekan min röst mot subventionen.

Herr talman! Jag skall alltså be att få yrka bifall till herr Johan Nilssons m. fl. reservation och avslag på utskottets hemställan.

Herr Wigforss: Herr talman! Anse kammarens ledamöter verkligen, att den som först utmålade jordbrukets och betodlingens behov av stöd på sådant sätt, som herr Björck nu gjorde, och som sedan slutar med att yrka avslag på den enda utväg, som i detta ögonblick står till buds, anser kammaren verkligen, att den talaren för sakpolitik? Det är uppenbart, att i det läge vi nu stå lönar det sig icke att gå in på hela den stora diskussion, som här förts i dag. Frågan har praktiskt blivit, skulle jag vilja säga, en politisk fråga eller i alla händelser en fråga som delar upp varje parti inom sig självt. Utgången i denna kammare hänger på huru många högermän som äro sakpolitiker av herr Björcks typ och huru många frisinnade och socialdemokrater, som utav förstakammarhögerns ställning låta förmå sig att rösta nej på subventionen. De fråga så här: när icke *de*, som anse sig mest intresserade för jordbruket och betodlingen, finna saken så viktig, att de kunna släppa av på sina tullteorier, varför skulle

då de, som stå på andra sidan och som egentligen äro mycket mera tveksamma, släppa efter på sina frihandelsteorier. Vi äro i grund och botten i samma läge, där vi flera gånger förut varit: det finnes en majoritet i riksdagen, som vill komma en näring till hjälp i en svår situation, men genom tvist om formerna kommer man helt enkelt icke till något resultat.

Jag tror, att om vi vilja fortsätta på den vägen, skola vi hålla på med den nuvarande dragkampen. Jag vill icke förneka, att om man har att välja mellan att slå in på de tullinjer, som den siste talaren var inne på, eller att följa den oblandade rena frihandelspolitiken, landet mår bäst av det senare. Men jag erkänner som flera andra talare från mitt parti, att i en viss given situation kan näringslivet bäst gagnas, om man bortser från den rena frihandelsdoktrinen och säger på följande sätt: Vi äro i ett läge, där vi ha uppammat en industri med ett abnormt högt tullskydd; i denna industri ha vi bundit ett stort kapital: vi ha dragit till densamma stora mängder arbetskraft. Det är visserligen uppenbart, att om industrien icke i längden kan klara sig i konkurrensen med främmande länder, är det oekonomiskt att uppehålla den. Men innan vi taga den konsekvensen och förklara, att industrien skall avvecklas, vilja vi ha litet klarare papper på hurudant läget verkligen är. Det är dessa klarare papper, som utskotts-majoriteten velat ha, då den lagt fram sitt förslag om subvention.

Vad är det då, som från högerpartiets sida anförts för att motivera avslag? Jag tror, att de allra flesta skola vara ense med mig, när jag säger: jag begriper innerligt väl, om högerpartiet med den principiella ståndpunkt man brukat intaga i tullfrågor och efter den stora kampanj, som i pressen blivit förd mot subventionslinjen, förklarar, att man hellre röstar avslag än tager den blamage, som består i att man i sista ögonblicket svänger av fruktan för följderna. *Den psykologien* förstår jag, som sagt. Men *den psykologi*, som här av olika talare utvecklats om att det finns en sådan avgrund befäst mellan tull och subvention, *dessa teoretiska finesser* förstå säkerligen knappast kammarens ledamöter, än mindre de svenska jordbrukarna och, herr Björck, allra minst de skånska betodlarna. Ty om man vill gå till botten med saken, finns det icke någon principiell skillnad mellan att hjälpa en näring genom tull och att hjälpa den genom ett direkt understöd.

Tänk er här i kammaren, om det hade kommit ett förslag från frisinna och socialdemokrater eller — varför icke? — från en sittande högerregering om att man skulle skänka 4 eller 4 $\frac{1}{2}$ miljoner till betodlingen men att beloppet skulle tagas ut på det sättet, att man låtit de 4 örenas sockerskatt stå kvar och pengarna användas till subventionen! Tror ni inte, mina herrar, att antipatierna mot denna subventionslinje skulle varit ofantligt mycket mindre, än de nu äro? Jag tror, att när professor Cassel i Svenska Dagbladet i dag lägger upp saken, så lägger han upp den så, som den ter sig för stora delar av högerpartiet: subventionen är förkastlig, *därför* att den kommer att tagas av den direkta inkomstskatten (tror man), under det att tullen är möjlig och önskvärd därför att den kommer att tagas av, som professor Cassel säger, »de breda lagren», som böra hjälpa varandra. Professor Cassel ställer sig fullständigt på herr Björcks ståndpunkt och menar: huru skulle det gå, om icke de fattiga skulle hjälpa varandra? Det är inte möjligt, säger han, att ge arbetslöshetsbidrag, som skall betalas av hela landet, utan hjälpen måste betalas av de fattiga själva eller deras klassbröder. Ja, i detta fall gäller det understöd åt de sämst betalda av alla proletärer, de som ständigt här i riksdagen framställas som de mest missgynnade, missgynnade av den fackliga rörelsen, missgynnade av socialdemokratiska partiets obetydliga intresse för jordbruket. Och likväl: när det är fråga om dessa arbetare, förklarar man från högerhåll, att skola de hjälpas, så hör det sannerligen icke ske med *våra* medel, utan medlen böra tagas från dem,

Ang. åtgärder
för den
inhemsk
sockerbets-
odlingen
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande. (Forts.)

som äro ungefär lika fattiga som dessa lantarbetare. Jag tror, att en sådan inställning är omöjlig.

Gentemot dem som mena, att det verkligen finns en principiell motsättning mellan tull och subvention, och som icke bry sig om de argument, som här kunna anföras, skulle jag vilja citera samma stora ekonomiska auktoritet, som jag nyss nämnde och som säkerligen åtnjuter ett icke ringa anseende även inom den nuvarande regeringen, professor Cassel. För endast ett par år sedan skrev han i Svenska Dagbladet en artikel, där han sökte upplysa de okunniga socialdemokraterna om att de voro inne på fullständigt falska vägar, då de voro anhängare av subventioner o. dyl. men avvisade tullar. Ty, som han sade, varje djupare begrundande av problemen skär igenom alla dessa politiska motsättningar; i sak äro tullar och andra slag av understöd fullständigt identiska. Ja, det är alldeles riktigt: i sak, i princip äro de identiska. Det är endast av rent praktiska hänsyn man går på olika linjer, och av praktiska hänsyn borde mina herrar, från högerhåll fästa avseende vid vår uppfattning om hur hjälpen bör ges.

Vi antaga, att det finns två parter, som båda förklara sig vilja hjälpa betodlingen, och vi komma överens om, att någon principiell skillnad mellan tull och subvention icke finns. Vad är det då, som kan ena de båda parterna? Den ena säger: jag vill ha tullar, därför att jag innerst vill, att det extra understödet skall bestå i fortsättningen. Ingen som hörde herr Björcks yttrande i kväll kunde nämligen tveka om den saken, att han ville ha tull och var rädd för subvention, därför att subventionen är tillfällig, under det att tullen har alla utsikter att bli permanent. När som sagt två parter stå på detta sätt och båda vilja ge hjälp, men den ena vill hjälpa under en obegränsad tid, under det den andra vill hjälpa blott under begränsad tid för att kunna taga hänsyn till vad som kan ske i framtiden, är det då rimligt, att den som vill hjälpa endast en begränsad tid väljer ett medel, som innebär hjälp för obegränsad tid? Är det icke rimligare, att den som har ett längre gående krav, tullvännen, säger, att han får i detta läge ge efter, han får gå med på subventionen? Jag tror, att det är alldeles uppenbart, att de som här föra den sakliga politiken äro subventionsvännerna och icke anhängarna av tullinjen.

Herr Björck, som jag tror gav uttryck åt en mycket vanlig uppfattning i det hänseendet, hade emellertid även åtskilliga andra skäl mot subventionen. Jag skall icke tala om dumpingskålet, ty om herr Björck icke blev övertygad av herr Skölds mycket enkla och elementära uppläggning av saken, tilltror jag mig icke en sådan pedagogisk förmåga som att kunna övertyga herr Björck om att han begår ett felslut. Det är uppenbart, att vår förmåga att konkurrera med det utländska sockerpriset är lika stor vare sig vi höja priset med 3 öres ökad tull eller sätta bolag och betodlare i stånd att sälja sitt socker till ett lägre pris, än som eljest skulle vara fallet.

Men han hade ett annat skäl, i det han förklarade: jag vågar mig icke på subventionen, därför att den kommer att utgöra ett så dåligt exempel; vi kunna komma att få subvention på det ena området efter det andra! Jag skulle här emot vilja ställa en motfråga. Jag vill icke vara så närgången, att jag ställer den till den nuvarande regeringen och dess statsminister, ehuru jag annars tror, att herr Lindman mycket enkelt skulle kunna ge herr Björck ett svar. Antag att någon av oss hade sagt, att om vi höja tullen på socker med 3 öre, funnes det intet som hindrade, att man sedan måste höja *alla* tullar i samma proportion, och antag att jag i anslutning härtill frågade hans excellens herr statsministern: huru kan man lägga fram ett förslag om tullförhöjning på socker och icke samtidigt föreslå tullförhöjning på järn! Ja, han skulle helt säkert svara: vad är det för teoretiska dumheter? Man kan mycket väl i ett visst läge hjälpa en näring — därav följer visst icke, att man bör höja alla tullar över-

lag. På samma sätt är det med subventionen. Jag kan visst gå in för en subvention åt betodlingen, utan att man därav behöver draga konsekvensen, att närhelst det kommer fram ett förslag om subvention till en näring, skall man utan vidare hoppa på det. Jag tror, att man i detta fall är ute på villospår, om man tror att man i fortsättningen skall å högerhåll ha någon svårighet att bemöta subventionsförslag på den s. k. vänstersidan — d. v. s. från dem som alltid brukat tala för den fria handeln. Både bland frisinnade och socialdemokrater är man sannerligen så rädd för avsteg från huvudprincipen, att en näring bör klara sig själv, att man icke på högerhåll behöver frukta för att det icke skulle kunna väckas resonans för avslag på förslag om subventioner, som man på högerhåll anser oberättigade. Det kommer säkerligen icke vare sig i denna kammare eller i riksdagen överhuvud att ställa sig så, att en majoritet av socialdemokrater och frisinnade kommer att driva fram förslag om subventioner till näringar under sådana förhållanden, att högern förklarar, att näringen behöver ingen hjälp utan kan fullt väl klara sig själv. Jag tror, att det är att måla upp spöken mitt på ljusa dagen.

Vad den saken beträffar, att subventionslinjen skulle vara ett medel att spränga hela tullsystemet, så är det naturligtvis en sak som kan sägas. Men det är ändå ingen som tror, att subventionslinjen skulle kunna genomföras hela vägen. I vilket fall som helst: om det skulle visa sig sådana tendenser, att man i fortsättningen behöfde befara missbruk i det hänseendet, finns det säkerligen tillfällen att säga nej i fortsättningen, även om man säger ja i dag.

Nu står jag här precis som om jag talade för att anhålla hos högermännen, att de skulle rösta för subventionen. Det är icke alls mitt läge. Jag hör visserligen till dem, som komma att rösta för subventionen, liksom jag här talar för den. Men jag har tillräckligt mycket av rädsla för avsteg från, som det brukar heta, en sund ekonomisk politik, för att med ett visst jämnmod se, om även detta understödsförslag faller. Det är uppenbart, att det finns starka skäl, som tala för att man endast i yttersta nödfall bör hindra en naturlig anpassning av en näring till världsmarknadens förhållanden. Jag kan i detta fall alldeles instämma med de allmänna reflexioner, som framlades av min partivän, herr Engberg. Men jag tror bara, att man icke behöver draga ut konsekvenserna så snabbt, som han gjorde.

Om det skulle visa sig, att läget efter ett år är likadant som nu och att en verklig rationalisering av betodlingen och råsockerindustrien icke skulle vara möjlig och att en sådan industri icke skulle kunna upprätthållas i Sverige, så är det rimligt, att vi skrida till åtgärder, som äro nödvändiga för en anpassning, och försöka göra denna anpassning så mild som möjligt. När man just från regeringshåll och högerhåll så starkt velat framhäva det tillfälliga läget, så förefaller det mig, som om man från den sidan icke skulle vara så rädd för att säga: vi få vänta och se. När man åter ifrån andra sidan tycks så övertygad om att det verkligen blir nödvändigt med en avveckling, så tycker jag erfarenheten bort lära oss, att man icke skall vara för snabb i sina omdömen, när det gäller att dödsdöma en hel industri.

Näringslivet i vårt land under dessa sista år har visat en sådan livskraft, en sådan anpassningsförmåga, att även om vi skulle anse det svenska jordbruket, den svenska betodlingen och den svenska råsockerindustrien efterblivna i vissa hänseenden, så tror jag icke, att man i detta ögonblick behöver ge upp hoppet, att det skall visa sig möjligt att finna utvägar, varigenom denna industri åter skall kunna sättas på fötter. I alla händelser, så länge det icke finnes säkra tecken på att det måste bli en avveckling, så länge finner jag det åtminstone för min del lämpligt att rösta på subventionen, som skulle kunna bringa denna industri över de tillfälliga svårigheterna och till dess papperen komma på bordet.

Ang. åtgärder
för den
innehålls-
sockerbet-
odlingens
upprätthållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Men jag har också några ord till mina egna meningsfränder inom det socialdemokratiska partiet och även utanför, vilka på grund av första kammarens beslut äro frestade att säga: när icke de intresserade parterna själva vilja vara med om att genomföra ett understöd, anse vi oss icke heller skyldiga att rösta för det. Jag förstår mycket väl deras känslor inför ett sådant utslag av prestigepolitik, som det utan tvivel är, då högern säger, att bara vi icke erkänna, att vi haft orätt, kommer oss alldeles icke vid, om betodlingen raseras. Man kan mycket väl förstå, att många socialdemokrater säga: då må de stå sitt kast, och vi rösta icke heller för något understöd, så pass tveksamma som vi i alla fall varit. Men jag skall be dessa mina meningsfränder erinra sig en sak, och det är, att högern här i Sveriges riksdag är icke de svenska jordbrukarna, icke en gång de skånska betodlarna och allra minst de skånska sockerbetsarbetarna och de skånska lantarbetarna. Vi kunna icke och böra icke, när vi gå att avlämna våra röster, bestämma vårt votum efter ståndpunkter, som man här på i hög grad osakliga skäl intager inom den politiska högern. Vi få se saken, som den ligger, vi få själva avgöra, vad vi anse vara en rimlig och riktig utväg, och om vi trots tvekan finna den vara rimlig och riktig, så rösta vi för den, och vi låta dem, som bruka säga, att de äro de egentliga företrädarna för jordbrukets intressen, rösta emot.

Häruti instämde herrar *Källman, Johansson* i Arkösund, *Andersson* i Katrineholm, *Andersson* i Löbbo, *Jonsson* i Eskilstuna, *Weijne, Norsell, Mogård, Lindley* och *Olsson* i Gävle.

Herr **Carleson**: Herr talman! För min del kommer jag att vid avgörandet av förevarande fråga rösta mot såväl Kungl. Maj:ts proposition om tull som utskottets förslag om subvention. Bägge förslagen avse ju närmast att under ett år möta de svårigheter, som ovedersägligen betodlarna nu ha att strida emot. Men förslagen kunna väl anses skilda åt efter två linjer. Både i de föreliggande handlingarna och ytterligare i diskussionen här i dag är påvisat, att subventionslinjen utmynnar i tanken på en övergång, ett övergående stöd från statens sida. Denna övergång skulle då sluta med antingen att betodlingen skulle behöva nedläggas eller att densamma skulle, på grund av ändrade prisförhållanden eller rationaliseringsåtgärder, kunna upprätthållas i vårt land utan ytterligare stöd från statens sida.

Återigen med förslaget om tull är man inne på frågan om ett eventuellt fortsatt höjt skydd och därmed också inne på principfrågan, nämligen lämpligaste vägen att överhuvud taget uppbygga ett sunt näringsliv. Jag antar, att nästan ingen i denna kammare skulle vara med om att, därest betindustrien icke funnes i vårt land, uppamma en sådan industri genom ett skydd från statens sida. Jag tror icke heller, att de, som tala om betodling i försvarsberedskapssyfte, skulle vara med om en dylik sak. För dem, som hålla före, att man icke bygger och uppbygger ett sunt näringsliv i längden med mer eller mindre artificiellt skydd, för dem kommer naturligtvis principfrågan upp, även när det som här är fråga om förhöjning av ett tullskydd. Det skall vara alldeles särskilda förhållanden, som skulle kunna leda till, att man frånge den vägen.

Jag skall nu, innan jag går in på de särskilda förhållandena, som åberopats beträffande betodlingen, påminna om hur riksdagen alltifrån fredskrisen har följt den politiken att icke genom ett extra tullskydd eller på annat sätt genom statsunderstöd söka upprätthålla näringslivets olika företag på den basis, som gällde vid fredens ingång. Denna riksdagens restriktiva politik gällde exempelvis även järnhanteringen, som dock varit vår ekonomiska ryggrad under åtskilliga sekler. Men trots eller kanske rättare sagt tack vare en sådan

politik, så har det svenska näringslivet på ett förundransvärt sätt just åter-vunnit jämvikten. Trots alla de statsåtgärder till skydd för näringslivet, som gjorts i främmande länder, finner man, att man i Sverige troligen vunnit jämvikten inom näringslivet bättre än kanske i något annat land i Europa åtminstone helt säkert bättre än i de flesta.

Vad är det då för särskilda skäl, som tala för att man beträffande betodlingen fränginge de principer, som här i landet följts? Man kan ju icke tala om att själva den väsentligaste produktionsfaktorn, jorden, blir utan möjlighet till alstring, därför att betor icke odlas. Man kan icke heller säga, att själva förädlingsindustrien inom sockerområdet blir utan arbete eller utan avkastning. Efter vad som sagts i den kungl. propositionen spela förhållandena detta år i nämnda avseende icke någon nämnvärd roll, allt naturligtvis under förutsättning, att man bibehåller det tullskydd av 10 öre, som nu finnes. Man har talat om järnvägarna och man har talat om kommunerna, nämligen att dessa bli ganska väsentligt lidande genom inställelse av betodlingen. Vad beträffar kommunerna, så antager jag att svårigheterna i huvudsak inskränka sig till sådana kommuner, där fabriker ligga, och det måste väl vara ett mindretal. Själva jorden kommer fortfarande att ge sin avkastning, och betodlingens minskning eller upphörande kommer icke att hindra kommunerna att ordna sin ekonomi. Beträffande järnvägarna är det säkert ett mycket ömtåligt kapitel; men jag tror knappast, att man, för att upprätthålla ett befodringsmedel för en produkt, bör vidtaga åtgärder för att upprätthålla själva produktionen.

Slutligen har i dessa dagar framkommit frågan om sockerproduktionens betydelse för självförsörjningen särskilt från försvarsberedskapssynpunkt. I propositionen nämnes ingenting därom, och det skulle icke förvåna mig, om det visade sig att, när försvarsberedskapskommissionen en gång framlägger planer för Sveriges ekonomiska försvar i händelse av krigsolycka, dessa planer komma att byggas på helt andra grunder än sådana, varpå man skulle fota dem, om en eller annan näringsgren ordnades med direkt tanke på krigsolyckan. Jag tror alltså det är nödvändigt att alltjämt i fortsättningen låta näringslivet ordna sig efter förhållandena i fred såsom det naturligaste. Försvarsberedskapen får taga andra former och får helt säkert med begränsade möjligheter i görligaste mån se till att behoven kunna täckas vid en krigsolycka. För övrigt är ju hela denna fråga kombinerad med så många andra politiska frågor, att det icke lönar sig att nu gå in på den närmare.

Vad slutligen beträffar arbetslöshetsspörsmålet, som skjutits i förgrunden, skall jag strax återkomma till detsamma i samband med subventionslinjen.

Mig förefaller det, som om tullinjen är en fullt klar och ur vissa synpunkter också mycket förstälilig linje. Det är en naturlig lösning för alla dem, vilka i en industri även med statsskydd se en lycka för landet, och att en sådan industri upprätthålles och utbygges, om det också sker på bekostnad av konsumenterna och med stöd av staten.

Återigen subventionslinjen förefaller mig något dunkel. Visserligen har den ju haft med sig den fördelen, som framhållits här i kammaren upprepade gånger, att man fått klart för sig genom den utredning, som verkställets i samband med utskottets förslag, vad det verkligen kostar landet, när man lägger på en tull. Men vad beträffar själva subventionen så innebär ju den, att ett understöd skall lämnas åt en näring på en alldeles ny väg. Det blir väl alltid så, att en följande riksdag icke känner sig bunden av en föregående riksdags beslut; och jag tar för givet, att om subvention skulle medges åt betodlingen på grund av de speciella förhållandena nu, man omöjligen skulle kunna tillämpa samma medel för hjälp, om en annan näring under ett av de följande åren komme i betryck. Riksdagen kan naturligtvis icke vara kon-

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

senkvent i det fallet, men jag antar, att det kunde med fog bereda rätt så stort missnöje hos andra näringar, som under liknande förhållanden komme till staten med begäran om hjälp men avvisades.

Utskottet förklarar sin begäran om subvention, dels med det att man skall avvakta den utredning som föreslås i en skrivelse, som finnes angiven i punkt 2 i utskottets förslag, dels med att man skall undersöka en rationalisering av sockerindustrien och betodlingen, och vidare vill man genom en dylik åtgärd bilda en övergång på arbetsmarknaden. Man frågar sig: finnes det nu särskilda skäl för en sådan övergång? Man kan ju näppeligen i likhet med utskottet säga, att man påskyndar rationaliseringen särskilt genom subvention. Om man vill göra en jämförelse mellan subvention och tull och påstå, att subventionen påskyndar mer, så måste utskottet komma till att frånvaron av tull och subvention skulle påskynda rationaliseringen än ytterligare. Vad vidare beträffar den övergång, som är i fråga och som utskottet förmenar man skulle få genom subvention, så ges den ju här i förhållandena själva. Man har ju en odling på cirka 40,000 hektar under normala år efter vad medeltalet angiver under de sista fyra å fem åren. När på grund av kontrakt med sockerbolagen detta medeltal sjunker ned till c:a 20,000 hektar, då ges väl just den övergång, varpå utskottet i visst avseende syftar.

Slutligen återkommer jag till arbetslöshetsfrågan. Om man skall anslå på budgeten särskilda medel för att möta arbetslösheten inom en näring, som lider under betryck, så förefaller det mig som om man härvidlag nu kommit in på en näring, som icke lämnar det riktigaste och lämpligaste exemplet. Sockerindustrien sysselsätter tiotusentals arbetare, men det gäller här ett i ovanligt hög grad utpräglat säsongarbete. Den utredning, som gjorts av socialstyrelsen 1925, visar ju hän på att medeltalet dagsverken för dessa säsongarbetare är icke mer än trettio dagar för år räknat, och då är däri inberäknat såväl sommar- som höstarbete. Det är ju klart, att det är ytterst beklagligt, att dessa många lejda arbetskrafter på det sättet skola kunna bli utan arbete; men å andra sidan är ju den förlust, som de lida, en bråkdel mot de bekymmer, som mötte alla de fast anställda arbetare, vilka på grund av riksdagens tidigare politik blevo utan arbete. Jag tänker härvid alldeles speciellt på dessa stora företagsnedläggelser, som ägt rum inom järnhanteringen och för övrigt inom många andra grupper.

Genom den ordning för föredragningen av utskottets klämmor, som är fastställd, och genom första kammarens redan fattade beslut i frågan har man ingen utsikt att få ett bifall till ett särskilt yrkande på skrivelse enligt utskottets punkt 2. Den skrivelsen avser ju, att Kungl. Maj:t skulle låta verkställa en utredning om sockerproduktionens allmänna läge och förutsättningar för dess på betodling grundade fortbestånd här i riket ävensom av möjligheterna för den svenska sockerproduktionens rationalisering. Jag förutsätter emellertid, att, om här blir avslag liksom i första kammaren, så kommer Kungl. Maj:t ändock att göra en sådan utredning, som här sagts. Om utskottets förslag bifalles och i en gemensam votering går igenom, så ingår ju i riksdagens skrivelse en begäran i detta avseende.

För min personliga del skulle jag vilja säga några få ord om denna skrivelse, och det är särskilt sista ledet om en rationalisering, som jag anser vara värt uppmärksamhet. Utskottet anser det sålunda möjligt att genom rationalisering av sockerindustrien och själva sockerbetsodlingen eventuellt kunna nedbringa kostnaderna för betodlingen och framställning av sockerbeter så mycket, att man skulle kunna täcka den förlust, som under nuvarande prisförhållanden betodlarna antagligen ha att räkna med åtminstone på åtskilliga jordar.

Vad beträffar rationalisering av industrien antager jag, att därvid icke är

så mycket att vinna, därför att denna stora industri antagligen redan har rationaliserats, och för övrigt tar jag det för givet, att man i det avseendet icke kan ernå så mycket, att man därigenom på långt när skulle kunna tänka sig, att bolagen kunde höja betpriset så mycket, att det täckte den prisskillnad, som förorsakats av sockerprissänkningen på världsmarknaden. Likaledes antar jag, att en koncentration — det ordet nämndes — av betodlingen icke skulle kunna vara av något större värde. Det motverkas väl just av det intresse, som ligger uti att odlingen blir spridd över icke för små trakter. Men det finnes en annan faktor, som verkar störande här, även om sockerpriset på världsmarknaden skulle gå upp så, att något extra tullskydd eller subvention icke skulle behövas. Det är dessa konjunkturväxlingar, som ständigt och jämt framkalla denna fråga på riksdagens bord. Det kunde sättas i fråga, huruvida man icke i samband med den rationalisering, som här påyrkas, borde räkna med att man just toge upp denna fråga till dryftande. Jag syftar beträffande botemedlet eller medlen till mötande av dessa konjunkturväxlingar, i den mån de nå betodlingen, på en tanke, som framkastades av den jordbruksminister, som 1926 på hösten tillsatte den dåvarande medlingskommisionen, vilken sedermera också vann det resultat, att odlingen sattes i gång på våren 1927. Där tänkte sig jordbruksministern bildandet av någon slags försäkringsfond genom medel, vilka skulle tagas ut i den mån som betpriset steg så mycket, att det utgjorde mer än vad som erfordrades för att täcka kostnaderna och lämna skälig vinst åt betodlarna. Jag tänker mig sålunda, att kostnaderna för betorna inklusive betodlarnas vinst borde bestämmas till 2 kronor 80 öre såsom i år. I den mån siffran överstege 2 kronor 80 öre, skulle en del gå till denna fond, som skulle användas att vid växlande konjunkturer fylla ut eller täcka de förluster, vilka uppstode på grund av växlande världsmarknadspris på socker. Om man använde de medel, som enligt utskottets förslag subventionsvägen skulle utgå till jordbrukare, vilka odla betor, medel som sålunda skulle försvinna i den mån inkomsterna förbrukades, om man använde dessa medel, säger jag, som reserv för denna fond, då hade man åtminstone bevarat medlen för framtiden. Pengarna kunde då bli till välsignelse och kanske i sin mån förekomma, att sådana frågor som sockerfrågan bleve alltför vanliga och alltför ofta aktuella här i riksdagen. Statens tillskott till en sådan fond kunde naturligtvis icke lämnas med mindre det förefanns en principiell återbetalningsskyldighet i den mån betpriset sådant medgäve, såsom också jordbruksministern framhöll 1926.

Jag ville således gärna tänka mig, att om det komme till stånd en utredning från Kungl. Maj:ts sida i den anda, som angives i utskottets hemställan under II, man därunder inrangerade frågan om en dylik fond eller annan lämplig åtgärd till mötande av konjunkturväxlingarna. Då emellertid ett yrkande om bifall ensamt till utskottets hemställan under II, efter vad jag kan förstå, icke kan leda till något resultat, skall jag, herr talman, inskränka mig till, såsom jag gjorde redan i början av mitt anförande, att förklara, att jag för min del kommer att rösta för avslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som på utskottets hemställan om subvention.

Med herr Carleson förenade sig herr *Prytz*.

Herr **Herou**: Herr talman! När man tar del av den debatt, som här har pågått, och vidare besinnar, att det finnes en hel del näringar i det här landet, som kunde åberopa samma skäl för skydd, som här har åberopats för socker­näringens vidkommande, och när man i detta sammanhang också erinrar sig, att sockernäringen i alla tider, i motsats till en hel del andra näringar, lyckats få rundliga anslag, då kan man förstå riktigheten av vad en av frihandelsteo-

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

riens allra ivrigaste förespråkare en gång framhöll, när han sade, att åtgärden att bestämma skyddstullsatsen är att helt enkelt utdela penningfavörer bland en hop snikna sökande. En tullsats blir under sådana förhållanden frukten av vad enskilda intressen genom sina advokater kunna grabba åt sig genom tiggeri, hot och underhandling, utan hänsyn till andra intressen eller det allmänna bästa. Mot betodlarintresset och aktieägarnas intressen i sockerproduktionen står i denna fråga konsumentintresset och inom detta huvudparten av de svenska jordbrukarnas intressen. 5 % av landets jordbrukare skulle kunna bli delaktiga av det skydd det här är fråga om, under det att 95 % av jordbrukarna i landet måste önska sig ingen sockertull alls, eftersom de icke ha någon fördel av denna tull. Alltså 21,000 jordbrukare, därav ensamt i Skåne 15,000, få skydd, men 400,000 jordbrukare i landet få sina omkostnader fördyrade. Sockertullen såsom skydd för jordbruket illustreras alldeles utmärkt, mina herrar, av det faktum, att betodlingsarealen i landet omfattar endast 1 % av landets åkerareal och en areal, som hör till landets bästa, bäst belägna och mest givande. Den här diskuterade förändringen av sockertullen är således en politik för fåtalets intressen, för fåtalets oberättigade intressen kunde man tillägga, och mot det stora flertalets berättigade intressen.

Vi ha från kommunistiskt håll tidigare givit uttryck för den mening och åskådningen, att den befolkningsgrupp, som med nuvarande ekonomiska ordning har största anledningen att kämpa mot den fördyring, som tullarna medföra, det är just brukarna av de små och medelstora jordbruken i vårt land. Vad huvudparten av dessa ha att sälja, prissättes efter världsmarknadspris. Dessa jordbrukare borde därför kunna begära — och en sådan synpunkt borde kunna förstås av dem som nu skria om tullunderstöd — att få köpa sina förnödenheter utan den prisfördyring, som är en följd av tullmuren. Det är väl här tämligen hopplöst att vänta sig, att dessa stora grupper av jordbrukare i vårt land på något som helst sätt skulle kunna få kompensation för den utsugning och brandskattning, som de genom statsmakternas tullpolitik äro föremål för.

Vi vilja för vår del gärna vara med om att lätta bördorna för landsbygdens småfolk, som onekligen hör till de grupper, vilka för närvarande äro de mest utsugna och betungade. Rapporterna från Norrland, mina herrar, vittna i allra högsta grad om jordbrukarnas nödläge. När man hör skildringarna här av det nödläge, som skulle uppkomma i de södra provinserna, om man nu icke ginge med på ytterligare skydd för betodlingen, skildringar, som vi fått höra bland annat av herr Sköld, så går tanken osökt till de förhållanden, som råda i dessa Norrlands bygder och som jag här vill påminna om. Vi kunna säga, att dessa jordbrukargrupper däruppe redan nu befinna sig i det nödläge, som ni påstå, att vissa grupper i dessa betodlardistrikt skulle komma i, därest ni icke få edra krav igenom. Man glömmer icke så lätt, mina herrar, om man varit med och kamperat i timmerkojorna i Norrlands skogar, den befolkningsgrupp, som lever däruppe, tyngd av svåra ekonomiska förhållanden. Det är folk, som äro så nere ekonomiskt, att de få dela på sockerbitarna, för att en bit skall räcka till flera koppar kaffe. Det är i alla fall på de befolkningsgrupperna, som man skulle övernåtna bördorna genom den politik det här är fråga om att föra.

För räntors och skatters betalande äro dessa jordbrukare beroende av särskilda inkomster från skogsbruket och arbetet i skogarna. Nu pågår emellertid däruppe en utveckling, som minskar deras möjligheter till inkomst, och den utvecklingen innebär, att de icke kunna avvinna jordbruket mera i bruttointkomst per hektar än vad betodlarna få enbart i tullunderstöd. För stora jordbrukargrupper i mellersta Sverige torde förhållandena vara enahanda. Det skall här sägas ifrån, att subventionslinjen innebär ju endast gradvis en förbättrad form av understöd ur konsumenternas och de små jordbrukarnas synpunkt. Så länge nämligen som vänstern i riksdagen i frågan om förhållandet

mellan direkta och indirekta skatter argumenterar såsom den hittills har gjort och icke framställer ett ovillkorligt krav på nedpressande av de indirekta skatterna utan gör dessa sina krav beroende på den höjd, som skatteprocenten för de direkta skatterna har, så länge kommer — det måste väl subventionslinjens förespråkare vara på det klara med — ett anslag på 3 1/2 miljoner till den eller den näringen utan tvivel att minska möjligheterna för oss att sänka konsumtionsskatterna på andra områden. Jag skulle exempelvis vilja peka på de vid årets riksdag från olika håll väckta förslagen om dels avskaffande, dels sänkning av kaffetullen.

Vi kunna säga, att den hjälp till betodlingen, som här ifrågasättes, är orimlig. Den är raka motsatsen till social omvårdnad, den innebär helt enkelt att utpressa understöd från dem, som äro sämst ställda, till förmån för de relativt mest gynnade. Men därtill kommer, att det ju här inte alls är fråga om att bara taga ställning till förhållandet mellan stat och jordbrukare, utan här finnes en tredje part, som alltid kan göra statsmakternas välmenande åtgärder illusoriska. Denna tredje part är sockerindustrien. Frågan är då, om vi kunna pressa sockerindustrien till sådana uppgörelser, att icke denna industri i sin tur tillgodogör sig större delen av de från konsumenterna eller skattebetalarna utpressade medlen. Har då inte redan hittills utgående understöd gjort det möjligt för sockerindustrien att trots slöseri i förvaltningen kunna utdela 6 % årligen på ett aktiekapital av 135 miljoner kronor, varav dock endast 30 eller 40 miljoner kronor äro inbetalda? Den faktiska utdelningen under mer än 20 år har i själva verket varit 20—22 %. Vissa experter ha ju approximativt beräknat, att det kapital, som skulle behövas för att driva sockernäringen i den omfattningen den nu har, skulle belöpa sig till 60—70 miljoner kronor, och alltså borde hittills uppnådd vinst inom sockerindustrien vara ungefär 10 à 11 % på det kapital, som för driftens uppehållande är nödvändigt. Hur man nu än ser på denna sak, så kommer man till det resultatet, att sockerindustrien hittills alls icke företett bilden av en nödlidande industri, som saknar möjlighet att betala tillfredsställande betpriser.

Om man gör ett hastigt överslag enligt de uppgifter vi ha i vår officiella statistik, så kommer man till det resultatet, att för att uppehålla sockernäringen *konsumenterna i landet genom sockertullen sedan 1907 brandskattats på en summa av icke mindre än 400 miljoner kronor, varav över 300 miljoner kronor gått till betodlingen och sockernäringen samt resten till statskassan.* Om nuvarande sockertull betyder en årlig utgiftsbörda för konsumenterna av 20 miljoner kronor, varav 15 à 16 miljoner komma sockernäringen tillgodo, så är *skyddet redan nu av den storlek, att det täcker hela arbetsinkomsten i näringen och att den summa, som utpressats av konsumenterna, motsvarar hela arbetsinkomsten plus den icke dåliga vinst, som sockerfabrikerna erhållit under denna tid.* Det är dock fullständigt orimligt och vittnar om ekonomiskt oförnuft att ytterligare höja anslaget till en näring, som trots tidigare lysande understöd och anslag icke förmår stå på egna ben ens i den utsträckningen, att den förmår betala ett enda öre av arbetsinkomsterna i näringen.

Det begärda ytterligare stödet för sockernäringen motiveras av förhållanden, som vederbörande hoppas vara av tillfällig art. Den huvudsakliga anledningen till det billigare sockerpriset tycks vara en i olika länder stegrad sockerproduktion, som en ökad konsumtion icke förmått absorbera. Denna ökade produktion av socker har t. o. m. föranlett dumping. Frånsett vissa grupper sarskilda beräkningar synes det vara en onormal inriktning att ännu mera stimulera en produktionsgren, som lider av överproduktion, och framför allt måste detta anses onormalt i de länder, där möjligheterna att bestå i den internationella konkurrensen äro de svagaste.

Jag kan i detta sammanhang icke underlåta att taga upp ett av de argument,

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

som högerreservanterna anföra i sin reservation, ett argument, som också upptogs av herr Pettersson i Bjälbo i hans anförande. Han sökte göra gällande, att, såsom det står i högerreservationen, »den svenska sockerproduktionen bör ha goda förutsättningar att kunna bestå i konkurrensen med betsockerproduktionen i andra länder». Han kom för sin del till en sådan slutsats med hjälp av de av honom anförda skördesiffrorna per hektar i olika länder. Av dessa siffror, som återfinnas i en tabell i högerreservationen, framgår, att råsockerproduktionens storlek i deciton per hektar betareal utgjorde i Holland 44 deciton, i Sverige 42 deciton, i Danmark 42 deciton, i Tjeckoslovakien 41 deciton och i Ungern 27 deciton, allt i runda tal. Märk härvidlag, att Tjeckoslovakien, som ju i fråga om betorna är den farligaste konkurrenten på den svenska sockermarknaden, dock har i det närmaste lika hög skördesiffra per hektar som Sverige. Och vidare, om verkligen någon av reservanterna eller de av dem, som försökt argumentera fram goda förutsättningar för oss att bestå i den internationella kampen, skulle vilja använda samma argumentering på andra områden, ja då får jag säga, att de snart skulle komma till underbara resultat. Jag påminner exempelvis om, att, när det gäller veteodling, Sverige tillhör de länder, som ha de allra största skördesiffrorna per hektar. För Sverige utgör nämligen veteproduktionen 22 deciton per hektar, under det att Förenta staterna kommer upp till ungefär 11 och Canada till 14 deciton per hektar. Procentuellt räknat motsvara alltså Förenta staternas och Canadas skördar respektive 48 och 62 % av Sveriges, men det är väl ingen av högerreservanterna, som på grund därav skulle våga draga den slutsatsen, att Sverige skulle kunna ha goda utsikter att bestå i konkurrensen med Canada och Förenta staterna, när det gäller veteproduktion. Man torde vidare kunna räkna med, att de länder, som nu ha bättre förutsättningar att producera socker, beroende på rössockrets överlägsenhet, bättre möjligheter till betodling m. fl. dylika omständigheter och som kanhända icke ha andra bättre näringskällor att tillgripa, man torde kunna räkna med, att de komma att anstränga sig för att behålla och utvidga sin sockeräring. Talet om en tillfällig kris och om tillfälliga skyddsåtgärder förefaller därför långt ifrån övertygande; det verkar tvärtom mest som politisk spekulation.

I departementschefens yttrande i den kungl. propositionen återfinnes ett uttalande av följande lydelse: »Att nu kunna förutsäga i vad mån förhållandena på världsockermarknaden till dess förbättrats, låter sig givetvis ej göra, men tecken saknas icke, som antyda, att krisen är av övergående natur.» Man får verkligen säga, att detta är ett alltför antydande orakelspråk och överhuvud alltför svagt för att kunna giva möjligheter till något bedömande, helst som det i propositionen tidigare anföres en hel rad av fakta, som tala för en rakt motsatt uppfattning. Det har vidare anförts i utskottets utlåtande några punkter, som man i en debatt som denna, där det gäller frågan om att bereda skydd av tillfällig natur eller icke, ovillkorligen bör stanna inför. Det framhålles sålunda, att 1927—1928 utgjorde världsproduktionen över 25 miljoner ton, därav ungefär 64 % rössocker och 36 % betsocker. Men det säges vidare att rössockerproducenterna icke vore sinnade att vika från den ställning kriget givit dem. »De ej blott hölle», heter det vidare, »utan ökade sin produktion i sådan grad, att världsproduktionen för 1928—1929 uppskattades till 27 à 28 miljoner ton.»

Det heter vidare, att den överlägsenhet hos vissa länder, som kommer till synes, beror mindre på ökning av arealen än fastmera på införandet av rationella odlingsmetoder, bl. a. den omständigheten att man experimenterat med en ny rörsort, som har en sockerhalt 20 % högre än den bästa tidigare förekommande. Man anför vidare, att Javas sockerproduktion, som under förkrigstiden uppgick till en nivå av 1 1/2 miljon ton, så småningom höjts till 2 miljoner och att den 1928—1929 bör uppgå till 3 miljoner ton. Man beräk-

nar i de kalkyler, som förekomma i den kungl. propositionen och i utskottets utlåtande, att mot en konsumtion av 26 miljoner har man en väntad produktion av 27—28 miljoner. Man räknar med en lagerbehållning för närvarande av 4 miljoner och för nästkommande år 5 å 6 miljoner ton, d. v. s. 25 % av världskonsumtionen.

Det förefaller mig således, som om premisserna i den kungl. propositionen på detta område tvärtom pekade hän på att Sverige icke alls har någon möjlighet att bestå i den internationella konkurrensen och att det skydd, som borde utgå, därest det vore någon mening med det hela, icke kunde bli tillfälligt. Det är därför bättre politik att taga risken av inskränkning i sockerproduktionen. Det kan icke alls räknas som en ogynnsam omständighet att till ett billigt pris mottaga goda varor från utlandet, då det härigenom ges än större möjligheter för de näringar, för vilka landet har naturliga förutsättningar.

Det har också visat sig, att det är ganska lätt att såväl inskränka som utöka betarealen. Detta framgick under åren 1925, 1926 och 1927, då vi hade resp. 40,000, 4,000 och 40,000 hektar betodling, allt i runda tal.

Jag måste säga, att den största svagheten hos dem som nu argumentera för höjning av tullskyddet eller för subvention ligger däri, att de icke våga föreslå en varaktig förhöjning av understödet. Man har, synes det mig, icke mod att säga ut, att därest den svenska sockernäringen skall bestå i den internationella konkurrensen, så behöves det en varaktig och avsevärd förhöjning i det hittills utgående skyddet. Man vågar icke säga ut, att man i detta fall är beredd att gå längre än vad hittills föreslagits, nämligen antingen förhöjning av 3 öre i tullsatsen eller subvention av 3 1/2 miljoner kronor. Vore verkligen denna fråga av den riksviktiga natur, som man söker påstå, borde man icke från dessa håll stanna vid en sådan gräns. Då borde man icke lägga upp problemet på ett sådant sätt, som om det här icke vore fråga om att ge ytterligare ett anslag på några miljoner, därest det visade sig, att det vore små utsikter och att man i fortsättningen ändå finge gå in för en nedläggning av betodlingen.

Det skulle kanske gentemot utskottets synpunkter på frågan om en utredning kunna anföras, att man väl icke har anledning vänta sig ett så särdeles stort resultat av att en kunglig kommitté arbetar med denna fråga i syfte att inom ett år ge oss bättre besked om möjligheterna till den svenska sockerbetsnäringens upprätthållande. En kungl. kommitté kommer väl i de flesta fall att — så att säga — tala om »fullbordad handling i förfluten tid», och den kan säkerligen icke ge några bestämda direktiv för framtiden. Jag förmodar, att om en sådan kommittés resultat skulle man kunna säga vad den motionär, som ursprungligen föreslagit en dylik undersökning, sade i visst annat sammanhang under debatten, nämligen att ingen kan säga någonting om framtiden.

Vi kunna väl också lämna teorin om Sverige som ett självförsörjande land åt sitt öde. Det finns i alla fall för Sveriges vidkommande behov av varor, som icke kunna produceras i landet, och det finns andra varor, vilka vi ha dåliga förutsättningar att producera. Det skulle då vara en oriktig politik att utestänga utlandets varor. Vad sockernäringen beträffar, måste vi givetvis säga oss, att gränsen för allt understöd till en näring för länge sedan är nådd, då näringen, som har att räkna med stora utgifter för arbetskostnader, icke kan betala ett enda öre själv av dessa.

Herr talman, jag yrkar avslag på såväl utskottets som Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman! Det kan icke falla mig in i denna sena timma att utförligt ingå på denna frågas behandling, vilket jag annars tänkt göra. Detta så mycket mer som jag vet, att många talare äro antecknade efter mig på listan. Emellertid vill jag konstatera med några jämförel-

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

ser, huru olika man här i riksdagen kan ställa sig till en fråga, där en klar majoritet dock finnes bland dem som äro beredda att lämna hjälp till betodlingen. Allra först vill jag då fastslå, att Kungl. Maj:ts förslag är dömt att misslyckas, då förslaget icke en gång kunde komma fram till slutvoteringen i första kammaren. Detta visar ju tydligt, att det icke finns det underlag i riksdagens kamrar, som kräves för att få frågan löst på det sätt Kungl. Maj:t föreslagit.

Då jag någorlunda hade reda på förhållandena inom denna kammars partier och kände till de olika principer, som göra sig gällande i tullfrågan, stod det genast klart för mig, att det icke var möjligt att lösa denna anslagsfråga i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition, och detta var anledningen till att min motion väcktes. Jag ville genom denna anvisa en möjlighet att vinna en positiv lösning. Jag anser nämligen frågan vara en riksviktig sådan, som icke blott gäller betodlarna utan i ännu större utsträckning arbetarna på betfälten och vid råsockerfabrikerna. Den gäller också järnvägarna; kommuner och enskilda ha offrat miljoner för vissa järnvägars tillkomst i huvudsakligt syfte att betorna å dem skola kunna forslas fram till sockerfabrikerna. Allt detta kommer att lamslås, om icke betodlingen uppehålls.

I många delar sammanfaller nu min motion med Kungl. Maj:ts förslag. Detta gäller sålunda priset 2 kronor 80 öre per 100 kg. för skörden på den areal, som ligger över hälften av den kontrakterade arealen. Likaså är tiden lika lång i båda förslagen, ett år. Och vidare har man på båda hållen klart för sig, att det är de 40 å 50,000 arbetarna, som man vill hjälpa, dels tillfällighetsarbetare och dels annat småfolk, som kommer från södra Småland eller norra Skånes skogssocknar för att genom arbete på sockerbetsfälten förtjäna litet pengar att reda sig med under vintertiden. Men min motion liksom utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts proposition beträffande formen för hur denna hjälp skall ges. Att pengar måste lämnas, äro alla på det klara med, men det gäller *var* de skola tagas, och *vem* som skall släppa till dem. Regeringspropositionen vill, för att använda herr Björcks i Kristianstad ord, att de fattiga skola hjälpa de fattiga. Ja, det är klart enligt propositionen, att alla som använda socker få hjälpa till att betala de miljoner, som läggas på konsumenterna genom tull, och småfolket äro de flesta i detta land. Motionen och utskottet önska däremot, att hjälpen skall läggas på de bärkraftiga axlarna i landet, den må sedan tagas ur inkomst- och förmögenhetsskatten eller ur andra tillgångar, t. ex. ur kassafonden eller med anlitande av medel, som erhållas genom att man icke tager bort stämpelskatten. Den saken får ju, därest utskottets förslag bifalles, bevillningsutskottet på ett senare stadium under riksdagen pröva. Enligt min mening bör man icke genom en indirekt beskattning lägga bördan på de många, som ha det svårt förut att bära sina bördor. Redan nu utgår ju genom indirekt beskattning cirka 20 miljoner kronor i form av tull på socker.

Nu invänder man på högerhåll, att man absolut inte kan gå med på subventionslinjen utan endast tullförslaget kan godtagas. Ja, men principen om att hjälp endast kan lämnas i form av tull är ju redan förut bruten, när det gäller jordbruket. De 600,000 kronor, som årligen utgå till lindring av kalkfrakterna för jordbrukarna, äro ju en subvention, som vi i många år lämnat. Och vad är den nedsatta egnahemslåneräntan annat än en subvention. Åren 1919—1921 har riksdagen också gått andra vägar än att hjälpa genom tullar. Då beslöt nämligen riksdagen att under förutsättning att sockerbolaget betalade ett så högt pris till betodlarna som 6 ja t. o. m. över 7 kronor per 100 kg. lämna full täckning för den merkostnad, som bolaget därigenom vållades, varjämte bolaget fick monopol på införsel av socker. Men nu menar man, att bara därför att man icke får sin vilja fram, därför att icke regeringen och re-

geringspartiet få frågan löst på den väg och det sätt man helst vill, skall man säga nej. Ja, detta är en taktik, som går emot den vanliga. Ty eljest är det vanligt, att om man icke kan få det man *helst* vill ha, så tager man det därnäst bästa. Utom England, som lämnat stort understöd till betodlingen utom tullen, har en ny stat, Finland, nu på andra året beslutat att i direkt understöd till betodlingen lämna 5 miljoner mark. Där har man dock en mycket liten betodling, men man betalar ett så högt pris som 5 kronor för 100 kg., d. v. s. mer än dubbelt så mycket som priset varit hos oss förra året.

Det är ganska intressant att göra en liten jämförelse med regeringens ställning till tullfrågan, när det gäller jordbruket. Vi ha ju under många år uppmuntrat folk, i småbrukarställning och egnahemstagare, till trädgårdsodling. Det är ju en trevnad för dessa småbrukare att omkring sin stuga ha en liten trädgård med en 20 å 25 fruktträd. Vi veta också, att fruktträden äro icke dyrare, om man köper av de bästa hållbara sorterna; vinterfrukten ger den bästa valutan och de högsta priserna. Sådana sorter äro Gravenstein, cox pomona, cox orange eller vad den nu heter. Dessa fruktplanteringar omhuldas och vårdas av egnahemsägarna. Man företager beskärningar, man gör besprutningar för att döda insekter o. s. v., och så erhålles ofta på en liten trädgård en förtjänst av 100 å 200 kronor genom att sälja frukten den tid, då den står högst i pris, d. v. s. under vintern, december—mars månader. Vad gör nu den regering, som alltid berömmar sig av att vara våra näringars beskyddare? Jo, den föreslår riksdagen att taga bort tullen just under den tid, då dessa frukter stå som högst i pris. Jag är inte en så doktrinär frihandlare att jag kan rösta för ett sådant förslag.

I stället föreslår regeringen att öka tullen på socker och därmed söka åstadkomma en fördyring, låt vara att fördyringen säges bli så obetydlig. Men det belopp, 2 miljoner, som regeringens förslag innebär genom frukttullens borttagande, tages naturligtvis helt och hållet från fruktodlarna. Åtgärden drabbar som sagt i stor utsträckning just de mindre småbrukarna och egnahemsägarna. Jag kan icke förstå, huru regeringen i dessa tullfrågor kunnat behandla jordbruket på ett så orättvist sätt.

Jag skall icke förlänga diskussionen vidare. Jag vill endast till sist säga, att högerpartiet och kommunisterna nu äro beredda — åtminstone om man skall rätta sig efter utgången i första kammaren — att för andra gången under denna vecka i förening gå fram för att slå ihjäl ett anslagskrav, som vederbörande utskott tillstyrkt. Man bör emellertid komma ihåg, att det är med öppna ögon som högern avslår den hjälp, som sockerbetsodlingen behöver och som endast på den väg utskottet hemställer kan lämnas och av riksdagen bifallas. Det skall bli intressant att se, om herrarna verkligen, när det finns ett sådant erbjudande av hjälp, i alla fall ha mod att avslå detta. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr andre vice talmannen **Nilsson**: Herr talman! Herr Bengtsson i Norup började sitt anförande med att säga, att Kungl. Maj:ts föreliggande förslag var dömt att misslyckas. Detta kategoriska uttalande förefaller mig vara så mycket märkligare, som Kungl. Maj:ts förslag, när det första gången offentliggjordes, mottogs med stor tillfredsställelse av framstående personer inom det parti, som herr Sven Bengtsson tillhör. Man prisade då till en början förslaget i ganska höga toner. Sedermera har emellertid tyvärr en annan uppfattning kommit till synes. Jag beklagar detta. Herr Sven Bengtsson aktade emellertid icke nödigt att närmare ange de särskilda skäl, som varit anledningen till denna ändring i uppfattningen. Han nämnde visserligen, att det förslag, som skulle ha utsikt att vinna kammarens bifall, skulle vara så beskaffat, att kostnaderna lades på de bärkraftigas axlar. Ja, detta skulle

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

naturligtvis vara riktigt, om man kunde mot det föreliggande förslaget göra den erinran, att det föranleder till ökade kostnader för de mindre bärkraftiga. Men så är ju icke förhållandet. Jag skall icke närmare ingå på innebörden av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. Men vi veta ju, att den ökning av tullen på 3 öre, som i Kungl. Maj:ts förslag ifrågasättes, kompenseras genom en minskning i sockerskatten av 4 öre, vilken minskning visserligen icke inträder förrän med ingången av nästa budgetår den 1 juli 1929. Men att komma och säga, att kostnaderna skola läggas på de bärkraftigas axlar, förefaller mig sakna fog i detta fall.

Sedan yttrade herr Bengtsson, såvitt jag uppfattade honom rätt, något rörande frukttullen. Men det är en sak, som vi få diskutera i sin tid. Det föreligger enligt min mening icke någon anledning att i dag taga upp den saken till debatt. Skulle den fråga vi nu diskutera, nämligen om åtgärder till betodlingens upprätthållande, falla och ingenting bli åtgjort, så kommer det att få ytterligt hårda verkningar nere i södra Sverige. Det gäller framför allt de fattiga arbetare och arbeterskor i norra Skåne och Småland, vilka årligen bruka fara ned till betdistrikten för att förvärva sig en merinkomst på ett par tre hundra kronor var. Det är uppenbart, att det för dessa människor, som äro i synnerligen stort behov av dessa inkomster, kommer att bli mycket kännbart och deras möjlighet till försörjning försvårad. Jag beklagar högeligen, om så skulle bli förhållandet. Likaledes skulle ett upphörande av betodlingen för de skånska järnvägarna bli av katastrofal betydelse. Redan en ned-sättning av 50 procent av odlingen med därav följande fraktminskning skulle rubba järnvägarnas ekonomi. Och skulle det så illa gå att betodlingen inställdes, så vågar jag påstå, att en del av Skånes enskilda järnvägar i betdistrikten skulle komma i sådana svårigheter, att de icke skulle kunna upprätthålla driften. De äro ju nämligen till stor del byggda med hänsyn till inkomsten av betfraktingen, och om den upphör, så är det givet, att det kommer att för dem medföra betydande inkomstminskningar.

Ja, jag skall nu icke ingå på att utveckla innebörden av Kungl. Maj:ts proposition. Jag har ju redan under remissdebatten deklarerat min anslutning till densamma. Det skulle, då jag nu är den fjortonde talaren i ordningen och många redan yttrat sig om den saken, vara en faute av mig, om jag vidare ordade därom. Jag skall därför nöja mig med några helt korta randanmärkingar i anledning av vad som förut yttrats.

Jag ber att först få säga några ord till herr Hamrin, vars uppmärksammade anförande i grund och botten var uppbyggt på avslagslinjen. Han uttalade, att denna fråga hade gjorts mycket större, än den i själva verket är. Ja, han sade, att om man flyttade ned den från fantasiens höjder, så skulle den få rimligare proportioner. Det kan ju hända att den gjorts större än den är. Men den är dock av sådan storleksordning, att den förtjänar statsmakternas synnerliga uppmärksamhet. Och den är det i all synnerhet under exceptionella förhållanden, jag menar sådana förhållanden, som vi borde ha anledning erinra oss från krisåren. Under normala förhållanden och medan världsvägarna över haven ännu ligga öppna är ju uppenbarligen den inhemska sockerproduktionen inte på långa vägar av samma betydelse för det svenska folkhushållet som under tider då dessa vägar äro spärrade. Nu erinrar jag inte om detta därför att jag anser denna omständighet i och för sig vara av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en ändring i tullagstiftningen på detta område. Men den är i alla fall av sådan vikt, att jag tror, att man får taga viss hänsyn därtill, även om vi nu befinna oss bakom cyklonen. Andra länder ha tagit tillbörlig hänsyn till berörda omständigheter. England t. ex. har ju egna stora sockerproducerande kolonier. Men det oaktat har man genom en skärpt tullagstiftning värnat sin inhemska sockerproduktion. Detta förefaller

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.

mig vara beroende därpå, att engelsmännen insett den stora betydelsen för folkhushållet av att en sådan viktig produktion upprätthålles och icke tvekat att öka tullarna å socker i mycket högre grad än här hos oss ifrågasattes. Jag vill säga detta med anledning av att herr Hamrin försökte att liksom bagatellisera hela saken. Den är dock i och för sig ingalunda någon bagatell.

Det är att beklaga, att förhållandena i vårt land äro sådana, att sockerbetsodlingen måst av naturliga skäl bliva skarpt lokaliserad. Det är, förefaller det mig, orsaken till att det i riksdagen alltid stått strid i denna fråga. Detta skulle, menar jag, icke vara fallet, om vårt land till sin geografiska utsträckning varit ungefär likartat med, låt mig säga, Danmark med dess ensartade förhållanden. Med de skiljaktigheter i klimat och naturförhållanden, som förefinnas mellan södra Sverige och norra Sverige, uppstå ju förklarligt nog intresse motsatser, som ofta nog skära sig mot varandra. Det är att beklaga, att så är förhållandet.

Ja, jag gjorde nyss några erinringar i anledning av herr Bengtssons i Norup anförande. Jag tillåter mig nu yttra några ord rörande en passus i hans motion, som synes mig kunna ge anledning till vissa reflexioner. Det heter nämligen i motionen, att »det kunde icke vara ett konsumentintresse, huruvida sockret, som konsumeras i vårt land, vore framställt ur inhemskt betsocker eller ur utländskt rörsocker». Jag trodde ändå, att vi som äro svenskar och hysa svenska tänkesätt skulle anse, att svensk vara vore att föredraga framför utländsk. Men om man anser det skäligen likgiltigt huruvida en dylik nödvändighetsvara är av inhemskt eller utländskt ursprung, så skulle detta betraktelsesätt ju leda därtill, att vi borde nedlägga vår produktion på flera områden. Med tillämpning av den uppfattning, som sålunda kommit till uttryck, skulle vi t. ex. kunna taga vårt vete från Kanada, vår potatis från Posen och Pommern, våra textilvaror från Frankrike och Tjeckoslovakien. Det är ju också mycket annat som vi skulle kunna importera utifrån. Men var skulle man finna medel för en sådan ekonomisk politik? Det är ju klart, att den snart nog skulle föra oss till ekonomisk undergång. Jag menar därför, att det är av vikt, att vi på vilket produktionsområde det vara må böra se till att vi inom vårt eget land kunna producera vad vi behöva för vårt självhushåll, och jag tror, att den regeln kan gälla även då det är fråga om sockret.

Ja, så är det ju fråga om vilka vägar man nu skall gå för att vinna det mål, som det säges att alla eftersträva. Det är fråga om huruvida man skall välja den s. k. tullinjen eller subventionen. Jag har som sagt redan i remissdebatten deklarerat min anslutning till Kungl. Maj:ts proposition i denna del, och jag har icke under de här förda överläggningarna i denna sak funnit anledning att ändra uppfattning. Det är ju dock på det sättet, att svårigheterna på sockermarknaden äro beroende dels på den utländska konkurrensen och dels på ett dumpingförfarande utifrån. Det säger sig ju självt, att om man vill möta en sådan konkurrens, så sker detta ingalunda genom att den för dumping utsatta näringen upprätthålles medelst statsanslag, utan det är klart att man måste vidtaga en åtgärd, som så att säga vänder spetsen utåt mot konkurrenterna. Vad nytta medför det, att vi förbruka våra skatteresurser, om vi inte därmed på något sätt vålla våra konkurrenter avbräck på det område varom fråga är. Det göra vi som sagt icke med subventionen. I det avseendet är tullskydd det bästa vapnet och måste därför under nu rådande handelspolitiska förhållanden tillgripas. Däremot är subvention utan gagn i ett handelskrig; dessutom medför dess användning överskådliga konsekvenser. Visserligen har riksdagen lyssnat till ropet från Kalix, och kanske även i andra avseenden varit inne på åtgärder av subventionens natur. Det är emellertid första gången man ifrågasätter subvention för att värja sig emot utländsk konkurrens. Och jag tror, att om riksdagen slår in på den vägen,

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

så är det ett steg som den får ångra. Jag skulle åtminstone för min personliga del känna det som en black om foten, om jag gäve min anslutning till en sådan åtgärd. Ty varje gång det ifrågasattes anslag för hjälpande, stödjande, eller återupprättande av en näring — det kan ena gången gälla Seskarö, andra gången en automobilfabrik eller någonting annat vad som helst — skulle jag, om jag hade varit med om detta beslut, känna mig förpliktad att även ge mitt votum för anslag i alla liknande fall. Och vart skall detta bära hän? Nu säger herr Hamrin, att naturligtvis skall man sovra och sortera, och att riksdagen icke skall ge avslag i fortsättningen så där över en kam. Ja, det är mycket lätt att säga det. Men har man gått in på subsidievägen, så har man fastnat för en princip, som slutligen leder till näringarnas undergrävande. Det är det som gör, att jag för min del icke kan ge min anslutning åt denna linje.

För övrigt har jag nu i avseende på sockerbetsfrågan den uppfattning, vilken här tidigare uttalats bl. a. av herr Björck i Kristianstad, att denna motionsvis anvisade utväg är så att säga början till slutet, att det är den väg man valt för att komma åt betodlingen. Det blir ett engångsanslag under ett »nådeår» och så är det slut. Det är så avpassat, att man bereder näringen tillfälle att under ett enda års galgenfrist få föra en tynande tillvaro.

Jag finner emellertid, att sockerbetsodlingen är förtjänt av stöd från statsmakternas sida. Ty i ett land som vårt, där *arbetskostnaderna* äro väsentligt högre än i något annat land, där *kapitalet* är dyrare och där de *klimatiska förhållandena äro ogynnsammare* än i de länder, med vilka vi ha att konkurrera, är det uppenbart, att enda möjligheten att bereda skydd för näringen är att fortsätta den även i andra länder anlitade tullvägen. Och såsom Kungl. Maj:ts förevarande förslag är lagt, kan jag för min del icke finna annat än att detta borde utan tvekan kunna godtagas även av dem, som företräda konsumenternas intressen.

Ja, herr talman, jag har med dessa korta ord blott velat motivera min uppfattning i denna sak. Jag ber att få yrka avslag å sammansatta utskottets hemställan och bifall till den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna reservationen.

I detta yttrande instämde herrar *Persson* i Fritorp, *Anderson* i Storegården och *Holmgren*.

Herr Paulsen: Herr talman! Då jag går att taga ställning i denna fråga, frågar jag mig först: Är priset på sockerbetorna så lågt, att, om särskilda åtgärder ej vidtagas från riksdagens sida för dess höjande, betodlingen kommer att minskas så långt kontraktet medger, d. v. s. till hälften av den nu odlade arealen? Den frågan måste jag besvara med ja. Ty det är uppenbart, att ingen jordbrukare fortsätter att driva en odling, som ger sämre resultat än andra odlingsgrenar. För närvarande äro förhållandena inom jordbruket sådana, att varje jordbrukare måste se till att han får största möjliga inkomst. Gör han icke det, är snart hans saga som självständig jordbrukare all. När nu förhållandena äro sådana, skulle ju därav följa en betydande arbetslöshet för de människor, som sysselsättas med dessa arbeten på fält och i fabriker. Under sådana förhållanden är det inte att förundra sig över, att jag sökt efter någon möjlighet att hjälpa betodlingen och de där anställda arbetarna. Det är i den känslan jag varit med om den motion, som i denna fråga är framburen från socialdemokratiskt håll; och jag vill för min del säga, att om denna motion vinner riksdagens bifall eller utskottsförslaget, vilka ganska nära sammanfalla, är det ingen fara för att det blir nedsättning av betarealen. Ty för att detta skall ske vill det till, att betodlingen blir mindre givande än andra odlingsgre-

nar. Det blir icke fallet, om det nu föreliggande utskottsförslaget vinner riksdagens bifall.

Nu har man oroat sig över att det skrivits i motiveringen, att betarbetet icke skall betalas med mindre än 250 kronor per hektar. Jag tror, att man haft denna oro tämligen i onödan. Atminstone på den ort, där jag hör hemma, har man hittills utan att pruta betalt detta pris, och jag har icke hört talas om, att man atminstone på den orten haft funderingar på att sätta ned priset. Det kan emellertid vara nyttigt, att det står inskrivet för sådana betodlare — ty en och annan sådan kommer det alltid att bli — som icke bekymra sig om hur litet deras arbetare förtjäna, bara de få sitt arbete utfört.

Man har vidare varit ängslig i högerpressen, och för denna ängslan har givits uttryck i kammaren, över att vi vilja giva hjälp i form av subvention och icke i form av förhöjd tull; och man har icke dragit sig för att uppmana betodlarna att minska arealen, trots att de skulle erhålla hjälp genom subvention. Ja, mina herrar, jag vill säga, att jag tror, att de skånska betodlarna mycket litet bekymra sig över den form hjälpen får, om den kallas tull eller subvention. För betodlaren är det väsentliga, att han erhåller sådant pris för sina betor, att odlingen blir bättre eller i varje fall ej sämre än annan odling. Får han detta, överlåter han gladeligen åt pressen och riksdagen att dividera om formen. Men för de mindre inkomsttagarna i detta land är det av betydelse, att, när staten hjälper en näring, den börda, som uppstår, kommer att bäras av de mest bärkraftiga och icke tvärtom.

Herr talman! När jag finner utskottsförslaget gott, och väl fyller det ändamål det vill tjäna, anhåller jag att få yrka bifall till detsamma.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Ljung: Herr talman! Då sockerpriset förra hösten föll, så att det därpå grundade betpriset vida understeg kostnaderna för odlingen, riktades naturligtvis betodlarnas uppmärksamhet på och förhoppningar till landets regering. De väntade därifrån få föreslagna sådana åtgärder, som skulle kunna hjälpa odlingen, möjliggöra dess uppehållande. Dessa förhoppningar ha ju heller icke kommit på skam. Regeringen har gjort vad den kunnat, vad den ansett vara riktigast för odlingens upprätthållande. Jag är övertygad, att betodlarna såväl i Skåne som i andra trakter äro regeringens tacksamma för de åtgärder, som den i nämnda syfte vidtagit. Att dessa varit väl befogade, därom vittna ju bland annat också de motioner, som från olika håll framkommit med samma huvudsakliga syfte, d. v. s. att upprätthålla betodlingen, låt vara sedan, att man från olika håll har gått in för olika vägar för att möjliggöra detta måls uppnående.

De för stora landsdelar i hög grad ödesdigra följderna av betodlingens eventuella nedläggande ha blivit klart och utförligt belysta såväl i Kungl. Maj:ts proposition som också i vissa motioner och i debatten under dagens lopp. Jag skall självfallet icke här upprepa vad som redan anförts rörande nämnda förhållanden. Det är emellertid en omständighet, som förefaller mig kanske icke ha blivit tillräckligt mycket beaktad. Det är den inverkan på jordbruksdriften i allmänhet i de betodlande distrikten, som betodlingens nedläggande skulle medföra. Det är ju så, att i samband med den betodling, som förefunnits under dessa sista årtionden, har man alltmera kommit in på en synnerligen intensiv drift, d. v. s. man har i sitt jordbruk satt in mycket kapital och använt mycket arbete. Vad skulle följderna bli, om man nödgades inställa betodlingen? Jo, man måste självfallet i växtföljden lägga in andra grödor, som kunna utgöra ersättning för betorna. Vad har man då att välja på för något? I

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

viss utsträckning kan man använda foderrotfrukter. Sådana har man emellertid redan odlat i viss omfattning, och man kan inte odla rotfrukter i större mängd än att de kunna tillgodogöras genom de kreatursbesättningar, som stå till betodlarnas förfogande. Det kan sålunda endast vara i en mindre mån som sockerbetsodlingen kan ersättas med foderrotfruktsodling. Det närmaste steget man då har att taga är att sätta in stråsädesgrödor i stället. Sådana bruka bli den tillfälliga ersättningen. Men vart leder detta? Jo, om man odlar stråsäd år efter år, leder det nästan ofelbart därtill, att stråsädeskörda hämmas i sin utveckling och ofta nog betydligt reduceras, beroende huvudsakligen därpå, att när man odlar säd efter säd, t. ex. korn efter vete eller motsatsen, så uppkommer en del växtsjukdomar, som ofta nog kunna minska grödorna till hälften och därunder. Det kan sålunda icke låta sig göra att på detta sätt ersätta sockerbetsodling med sädesodling under någon följd av år åtminstone. Vad blir då följden? Jo, den, att man måste taga ett ytterligare steg mot extensiv drift genom att ersätta sädesgrödorna med vallodling, vall till bete eller för slätter och höskörd. Detta kan måhända för jordbrukaren rent jordbruksekonomiskt sett bli lika lönande som den intensiva drift, han för närvarande har, därför att behovet av och utgifterna för arbetskraft minskas i hög grad. Det ekonomiska resultatet av en sådan drift är huvudsakligen beroende på konjunkturerna för de animaliska produkterna. Äro dessa konjunkturer gynnsamma, kan en sådan extensiv drift rent jordbruksekonomiskt sett vara lika förmånlig för jordbrukaren som den nuvarande intensiva driften. Därom är sålunda enligt mitt förmenande mycket svårt att säga något bestämt. Men en sak kan man under alla förhållanden med bestämdhet säga blir följden. Det är, att behovet av mänsklig arbetskraft i det extensiva jordbruket kommer att i hög grad minskas. Vad detta kommer att ha för inverkan på arbetsmarknaden ligger för var och en i öppen dag. Jag har velat peka på denna konsekvens av betodlingens upphörande eller minskning och de betänkliga följder i nämnda avseenden, som detta kommer att medföra.

Vid årets remissdebatt framhöll herr Ekman, att det var enligt hans förmenande högst olämpligt att genom höjning av sockertullen låta de indirekta skatternas bärare ensamma såsom konsumenter få bära bördan av det mer eller mindre provisoriska bidrag, som man vill lämna till betodlingens skydd. I utskottets utlåtande återfinner man samma tal om att hela bördan enligt Kungl. Maj:ts förslag lägges på förbrukarna. Man talar således där om en stor och tyngande börda, som skulle vara förenad med konsumenternas inköp av socker under nuvarande förhållanden.

Det synes mig då helt naturligt att framställa den frågan: Är det nu verkligen så, att det nuvarande sockerpriset kan anses innebära en börda för förbrukarna? Ja, den frågan kan ju belysas på olika sätt och från olika synpunkter. Det förefaller emellertid mig, som man skulle få en god hållpunkt för frågans bedömning, om man jämför priset på sockerbetorna å ena sidan, om de användas vid framställning av socker, å andra sidan om de användas såsom foder. Den jämförelsen är tämligen lätt att åstadkomma med ledning av de av professor Nils Hansson uppgjorda tabellerna över olika fodermedels värde. Av dessa finner man, att det av sockerbetor åtgår 4.3 kilogram till en foderenhet. Således åtgår det 430 kilogram till 100 foderenheter. Antager man nu priset på 100 foderenheter till 16 kronor — detta är jämförelsevis lågt räknat — så finner man, att enligt denna beräkningsgrund sockerbetorna skulle såsom foder ha ett värde av 3 kronor 70 öre per 100 kilogram. Man kan också räkna på annat sätt. Man kan sålunda säga, att sockerbetorna enligt nuvarande sockerpris och det därpå grundade betpriset endast betalas med c:a 9 öre per foderenhet. Jag utgår emellertid från förut nämnda jämförelsepris 3 kronor 70 öre, som betorna skulle vara värda som foder. Med nuvarande socker-

pris, 35 öre per kilogram, blir priset vid betornas användning till framställning av socker endast 2 kronor 17 öre per 100 kg. betor. Jag menar, att detta borde tillräckligt tydligt visa, hur lågt i själva verket priset på sockerbetorna för närvarande är, när det så väsentligt understiger det värde, betorna representera som fodermedel.

Nu kan någon med anledning av detta framställa det spörsmålet eller göra den anmärkningen: Varför odlar man då inte sockerbetor i stor utsträckning till foder? Ja, det är två omständigheter, som för tillfället omöjliggöra detta. För det första är det ju, såsom torde vara bekant för åtskilliga, i det nuvarande kontraktet förbjudet för betodlarna att odla sockerbetor annat än för leverans till fabrikena. Därtill kommer emellertid en annan omständighet: det är endast i viss begränsad omfattning, som man kan använda sockerbetor till foder. De äro, som bekant, ett ytterst kolhydratrikt foder, och man kan inte använda uteslutande sådant, utan man måste också ha tillskott av äggvitchehaltigt foder, för att foderblandningen skall bli sådan, att värdet kan bli det av mig angivna. För att få användning i större utsträckning måste man vidare ha så stora kreatursbesättningar, att man kan få användning för en större kvantitet betor än vad man i varje fall under nuvarande förhållanden kan få. Därtill kommer också, att denna användning icke kan ske till vilka djur och i vilken utsträckning som helst. Sockerbetorna kunna i främsta hand användas för svin och hästar samt i någon mån för nötkreatur. Dessa omständigheter göra, som sagt, att användningen av sockerbetor till foder inte kan bli så synnerligen stor under nuvarande förhållanden. På grund av förbudet i odlingskontraktet kan den överhuvud taget praktiskt sett inte ifrågakomma för närvarande. Det inverkar emellertid enligt mitt förmenande icke på det som jag velat framhålla, nämligen den omständigheten att sockerpriset och det därpå grundade betpriset för närvarande är så lågt, att det väsentligen understiger priset på de fodermedel, vi använda i våra ladugårdar. Under sådana förhållanden synes det mig vara en överdrift, när man talar om, att konsumenterna skulle få bära en stor och tryckande börda, då de finge betala det pris för sockret, som skulle bli en följd, om den av regeringen i propositionen föreslagna tullförhöjningen bleve godkänd.

Som skäl mot Kungl. Maj:ts förslag har i herr Bengtssons i Norup motion (utskottets utlåtande, sidan 19) framhållits, att det skulle vara en orättvisa mot vissa jordbrukare i karga trakter, om de skulle nödgas genom den ökade tullen vara med och bidra till ett ökat socker- och betpris. Samma synpunkt framhölls också nyss i ett anförande av herr Herou. Jag vill gentemot detta påstående blott rikta den anmärkningen, att när man på det sättet söker jämföra å ena sidan jordbrukarna i, som det heter, det feta Skåne, å andra sidan jordbrukarna i de karga trakterna, så glömmar man ett par omständigheter. Man glömmar, att bl. a. på grund av den intensiva driften under de senare åren jordvärdena där nere i Skåne ha blivit så pass höga, att de nuvarande innehavarna av dessa jordbruk, såväl större som mindre, få dragas med en ojämförligt mycket större jordränta än vad man får göra på annat håll i vårt land. Därtill kommer också den omständigheten, att dessa skånska jordbrukare, som nu bedriva betodlingen, icke hava någon annan inkomstkälla, skog eller något sådant, att lita till, utan de måste taga sina inkomster uteslutande ifrån sitt jordbruk. De ha icke någon möjlighet att få sådana förtjänster, som här nämnts om, från annat håll.

Jag har tillåtit mig i korthet framhålla dessa synpunkter, och jag skall icke upptaga kammarens tid längre. — Med hänsyn till betodlingens stora betydelse, såväl direkt som indirekt, för jordbruket och med hänsyn jämväl till dess stora betydelse för arbetarna, vilken ju utförligt belysts bl. a. av herr Sköld, med hänsyn till alla dessa omständigheter vill jag rikta en enträgen

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande. vädjan till kammaren att lämna betodlingen det stöd, som är nödvändigt för dess uppehållande. I anslutning till det anförda och för övrigt på grund av de skäl, som äro utförligt angivna i den kungl. propositionen, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Nilsson i Kristianstad m. fl. av-
givna reservationen.

(Forts.)

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Olson** i Göteborg: Herr talman! Vid genomläsning av föreliggande utskottsutlåtande vinner man i början det intrycket, att det är ett starkt och övertygande aktstycke. Efter att hava redogjort för ett komplicerat utgångsläge av ekonomiska, sociala och näringspolitiska synpunkter, lösgör sig utlå- tandet så småningom därifrån, andrager till synes giltiga skäl för en utred- ning, och i avvaktan på dennas resultat blir den logiska konsekvensen ett pro- visoriskt subventionsförfarande. Vem kan efter detta våga beskyllningen att utskottsmajoriteten eller de partier, som stå bakom denna, brista i omtanke om vårt näringsliv? Man erkänner på detta håll, att den svenska sockernärigen lider under det största betryck, och man dagtingar med sin egen övertygelse, som säger, »att man icke med konstlade medel och åtgärder, som fördyra all- mänt brukliga livsförnödenheter, skall förhindra eller framskjuta näringsli- vets naturliga anpassning efter det rådande världsmarknadsläget», och man går så långt i förståelse och kompromiss, att man förklarar sig redo att lämna ett stöd, blott det ej sker genom tullförhöjning, ej något bestående stöd visser- ligen, men det har heller icke regeringen förutsatt, men dock ett stöd intill dess det kan ha blivit utrett, om den svenska sockernärigen skall befinnas ha exis- tensberättigande eller ej. Detta kan bedömas först sedan sockerindustriens allmänna läge blivit undersökt och den svenska sockernärigen framtidsut- siktter allsidigt belysta, vilket bör ske genom en omedelbart igångsatt utredning, och under tiden hålles näringen flytande genom statssubvention.

Att i detta program kan ligga ärlig vilja att på för landets näringar gynn- sammaste sätt komma till rätta med sockerfrågan får naturligtvis inte bestrid- das, men fullt så raklinjigt, som den stilistiska utformningen giver vid handen, ligga nog inte motiven till utskottets ståndpunkt i denna fråga. En viss tve- kan om det näringsvänliga uppsåtet erfar man redan av det oryggliga ställ- ningstagandet mot tullförhöjning för subvention, och denna tveksamhet min- skas icke av den skadeglädje, som tagit sig uttryck i socialdemokratiska tid- ningar över att högern skall ställas mot väggen och tvingas att antingen vägra betodlarna det stöd, de behöva, vilket i pressen sedermera tacksamt kan uttol- kas, eller godtaga en linje till näringens stöd av socialistisk karaktär. Jag använder mig av ett uttryck, hämtat från Socialdemokraten. Därmed har egentligen stridens art tämligen fullständigt avslöjats. Det har blåsts upp till kamp om socialistisk eller höger-borgerlig ekonomisk uppfattning, och som murbräcka mot högerns position avser man att använda en betryckt näring, ett förfarande som verkar som en art av politisk utpressning.

Detta gör hela frågan ytterst allvarlig, ty så länge högern har den uppfatt- ningen, att ett skranklöst tillämpande av de socialdemokratiska idéerna på sam- hållsekonomin måste medföra minskat välstånd och utarmning, blir det en högerns plikt mot det svenska näringslivet att så långt i dess förmåga står motsätta sig varje åtgärd, som kan antagas vara ett steg på den vägen.

Det kan synas, att den nu åberopade uppfattningen om socialdemokratiens ekonomiska system är överdriven och oriktig, när den företrädes av ekonomiskt så högt upplysta personer, som partiet förfogar över, bl. a. i denna kammare. Jag skall därför med några ord beröra vad som betingar min ståndpunkt till denna fråga.

Skulle man enbart bedöma socialdemokratiens ekonomiska program efter de uttalanden, som under ekonomiska diskussioner framkomma, så skulle man förmodligen nödgas medgiva, att det är fullt så hållbart som vilket annat ekonomiskt program som helst. Man säger sig lika bra som högern veta, att förutsättning för näringslivets förkovran är produktionens ökande och nöjaktig kapitalbildning. Men det egendomliga inträffar, att man i den politik, som föres, ej ser mycket spår av denna förståelse. Så snart det är fråga om åtgärder till befordrande av kapitalbildningen, ha socialdemokraterna i stället redo projekt av kapitalkonsumerande innebörd. Man vill åt kapitalet som sådant till jämnare fördelning och handlar och agiterar därvid, som det vore en säck pengar, ehuru man förklarar sig mycket väl veta, att det är den substans, varav hela vårt ekonomiska samhälle består, ständigt variabel i sitt värde och därför omöjlig att ens för tillfället någorlunda rättvist fördela. Man lägger en överdriven vikt vid ägande av kapital, då *förvaltande* av kapital är det väsentliga. Vem ägaren är, har för samhällsekonomin ingen avgörande betydelse, blott förvaltandet eller placeringen sker efter ekonomiska principer. Men häremot syndas alltför lätt, när den privatekonomiska instinkten sättes ur funktion.

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.
(Forts.)

Kapitalplacering innebär ju intet annat, än att sparad substans utlämnas till konsumtion under bildande av ny substans. Detta, att ny substans bildas, är det väsentliga i samhällsekonomin, ej att substans fördelas till ökad konsumtion.

Man kan för vårt produktiva liv uppsätta en enkel formel, som säger att produktionen är = konsumtionen + kapitalbildningen. Härav följer, att konsumtionen ej kan ökas vid oföränderlig produktion utan på bekostnad av kapitalbildningen. Och minskad kapitalbildning påverkar oundgängligen produktionen i ogynnsam riktning, och följden blir snart, att den ökade konsumtionen och det därmed skenbart ökade välståndet tager en snar ände.

Jag har gjort denna lilla ekonomiska utveckling därför, att med den som underlag det är lättare att belysa de direkta och indirekta skatternas verkan på näringslivet och i sista hand regeringens tullhöjningsförslag i förhållande till utskottets subventionsförslag.

Man skall finna, att alla direkta skatter till sin övervägande del belasta kapitalbildningen. Att detta vid aktiebolag är fallet, är utan vidare klart, dessa äro inga konsumenter. Men även enskilda skattebetalare taga i huvudsak skatten ej från sin konsumtion, utan från besparing eller kapitalbildning. Se vi på konsumtionsskatterna åter, påverka dessa i viss mån konsumtionen och gynna därigenom kapitalbildningen. Ökad kapitalbildning för åter till ökad produktiv verksamhet, och därmed ernås möjlighet till den eftertrådade ökade konsumtionen per individ, som betecknar höjt välstånd.

De dryga direkta skatterna äro kapitalförödande, såvitt de av staten användas för konsumtionsändamål, vilket, som bekant, i stor utsträckning är fallet, och därför är det en angelägen näringsfråga, att man fortsätter på den inslagna vägen med skatteprocentens successiva nedbringande, tills normala skattesatser åter uppnåtts.

Mot bakgrunden av detta resonemang skall man nödgas medgiva, att en höjd skyddstull enligt regeringens förslag sannolikt är den enda utväg, som löser sockerkrisen här i landet, utan att annan svårare skada samtidigt åsamkas andra grenar av näringslivet, under det att subventionen är en direkt belastning av näringslivet i övrigt. Ty man behöver ej vara i tvivelsmål om, att för subventionen behövligen medel komma att anskaffas genom att ifrågasatt minskning i den direkta skattetungan utebliver.

Det ligger överhuvud en klassbetonad partisk ton över utskottets utlåtande, som även gör, att man ej blir övertygad om dess näringsbefordrande syfte. Sockerindustriens osjälviska erbjudande har ej lämnat rum för några förbehåll

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

eller inskränkningar, men betodlarna få nog veta, att det är mer nådegåva än kärleksgåva, det är fråga om. Mot tullförslaget åberopas bl. a., att därigenom skulle även för den kontraktsevenliga arealen viss lättnad inträda. När man vet, att betodlarna tecknat kontrakt till sockernäringsens stöd, som genom sockerprisets fall blivit ruinerande, verkar den månhet, varmed utskottet vill tillse, att ingen lättnad må ske i bestående avtal, nästan cynisk.

Den hotande arbetslösheten har man däremot med all rätt sin uppmärksamhet riktad på, men det är väl dock något ensidigt att stryka befintligheten av alla andra samhällsklasser ur medvetandet. Skulle vår sockerindustri läggas ned, så är det väl bra ensidigt att blott tänka på arbetarskarorna, då nöd och umbäranden skulle gå ut över alla i näringen sysselsatta, tjänstemän av alla grader och sparare, vilkas s. k. kapital på en gång visar sig vara obefintligt.

Det mest vägande motivet för subventionens linje är, som förut anförts, att en utredning föregives vara behöflig, i avvaktan på vars resultat näringens uppehållande genom en provisorisk subventionsåtgärd blir naturligt. Denna utredning är emellertid något för statlig uppfattning av affärsverksamheten karakteristiskt. Där den enskilde affärsmannen känner instinktivt och handlar därefter, skall staten utreda och utreda, i detta fall, vad som för ett oförvillat affärsomdöme synes alldeles självklart.

Det skall utredas, bl. a., huruvida betingelserna överhuvud äro för handen, för att vår sockernäring i framtiden skall bestå i konkurrens med länder, som ha vida gynnsammare betingelser. Vad är meningen? Om det visar sig, att betingelserna ej äro för handen, vad så? Skall då betodlingen upphöra, skola fabriker stängas och 100-miljonsvärden strös för alla vindar, för att i stället efter dogmbundna teoretiska teser någon annan för vårt land lämpligare produktion skall begynnas? Vi nödgas kanske i stället lägga taga tillverkning av en exportvara, som kanske blott möjliggöres genom låga arbetslöner och ringa besparingsöverskott, i utbyte mot det importerade sockret. Vilket näringspolitiskt läge skulle vi därigenom kunna försättas uti? Jo, mot den ökade sockerimporten måste export (eller minskad import) skapas. Vi måste exportera, vare sig efterfrågan finns eller ej, och försätta oss därvid i det ogynnsamma läget att vårt utbud kanske blir större än efterfrågan med fallande pris på våra exportvaror och låga arbetslöner och uteblivna förtjänster för vår exportindustri. Vi måste rätta vår import efter vår export, vilket näringslivet automatiskt sörjer för, ej tvärt om, vilket skulle bli följden, om vår sockerindustri skulle strypas. Alla dessa frågor måste tagas hänsyn till vid den ifrågasatta utredningen, vilket betyder intet mindre, än att det skulle igångsättas en utredning, som finge omfatta hela vårt näringsliv. Hela utredningstanken verkar därför att vara förflygen och onödig.

Nog synes det föreligga ett klart upplagt läge. Sockermarknaden skakas av ett utbrutet ekonomiskt världskrig, vilket utkämpas på flera fronter. Kriget är vansinnigt som alla krig, och oerhörda förluster åsamkas de stridande. En årlig överproduktion på ett par miljoner ton socker är bl. a. följden jämte katastrofalt prisfall. Att f. n. abnorma förhållanden råda, är klart och erkänt av alla. Att produktionsänkning och prisstegring åter kommer att följa, är att vänta, om än ej erkänt. Den saken behöver ej utredas. Vi hava möjlighet att hålla kriget utanför våra gränser, men vi göra ej detta genom en tillfällig subvention.

För mig är det omöjligt att tänka den tanken till slut, att vår högtstående sockerindustri skulle utlämnas till förintelse. Redan i striden mellan socker- och betor borde vi med all makt träda in för betorna, en högtkultiverad hemnaväxt, som i de sydsvenska jordarna har de bästa betingelser. Och i vår sockerindustri få vi betänka, att det ligger ej endast oerhörda ekonomiska värden i form av anläggningar och maskiner, utan en generations or-

ganisations- och uppfinnarverksamhet, som skapat en inhemsk storindustri, som vi med rätta kunna vara stolta över. Blotta tanken, att dessa värden skulle raseras, är absurd och därmed även tanken på utredning med uppgivet ändamål.

Även frågan om rationalisering eller koncentrerung inom sockerindustrien är ej ett ämne för statlig utredningskommission, utan kan riksdagen lugnt överlämna den frågan till de män, som bragt vårt näringsliv till den höjd, där det nu står, våra företagare och kunniga tekniker.

Vi få ej göra vår sockernäring beroende av en utredning, utan måste med hänsynstagande till nu rådande abnorma förhållanden inrikta oss på lång sikt. Kan denna uppfattning vinna gehör, så förlorar hela subventionstanken sitt underlag. Om riksdagen ej i år beslutar sig för att se verkligheten i ögonen och bisträcka sockernäringen effektivt och på längre sikt, så måste den ett annat år göra det. Sedan utredningstanken förlorat sin halt, finnes enligt min mening ej fog för ett uppskov med sådana åtgärder, utan de borde ofördröjligen företagas. Om på så lösa skäl, som angivits, subventionslinjen — som är ett provisorium — i alla fall med sådan skärpa framföres såsom den enda möjliga, om överhuvud något understöd skall lämnas betodlingen, så må det vara ursäktligt, att man ej kan inse, att det är ett intresse för näringen, som är bevekelsegrunden härtill, utan att det är att använda en betryckt näring som en bricka i det politiska spelet. Det är att bedriva partipolitik, när näringspolitik vore högt av nöden.

Herr talman, jag ber att få yrka avslag på utskottets förslag och bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Tyvärr har man lyckats bringa denna fråga upp på en storpolitisk nivå. Den siste ärade talaren försökte att draga upp de olika synpunkterna mellan högern och socialdemokratien beträffande vår näringspolitik. Och att döma av det beslut, som fattats i första kammaren och av anföranden, som från högerhåll hållits i denna kammare, hyser högern större intresse för att värna om det tullpolitiska systemet än för vår betesodling. Vore det ej skäl att reducera frågan till vad den i verkligheten är? Frågans innebörd torde vara, huruvida staten skall vidtaga åtgärder för att hindra, att en del av vår befolkning skall mista den arbetsförtjänst, vilken den så väl behöver för sitt livsuppehälle. Jag förmenar, att spörsmålet ej är av något stort intresse för vårt jordbruk. Gör man en jämförelse mellan odlingen av sockerbeter och annan odling eller odling av spannmål, andra rotfrukter, potatis etc., finner man, att sockerbetsodling för närvarande är den minst givande av alla. Jag föreställer mig, att många lantmän icke skulle ha något emot att bryta kontrakten med sockerbruken. Frågan är av vida större betydelse för den stora arbetarstammen, som haft förtjänst av betodlingen. Gentemot herr Carleson ber jag att få framhålla, att 50 till 60,000 arbetare årligen haft sin sysselsättning på betfälten. Av dessa äro ett 20,000-tal sådana, vilka sköta sin egen betodling eller betodling på egen mark. Ett 12,000-tal äro fast anställda vid de större gårdarna och de övriga eller 25 å 30,000, äro lejda arbetare, vilka på betodlingen årligen förtjäna några 100 kronor vardera, som de sedermera — småbrukare och jordbruksarbetare — använda för att täcka sina räntor och skatter. Då betodlingen inskränktes 1926, visade det sig, att det hade synnerligen menliga följder för denna kategori av arbetarstammen. Och jag är övertygad om, att den skulle komma i en synnerligen svår ställning, därest betodlingen skulle inskränkas från vad den är för närvarande.

Nu kan man sätta i fråga, på vad sätt man bör lämna understöd åt bet-

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehälle.*
(Forts.)

Ang. *ägärder*
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

odlingen för att hindra arbetslöshet. Jag måste erkänna, att då jag flyktigt tog del av det kungl. förslaget, var det ej utan att det tilltalade mig. Om staten belastade en importerad vara såsom sockret med tull och skatt eller uteslutande tull, så vore det tämligen likgiltigt. Förslaget gick i alla fall i rätt riktning, då det nedsatte för konsumenterna den gemensamma belastningen å sockret med 1 öre. Men jag måste också erkänna, att det förslag, som sedermera framkommit, att genom en subvention hindra denna arbetslöshet, som hotar uppkomma, tilltalar mig ännu mer. Jag är gärna med om att utbyta en indirekt skatt mot en direkt, om man genom ett sådant utbyte mera kan lägga bördan på de mera kraftiga skatteobjekten. Nu säger man från högerhåll: »Vi önska, att betodlingen ej skall minskas. Men på samma gång vi ha intresse för betodlingen, så gäller det endast i det fall att man följer våra linjer.» Såvitt jag kan förstå, om man vill i närvarande stund rädda betodlingen eller hindra dess minskning, finnes blott en enda utväg, och det är att bifalla utskottets förslag. De, som gå emot utskottets förslag, få finna sig i att taga ansvaret för den arbetslöshet, som blir följden. Jag skulle vilja hemställa till dem, som säga, såsom en av mina länskamrater gjorde, att de ömma för de arbetslösa, att låta sina tankar löpa in i framtiden och till de hem, där på grund av den minskade betodlingen nöden måhända kommer att intränga. Jag ber alla betänka, att ansvaret härför om de gå emot utskottets förslag, kommer att vila på dem.

Jag ber, herr talman, att, såsom frågan nu ligger, få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Carlström: Herr talman! Alltsedan år 1921, då vi sista gången gingo in för garanti till betodlarna, har jag för min del varit ganska betänksam mot att betodlingen skulle erhålla något som helst ytterligare stöd. Vi hade väl då litet var den känslan, att vad som uppgavs från betodlarhåll beträffande den ekonomiska bärigheten av att odla betor till det pris, som riksdagen vid den tiden ville garantera, icke var riktigt. Fastän man sade sig icke kunna odla betor till ett sådant pris, visade det sig nämligen, att odlingen gick mycket väl för sig och att man erhöi stor förtjänst. Vi kände oss då »lurade» kan jag säga. När frågan sedan kom upp år 1926, kunde jag därför icke gå med på att stödja betodlingen. Då jag emellertid nu inom utskottet gått med på subventionslinjen, skall jag med några ord be att få deklarerera, huru jag kunnat komma till en sådan ståndpunkt.

Det första skälet är det, att med den utredning, som nu Kungl. Maj:t genom betkommissionen förebragt, har man fått ett material, som man verkligen kan taga på och som synes mig bevisa, att betodlingen med nu gällande priser icke kan vara lönande. Med ett betpris av kr. 2.20 eller 2.22 per 100 kg. förstå vi som äro jordbrukare, att det icke gärna kan gå ihop att odla betor. Man har alltså fått klart för sig, att skall betodling kunna uppehållas över de ifrågavarande 50 % måste man gå in för hjälp i någon form.

Det andra skälet — och det mest avgörande — är givetvis det, som man på åtskilliga håll här tryckt på, nämligen nödvändigheten att skapa arbetstillfällen åt de arbetare, som genom betodlingens inskränkning skulle bli utan sysselsättning. Jag har under en tid varit i tillfälle att syssla med arbetslöshetsproblemet i en kommitté, och jag har därvid kommit till insikt om, huru svårt det är att åstadkomma en arbetslöshetsförsäkring, som landsbygdens folk skulle ha någon egentlig nytta av. Jag har den bestämda uppfattningen, att för så vitt det gäller landsbygdens folk, äro nödhjulsarbetena visserligen bra när de äro alldeles nödvändiga men allra bäst »när de icke behöva användas». Kan man skaffa arbete i den fria marknaden, är det naturligtvis mycket bättre. Det är bättre för arbetarna själva, om de kunna få sysselsättning på detta sätt, även

om lönen icke är så hög som den »vanliga». Ur den synpunkten måste det vara en viss risk att lägga ned betodlingen på den areal, som överstiger 50 %.

Man har ifrån nationalekonomiskt håll — professor Heckscher — sökt leda i bevis, att det icke skulle vara så farligt, om man minskade betodlingen, därför att år 1926, då endast en tiondel av det normala odlades, återspeglades icke denna arbetslöshet i någon högre grad i arbetsförmedlingsanstalternas uppgifter. Det var icke så många, som anmälde sig, som man kunde vänta. Det har emellertid redan förut i dag poängterats, att den största delen av de arbetslösa, som bo ute i bygderna, springa icke omedelbart i väg till arbetsförmedlingsanstalterna. De anlita icke förmedlingskontoren, de vända sig icke till kommun och stat med begäran om hjälp, utan de tiga och lida och försöka klara sig fram så gott det går genom att taga det arbete, som de möjligen kunna få för kanske en mycket ringa betalning. Vi ha då ett visst ansvar mot dessa, som icke gå bröstganges till väga, då de komma i en svår situation.

Jag skulle kunna anföra ett tredje skäl, som dock kanske icke är så bärande, nämligen solidariteten med jordbruksbefolkningen. Denna har man knappast vågat trycka på i dag. Man har talat om att vi, som icke äro skåningar, intressera oss icke för förhållandena i Skåne; där bör man framför annorstädes klara sig utan extra hjälp på den feta jorden. Ja, det kan nog ofta resoneras så, men i en tid som denna, när det är svårt för jordbruket överhuvud, missunnar jag icke dem, som kunna draga sig fram något så när drägligt. Även den synpunkten har för mig varit avgörande, om också endast i sista hand.

Så långt äro vi kanske allesammans — vi som vilja att något skall göras — eniga. Och vi borde kanske vara eniga i en punkt till, nämligen om att den hjälp, som eventuellt bör utgå, skall vara *tillfällig*. Detta säges i den kungl. propositionen, högerreservanterna säga det, och likaså bondeförbundarna. Det står också uttalat i utskottsbetänkandet. Men det är kanske icke så alldeles säkert ändå, att vi äro eniga i det fallet. Ty jag tyckte, att särskilt den siste talarens inlägg i debatten kastade en viss belysning över högerens motstånd mot subventionslinjen. Det har sipprat ut, att man motsätter sig denna därför att tullarna äro mera *stabila* än subventionsskyddet, och herr Björck deklarerade tämligen oförblommerat, att det är tullar, som man vill ha. Det är detta, som skall hjälpa Sveriges jordbrukare och Sveriges näringar överhuvud; någon annan hjälp vill man därför icke taga.

Den siste ärade talaren från Göteborg sökte lägga upp problemet ur en annan synpunkt. Han sade, att här vore det fråga om borgerlig politik och om socialistisk; den ena vägen skulle vara borgerlig, den andra socialistisk. Jag tror verkligen, att herr Olson i Göteborg skall få mycket svårt att övertyga storbönder, småbönder och arbetare i Skåne om att den hjälp, som vi i dag vilja ge betodlarna genom subvention, är en socialistisk hjälp. Det komma de aldrig att tro. Det är ganska underbart, att medan vi som inom de olika partierna vilja lämna hjälp — en del socialdemokrater, de frisinna och, att döma efter voteringen i första kammaren, även bondeförbundarna — synas kunna samlas på en tämligen enhällig front, så säger högern — det parti som åtminstone i valstriderna framhäver sig som speciell företrädare för jordbruket — att det vilja vi icke gå med på, därför att *sättet* passar oss icke. Jag tror, att en sådan politik kanske är litet vågad.

Är det så betydelselöst, att betodlarna få denna subvention, som visserligen ger mindre än vad tullen ger (den lämnar ju icke 19 öre å de 50 % av arealen, som betodlarna ändå måste odla)? Jag har räknat efter vad subventionen skulle ge och kommit till det resultatet, att om hänsyn toges till en normal skörd eller t. o. m. en skörd något i underkant, betodlarna skulle erhålla 144 kronor per hektar på den del som ligger över de nämnda 50 %. Slå vi ut dessa 144 kronor över *hela* betarealen, gör det omkring 72 kronor åt betodlarna för varje

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

(Forts.)

hektar betodlad jord. Arrendevärdena i allmänhet här i landet torde nu i genomsnitt för jord av medelgod karaktär vara ungefär 75 kronor per hektar. Då jag var nere i Skåne för en tid sedan och besökte en större herrgård, frågade jag, vad man där plägade betala per tunnland i arrende, och man upplyste mig, att det var icke fullt 50 kronor. Jag vet icke huru det eljest ställer sig i Skåne, men genomsnittet för hela landet torde ligga omkring 75 kronor per hektar. Är det då så betydelselöst, att man genom subventionen betalar arrendet för betodlarnas jord? Jag tycker, att det borde betyda något.

Jag förstår, att det icke är så lätt för högerns representanter här i riksdagen att låta principen om tullarna fara. Men jag kan icke riktigt förstå, att man ej satt sig in i huru subventionen verkar. Jag hörde herr andre vice talmannen förklara, att subventionen gäve intet skydd; vi skulle bli överlupna av det utländska sockret. Detta förstår jag icke. Han kunde icke mena det. Ty sockerbolaget har ju förbundit sig att hålla världsmarknadspriserna, och om dessa sjunka, får ju staten gå emellan. Det vore bra egendomligt, om svenska avnämare skulle säga, att de vilja icke köpa socker av sockerbolaget därför att sockret icke är tullskyddat, utan hellre köpa det *utländska* sockret för samma pris. Det är väl ingen människa, som tror att så kommer att ske.

Jag måste beklaga, om hela frågan faller. Faller den, så beror det på en uppjagad stämning i en jag måste säga samvetslös press, som i tre veckors tid försökt göra svart till vitt och tvärtom. Denna press och de som lystra till densamma måste taga ansvaret. Sveriges folk skall hålla dem räkning, som nu eventuellt fälla utskottets förslag, så att det blir rent avslag. Jag ber emellertid, herr förste vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det herr förste vice talmannen åter övertagit ledningen av förhandlingarna, anförde:

Herr Wirsell: Herr talman, mina herrar! Alltsedan svenska sockerfabriksaktiebolaget bildades och måhända långt dessförinnan ha stridigheter rått om det pris, som betodlarna borde erhålla för odlade betor, och sannolikt komma dessa stridigheter att fortfara så länge betor ännu odlas. Från att ha varit en angelägenhet mellan bolaget och betodlarna har frågan emellertid utvecklats sig till en ren statsangelägenhet, något som bör betecknas som mindre tilltalande. Orsakerna härtill kunna vara många, men förvisso äro de icke att söka hos betodlarna. Dessa ha fastmera sökt stå ut i det längsta. Men det finnes en gräns, vid vilken även en betodlares uthållighet och eftergivenhet måste ge tappt, ehuru han icke sökt dölja, att betodlingen under normala förhållanden varit av oerhörd betydelse för hans jordbruks utveckling och givit anledning till ekonomiskt uppsving. Nu ha så många talare här i dag och även förut under årens lopp redogjort för betodlingsfrågan i detalj, att det torde knappast vara någon myndig person här i riket, som åtminstone icke har någon aning om vad frågan betyder. Det torde därför icke vara lämpligt eller nödigt att upptaga kammarens tid med att ånyo upprepa sådana saker.

Man har emellertid åberopat, att det kanhända icke skulle göra något, om betodlingen bleve nedlagd ett eller annat år. Man har då gått tillbaka till år 1926, och det var någon talare, som påstod, att en verkställd utredning skulle ha kommit till det resultatet, att några menliga följder av odlings nedläggande icke skulle ha visat sig efter nämnda år. Detta är ett underligt påstående. Jag tror, att talaren åberopade professor Heckscher, som gjort utredningen. Man behöver varken vara professor eller nationalekonom för att förstå, att om man förlorat sina pengar, så har man dem icke. Det är tydligt och klart, att om det arbete är borta, genom vilket jag skulle erhålla min förtjänst, får jag icke några pengar. Den ort varifrån jag är bedriver sockerbetsodling,

visserligen icke i så stor skala men dock så mycket att den underhåller en sockerfabrik. År 1926 var betodlingen nedlagd hos oss såväl som på andra håll. Men detta var också ett riktigt lidandets år för vår ort. Vår järnväg har under normala år fraktinkomster av sockerbetor och därmed sammanhörande produkter till ett belopp av omkring 120,000 kronor. Tro herrarna, att en sådan minskning i inkomsten ej betyder någonting? För närvarande är det så ställt i den landsändan, att det icke sedan 1880-talet rått en sådan knapphet på pengar som nu. Det har i dessa trakter annars icke förekommit några ekonomiska rubbningar på senaste 40 eller 50 åren. Men nu börja de ekonomiska verkningarna av depressionen i allmänhet och i synnerhet verkningarna av betodlingens nedläggande för ett par år sedan att visa sig. Betodlingen är ett viktigt levebröd icke blott för jordbrukarna utan även för vårt arbetsfolk: det är också en massa lägenhetsägare på den orten, som måste anlita denna inkomst. Det förhåller sig så med befolkningen på Öland och andra öar, att den alltid så att säga kommer efteråt. Folket är vant vid små förhållanden och har svårt att reda sig, och det har pågått och pågår en mycket stark emigration liksom från dylika landsändar, som äro fjärrbelägna. Det kan hända, att några av herrarna minnas, hurusom år 1913 eller 1914 det allvarligt var på tal att företa åtgärder för att hindra den alltmera överhandtagande emigrationen från Öland. Det gick så långt, att på föranstaltande av Kungl. Maj:t uppdrogs åt nationalföreningen mot emigrationen att utreda orsakerna till att den öländska befolkningen så kraftigt emigrerade. Denna utredning gav till resultat, att det saknades utkomstmöjligheter på ön. Om befolkningen endast kunde beredas arbetstillfällen, skulle den nog stanna kvar. Det ifrågasattes t. o. m. att vidtaga direkta statliga åtgärder för att åstadkomma en förändring i förhållandena. Man skulle med andra ord lämna en slags subvention till öläningarna. Men de tillbakavisade sådana förslag och förklarade, att det var icke nödvändigt att behandla dem som understödstagare. Skapades bara arbetstillfällen och gavs stöd åt jordbruksnäringen, skulle de nog kunna reda sig själva. Det visade sig också, att när det sockerbruk, som då nyss blivit anlagt, kommit i gång, när folket lärt sig odla sockerbetor och lärt sig förbättra jorden, gräva diken och allt vad med jordförbättringar sammanhänger o. s. v., så ökades skördarna, det blev arbetstillfällen och det kom pengar i omlopp. Därmed blev det också ett visst välstånd relativt sett.

Nu fruktar man på den ort, varifrån jag är, att ånyo råka in i ett nödläge. Befolkningen har varit mycket orolig under tiden för det förberedande arbetet med denna fråga. Jag har från detta håll fått en skrivelse av allvarligt innehåll, där man vill att jag skall hemställa hos riksdagen, att riksdagen må vidtaga kraftiga åtgärder för att sockerbetsodlingen skall kunna fortfara. De hålla före, att utan denna näring skulle det uppstå de största svårigheter för vår ö. De sluta sin skrivelse med följande: »Med stöd av föregående få undertecknade vördsamt och enträget hemställa det riksdagen måtte vidtaga sådana åtgärder, att betodlingen för framtiden blir tryggad och kan fortsättas i full utsträckning.» Det anföres en hel del i denna skrivelse, men det kunna herrarna lätt tänka sig, så att jag icke anser mig behöva läsa upp det.

De nuvarande femårskontrakten mellan betodlarna och sockerbolagen tillkommo som bekant efter förord av dåvarande sockerkommissionen. Jordbrukarna, som i allmänhet haft svårt att bedöma konjunkturen, sågo nog ganska allmänt i statens ingripande genom kommissionen en viss garanti för att förbättring på sockermarknaden var att vänta. Man kan därför säga, att staten i sockerbetsodlingens nuvarande läge har en viss skyldighet att träda emellan för att på något sätt mildra verkningarna av de för odlarna ogynnsamma odlingsvillkoren.

Denna kommission tillkom ju år 1926 under en tid, då bland andra herr

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)*

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Wigforss tillhörde regeringen. När herr Wigforss nu hade ordet, talade han om principer och prestige. Han menade, att högern ville icke ge tappt för att icke förlora sin prestige, utan högern hade bitit sig fast i sina principer. Jag vet nu icke, om det är högern, som fallit herr Wigforss i ryggen. Det är ju högern eller rättare sagt dess regering, som tagit initiativ till denna fråga och som efter förberedande undersökningar kommit till det resultatet, att tullvägen vore den bästa vägen att gå för att lösa frågan och för att hjälpa jordbruket. Och till detta förslag har jag anslutit mig, då jag anser det vara i varje fall mera tilltalade än subvention och ur alla synpunkter lämpligare. Dels verkar det ju icke fördyrande på sockret, då ju accisen skall slopas, dels kräver det större uppoffringar från bolagens sida. Den av regeringen föreslagna hjälpen blir också den mest effektiva hjälpen för betodlarna. Tullhöjningen kan vidare liksom en subvention bestämmas för en viss tid och kombineras med krav på utredning angående möjligheterna av sockerindustriens rationalisering. Visar en sådan utredning, att betsockerproduktionen i vårt land icke har någon framtid, få givetvis odlare och fabrikanter draga konsekvenserna därav. Det har emellertid framhållits, att betsockret trots nuvarande svårigheter kan stå sig i konkurrensen med rörsockret. I England har man givit ett tullskydd åt sockerbetsodlingen för viss bestämd tid, och den press, som detta tidsbegränsade skydd utövat, har enligt vad som uppgivits framtvingat olika försök till fabrikationens rationalisering, exempelvis genom olika fabriktionsmetoder, varigenom fabriktionskostnaderna kunnat högst väsentligt nedbringas. Sådana åtgärder böra ju vara möjliga även hos oss. I den föreslagna utredningen av sockerindustriens möjligheter synas mig därför förhållandena i England måhända böra uppmärksammas.

Då jag alltså finner regeringens förslag bättre än subventionsförslaget, ber jag, herr förste vice talman, att få yrka bifall till den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Den under snart tolv timmar pågående diskussionen i denna fråga har svävat betydligt ut över frågan sådan den upplagts av regeringen, motionärerna och utskottet. Man har kommit in dels på frågan om vår sockerproduktion överhuvud taget, dels om en del nationalekonomiska spörsmål, som kunna vara mycket intressanta och naturligtvis också äro av stor vikt, men om dessa synpunkter rätteligen höra hemma, då det gäller en åtgärd, som skulle gälla så kort tid, som här föreslagits, vill jag låta vara osagt. Jag tror, att herrarna gett frågan litet väl stora dimensioner, och att det vore skäl för oss att åtminstone i fortsättningen begränsa oss mera till vad saken egentligen gäller och betänka, att det endast är fråga om en temporär åtgärd för en tid av ett år. Man har icke mer att hålla sig till, och jag tror, att frågan då icke blir fullt så stor, som man gjort den under diskussionen.

Mot regeringens förslag stå nu alla de, som icke frukta något så mycket som tullar. De utgå ifrån, att om man överhuvud taget har tagit en tull, under vad form det än sker, så får man behålla den och har rysligt svårt att bli av med den. Man utgår ifrån, att man överhuvud taget icke kan bli av med en tull. Jag undrar, om detta är fullt riktigt. Jag vill erinra herrarna om att vi verkligen hade en tull, som kallades för glidull och som gällde spannmål. Denna tull sköttes inom parentes sagt mycket illa av vederbörande och man gjorde allt för att förstöra den goda tanke, som låg bakom densamma, men den försvann mycket snart. Tullar kunna således upphöra även här i landet. När man emellertid determinerar ett tulltillägg till en viss tidrymd, då begriper jag icke, var det resonemanget hör hemma, att när vi tagit en tull, kunna vi icke bli av med den. Jag förstår det icke.

Men hur är det nu egentligen med herrarna, som säga, att enda vägen att hjälpa sockerproduktionen i landet går via subvention? Var voro ni för några år sedan, då det gällde glasproduktionen? Minnas herrarna kanske, hur det då lät? Ja, det var naturligtvis en del men icke så synnerligen många, som även den gången gingo fram på samma linje som herr Engberg i dag och sade, att kan icke denna produktion reda sig själv, får den i herrans namn sluta. Jag minns, att jag mötte ett par arbetare från Sandö glasbruk, som tyckte det var märkvärdigt, att när bruket gått sedan 1760, skulle man nu ge tappt. Ja, sade jag, jag tycker också det är sorgligt, men tyvärr tillhör jag en grupp, som är så liten, att den icke kan mycket uträtta, men det är allt skäl för herrarna att gå till Branting för att höra, om ni icke kunna få hans mäktiga hjälp. Jag vet icke, hur det gick, men det året fingo de ingenting. Året därpå kom emellertid frågan igen, och då inträffade något märkvärdigt. Bevillningsutskottet ändrade mening. Jag tror nästan att det blev majoritet, i varje fall en mycket stor minoritet, i utskottet, som föreslog, att tullen skulle höjas från 7 till 9 öre per kilogram. Det fanns också en reservation av herr Lithander, som sade — orden voro icke precis dessa men meningen var, att skall man ändra tullen, skall man taga till ordentligt och höja den till 10 öre. Slutet på visan blev, att andra kammaren tog 10-örestullen med stor majoritet. Till och med min gamle gode vän och trätobroder, herr Månsson i Furuviik, sade: »Ja, jag kan lika gärna rösta för 10 som för 9 öre», men herr Röing röstade icke för det, det erkänner jag.

*Ang. utgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Om nu statssubventionen är det verkliga botemedlet, varför kommo icke herrarna med den saken då? Är det ett nytt patent det där? När vi beslöto om den högre glastullen, gjordes det icke ens någon tidsbegränsning utan den togs som en fast tull. Om glasproduktionen till äventyrs skulle komma i bättre läge, behöves ju icke tullen längre, utan då måste frågan tas upp på nytt för att få ned tullen. Det var alltså icke någon determinerad tull, men den gick så gladeliga här i kammaren. Var det därför, att det den gången bara gällde industrien? Jordbruket var ju icke med den gången. Jag vill ju icke säga, att det var därför tullen gick igenom, men faktum är, att ingen enda talare talade om statssubvention den gången.

Jag har för min del mycket svårt att förstå, att när det är kritiskt för en näring, statssubvention skall vara det, som man tvunget skall taga. Jag erkänner, att så kan en sak ligga till, att det är nödvändigt, men icke kan det vara så heligt, att det nödvändigtvis alltid måste tagas på det sättet. Jag skall i detta sammanhang för min del rent ut förklara, att jag gillar allt vad som står i den reservation, som avgivits av herrar Tjällgren och Olsson i Golvasta. Åtskilliga ha ju vänt sig emot denna reservation, som anses vara bondeförbundets, och sagt, att den icke skulle vara korrekt. Där står, att reservanternas ha sig icke bekant, att något land har använt statssubvention för att möta utländsk dumping eller osund ekonomisk konkurrens. Ja, jag står för den saken. Herr Hamrin talade visserligen om att man givit subvention i England och han talade även om den norska »korntrygden», som jag förstod det gällde, som den förra norska regeringen gått in för. Han framhöll emellertid, att det var en vänsterregering, som hade avskaffat anordningen i fråga. Det är ju då egendomligt, att vänstern i Norge och vänstern i Sverige tyckas gå efter helt olika vänsterlinjer. I Norge avskaffar vänsterregeringen statssubventionen, men här anser vänstern, att det är det enda som duger, när det kniper. Det är naturligtvis litet svårt att förstå, men det kanske beror därpå, att Kölen faller i väster åt ena hållet och i öster åt andra hållet.

Herr Sköld var också inne på statssubventionen i England. Det är också mig bekant, att det mest var för att försöka få en sockerbetsodling att växa upp, som man gav denna subvention, men man gav också subvention för något

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

annat i England, nämligen för kol. Jag vill uttala den önskan, och herrarna kunna vara säkra på att den är uppriktig, att om vi få statssubvention för betodlingen, denna icke måtte sluta förhållandevis så olyckligt, som kolsubventionen slutade i England. Det var ju ett gräsligt slut, den fick. Det kan man icke komma ifrån, och icke heller, att statssubventionen till kol icke åstadkom någon som helst förbättring.

Nu frågar man vad som skall hända efter den 31 januari nästa år. Där om vet jag ingenting och herrarna veta ingenting. Att det skulle kunna vara bättre ställt, om man har statssubvention än om man har tilläggstull, kan jag dock icke begripa. Det ser lika kinkigt ut i båda fallen. Jag vill för min del säga, att om det nuvarande ytterst låga priset på rösocker visar sig bliva bestående, ser jag mycket mörkt på betsockerodlingens framtid. Jag tror, att det blir omöjligt att hålla den uppe och att rida mot strömmen. Det skulle endast kunna ske genom en så hög subvention, att herrarna snart skulle bli trötta på den, eller genom ett så högt tullskydd, att man också tröttnade på det. Ingen vet emellertid, om det är endast en tillfällighet att priset på socker ramlat ned så djupt, som det nu har gjort. Om man emellertid håller före, att nedgången i priset är tillfällig, är det naturligtvis berättigat att offra något och vänta och se, hur det egentligen kommer att gå.

Det är under sådana förhållanden mycket tråkigt, att herrarna ställa sig så ytterst skarpt mot varandra. Man för ett så rörande tal om att man verkligen vill hjälpa — jag är ju skyldig att tro det — men så när man ser, att vederbörande vill icke hjälpa på något annat sätt än det han själv rekommenderar, har man verkligen litet svårt att tro, att man lägger huvudvikten vid att det blir någon hjälp. Det tycks bara vara sättet för hjälpen, som man lägger vikt vid. Därmed vill jag icke säga, att det kommit in politik i denna fråga utan snarare, att man vill skolmästra varandra. Det är bara man själv, som har rätt, och ingen annan. Det är sorgligt, när en fråga kommit i det läget, ty då lider själva saken oerhört mycket.

Så säger man, att det är naturligtvis orätt att höja tullen och därmed fördyra en så viktig vara som socker för de fattiga. Det resonemanget skulle jag ha kunnat förstå, om det hade gällt att införa en finanstull eller något dylikt, men när sockerpriset fallit så oerhört djupt, som det nu har gjort, är det skrymteri att använda detta tal om att man oskäligt betungar konsumenterna genom att lägga på en tilläggstull för att hjälpa denna näring en liten smula över det värsta föret. Ett sådant tal är konstlat. Det skola herrarna begagna, när det gäller verkligt betungande saker. Då är jag icke döv för ett sådant argument, men i detta fall är det icke så. Jag har levat så länge, att jag minns den tid, då sockret stod i 50 öre per skålpund, och vad kostar det nu? Då voro ändå pengarna värda dubbelt så mycket som nu. Om man verkligen vill göra något för att upprätthålla den svenska sockerbetsodlingen, är talet om att sockret fördyras så mycket för konsumenterna genom tilläggstullen rent skrymteri. Jag står för det ordet.

Man har vidare varit så rädd för att man skulle ge för mycket. Det har också regeringen varit rädd för. Man skall räkna på öret. Jag tror, att det var helt och hållet överflödigt. Det blir sannerligen icke någon avans i alla fall för någon. Herr Ljung var just inne på den frågan. Jag hade också tänkt taga upp den, men han utredde den så pass grundligt, att herrarna fingo siffrorna alldeles klara. Det är för närvarande alldeles klart, att man kan utfodra sockerbetor och vinna minst en krona per 100 kilogram betor mera än om man säljer betorna till sockerfabrikerna. I det senare fallet måste man dessutom betala frakten för dem. Herrarna, som icke äro jordbrukare, skola därför icke vara så ängsliga för att det här skall bli någon så synnerligen fet affär för oss betodlare.

Sedan säger man, att tullförslaget är alldeles orimligt, därför att det ger bidrag även för den del av odlingen, som odlarna enligt femårskontrakten i alla fall äro skyldiga att odla. Det är ju riktigt, att de, som ingått dessa kontrakt, också få stå för dem, men hur ofta är det icke här i världen, att när man slutit ett kontrakt och allt går på tok, får den, som skall ha gagnet av överenskommelsen, jämka en smula på bestämmelserna. Ingen människa trodde på hösten 1926, då dessa kontrakt ingingos, att sockerpriset skulle falla så djupt. Det framgår ju därav, att när man lade upp tabeller, upptog ingen tabell ett så lågt sockerpris. Hade man trott, att priset skulle gå så djupt ned, hade man naturligtvis tagit med det i tabellerna.

Jag vill visst icke säga, att betodlarna äro utan skuld själva. Jag tyckte för min del, att de borde ha varit varnade. De hade ju haft dessa treårskontrakt förut, och man hade ansett sig böra påkalla skiljedom för att lösa tvist om dessa kontrakt. Denna skiljedom gick emellertid odlarna emot, och då fingo de givetvis hålla kontraktet, vilket de också gjorde. De fingo odla ett år till, och sedan kom striden år 1926. Den, som varit med om denna utveckling, är knappast försvarad med att gå med på femårskontrakt, där det icke finns någon ordentlig spärrhake, om än vid ett mycket lågt pris. Jag förmodar, att de som framför allt bidrogo till att odlarna togo dessa femårskontrakt, voro förlikningsmännen, som skulle jämka ihop meningarna. Det var naturligtvis ytterligt svårt att kunna stå emot deras utomordentliga talegåva och förmåga att pruta och singla, så att det blev något emellan. Säkert är emellertid, att när betodlarna hållit ut dessa fem år, kan man nästan slå sig i backen på att de mycket noga skola akta sig för nya femårskontrakt. Det behöva ni icke tveka om.

Herrarna ha orätt i, om ni tro, att betodlarna äro så ytterst angelägna om denna odling. Att man på sina håll kräver det, särskilt kanske vissa enskilda personer, beror helt och hållet på den konservatism, som ligger i svenskens blod. Vi kunna ju till exempel se på hur oerhört konservativa vi i riksdagen äro med vissa skick och bruk. Bönderna äro också mycket konservativa. Ha de kommit in på ett visst spår, vilja de icke gärna överge det. Det kan ju på sätt och vis vara bra, men det skadar dem oerhört mycket ekonomiskt, ty det hindrar dem att så, som de borde, draga nytta av för dem gynnsamma konjunkturen. Det har varit ett mycket stort fel, icke minst från de skånska böndernas sida.

Herr Wigforss sade, att han höll på statsubventionen av rent praktiska skäl. Vad var det då för praktiska skäl, som hindrade herr Wigforss såsom ledamot av ministären 1926 att gripa in på det sätt, som han nu anser vara så synnerligen praktiskt? Det kan jag icke begripa. Nu är det ju mycket lyckligt, när en människa omvänder och bättrar sig, och man kan verkligen konstatera en stor omvändelse och som jag tycker en gryning till klokare ekonomisk uppfattning hos stora grupper av denna kammars socialdemokrater. Tro herrarna, att man för en sju eller åtta år sedan — längre bort i tiden var det ännu omöjligare — överhuvud taget från denna talarstol skulle fått höra sådana anföranden, som herr Wigforss och herr Sköld i dag ha hållit? Deras anföranden andades verkligen av känsla för produktionen och för att arbetarna hörde samman med produktionen. Förr hette det ju, att arbetslöserna bero på fackföreningarna och icke på något annat. Jag ber verkligen att få gratulera herrarna till en god fortsättning på den vägen, ty då kunna vi komma samman och såsom praktiska män resonera i olika frågor, och då kan många och mycket se annorlunda ut än om vi helt och hållet skola stå på våra skarpa partilinjer. Jag har aldrig varit rädd för att bryta partilinjerna, och det är jag sannerligen allra minst nu. Jag tror nämligen icke, att fäderneslandet gagnas av att man skall skära upp allting efter partilinjer på detta sätt.

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingen
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

(Forts.)

Jag har nu härmed uttalat, att jag anser subventionslinjen vara en farligare linje än en hel del talare gjort den till, men måhända icke fullt så farlig, som andra målat ut den. Jag tror emellertid, att vad den än duger eller icke duger till, så icke duger den att möta utländsk dumping. Det duger den icke till, och det var huvudsakligen av den anledningen, som jag anser mig kunna stå för uttrycket, att man i utlandet icke tycks ha använt denna metod. Jag skall be att få erinra herrarna om att när den tyska valutan sjönk efter kriget, och tyskarna slumpade bort sina varor till priser, som man icke kunde följa med i andra länder, så vad gjorde då England? Ja, icke grep man till subvention, utan man lade i stället 26 procents tull på alla tyska varor. Hur skall man egentligen förklara, att man i utlandet icke tillgripit subventionsvägen. Jag kan icke hjälpa, att jag tror, att skälet härtill är, att man anser, att i grund och botten hjälper subventionen till att finansiera utlandets dumpingpolitik. Jag tror, att man på det sättet bränner sitt ljus i båda ändarna. Man kan naturligtvis ha subvention för en mycket kort tid, men att upphöja det till en princip, som är det bästa och enda bärande, det tror jag aldrig slutar lyckligt. Man offrar då bara det egna landets resurser för att tjäna det andra landets intressen.

Denna sida av saken ha herrarna emellertid icke reflekterat så mycket över, utan man har talat mera om vem som egentligen skall bära bördorna. Ja, många gånger är det mycket svårt att gå ända till grunden med vem som verkligen skall bära en börda, men säkert är, att låta vi en del pengar i onödan gå till utlandet, bli väl alla fattigare. Därmed vill jag visst icke säga, att vi skola driva några drivhusnäringar här i landet. Det får vara en gräns även för hur långt man skall gå med den saken, ty eljest blir det för dyrt för de verkligt produktiva näringarna att underhålla dylika drivhusnäringar.

Det är ett par saker i utskottets utlåtande, som jag har litet svårt att förstå, vad herrarna egentligen mena med. Man säger, att man vill ha en utredning rörande rationaliserings- och koncentreringsåtgärder i sockerindustrien. Jag kan för min del icke begripa vad herrarna mena med det. Om jag börjar med koncentrerings- och rationaliserings-åtgärder, så är ju hela näringen koncentrerad i det stora Svenska sockerfabriksaktiebolaget och så den där lilla följungen, det mellansvenska bolaget. Det måtte väl vara koncentration tillräckligt. Vad så rationaliseringen beträffar, har det åtminstone varit ett gängse tal, som man i många år oupphörligen fått höra i Skåne, att bolaget kastar ut miljon efter miljon på nya maskiner. Det tycks icke finnas någon gräns, så mycket pengar sockerbolaget har råd att kasta ut på maskiner i sina fabriker. De riva bort maskiner, som icke äro synnerligen gamla eller utslitna, och ersätta dem med nya, och det göres blott, säger man, därför att bolaget har alldeles för gott om pengar. För egen del kan jag icke bedöma den saken i annan mån än att jag vet, att bolaget lagt ned oerhörda värden i maskiner. Nog får jag säga, att jag tycker, att det ser ut, som om de svenska sockerfabrikerna vore tillräckligt rationaliserade. Jag har själv i den fabrik, som ligger mig närmast, sett hur mycket man gjort för att spara arbetskraft och få det hela att gå fortare. Betorna avverkas nu på bara hälften av den tid, som man förr behövde. Det är briljant helt enkelt.

Om jag sedan övergår till själva betodlingen, begriper jag inte heller därvidlag, vad herrarna tänka på. Mena herrarna, att vi odlare bära oss så dumt åt med denna sak. Jag tror icke, att det är fallet. Jag har åtminstone icke hört eller sett någon, som kunnat komma med något bättre. Menar man åter, att vi skola förädla sockerbetorna mera, vill jag säga, att de redan blivit oerhört mycket förädlade under den tid jag varit med och sett det. Förr i världen betalade man skatt efter en sockermängd i betorna av $6\frac{1}{4}$ procent. Nu är 16 procent det normala och man når ofta upp till 17. Förädlingen har så-

lunda gått oerhört fort och relativt sett mycket snabbare än vad man på Weibullsholm och Svalöv kunnat åstadkomma i fråga om brödsäden. Betorna ha ju också krympt ihop, så att vi få en mindre skörd i kilogram, men socker-*Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.* mängden har stigit oerhört.

Jag tror icke, att de herrar, som skrivit utskottsbetänkandet, ha varit riktigt på det klara med vad de menat. Det skulle verkligen vara intressant, om någon följande talare kunde förklara vad han vill ha koncentrerat och rationaliserat på detta område. För min del har jag den uppfattningen, att man på detta område haft större både koncentrerat och rationalisering än på något annat område, som jag känner till.

När vi nu kommit så långt, vill jag säga, att det verkligen skulle vara mig kärt, om de herrar, som verkligen vilja göra något, kunde samlas om ett förslag, ty det är icke att samlas, när den ene säger, att jag vill samlas om det, men det skall vara som jag vill, under det att den andre säger, att nej, vi skola samlas om det, men det skall vara som jag vill, och när man sedan som herr Carlström gör andra ansvariga för att icke de vilja göra som han vill. Det är en klen samlingslinje, om ni verkligen vilja göra något för denna svenska näring. För min del är jag övertygad om att det icke går att möta utländsk dumping med statsubvention i någon större utsträckning. Jag kan icke heller finna, att en ökning av tullen med 3 öre för elva månader överhuvud taget kan ha sådana förskräckliga konsekvenser, som här har utmålats. Det förefaller mig, att man här bara ställer sig så hög, att man icke kan gå med på vad andra ha kommit med.

Herr förste vice talmannen sade visserligen, att han blivit övertygad om att det nya förslaget var bättre. Han hade gått från den ena klarheten till den andra. När jag för min del från början var nöjd med Kungl. Maj:ts förslag, ansåg jag, att jag åtminstone kunde hålla fast vid det en månad eller två och icke ändra mig redan efter en vecka. När jag såg den kungl. propositionen, sade jag mig kunna acceptera den, oaktat jag tyckte den var litet småfuttigt skriven i några detaljer och var förskräckligt i underkant. Det ser ut, som om man varit rädd för att de här sockerbetsmänniskorna skulle förtjäna mycket pengar, men det är ju klart, att man är rädd för det i Stockholm. Det har man ju alltid varit. Jag kan emellertid icke se, att man här kunnat komma med något bättre förslag än Kungl. Maj:t, och jag kan då icke förstå, varför man tvunget skall skolmästra varandra och säga, att därför att jag icke uppfunnit det här förslaget, kan jag icke vara med om det. Det är icke mitt sätt. Jag är nöjd, då jag ser folk arbeta någorlunda i den riktning, som jag tror är den rätta vid en given tidpunkt. Jag förklarar bestämt, att jag därmed icke har sagt, att jag vill binda mig för en permanent högt uppskrivad sockertull. Det få ni icke tillskriva mig.

För min del tror jag, att herrar Tjällgrens och Olssons i Golvvasta reservation alldeles tydligt anger vad bondeförbundet egentligen vill. Vi klandras ofta för att vi icke äro samlade, men denna gång äro vi det verkligen. Det kan jag försäkra. Vad vi där säga är vår önskan och vilja att det skall genomföras, om det är möjligt. Kan det icke genomföras, bliva vi slagna som så ofta förut, men icke taga vi till repet födenskull.

Jag skall, herr talman, helt enkelt be att få yrka bifall till den reservation, som avgivits av herrar Tjällgren och Olsson i Golvvasta.

Under detta yttrande hade herr talmannen återkommit.

Herr **Ekman**: Diskussionen har nu pågått så länge, att det kunde ha varit anledning för de återstående talarna att stryka sig. Men då ju en debatt av denna art icke bör hållas enbart för raderna, för pressen och för lyssnarna där

Aug. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

hemma, utan också bör vara ett verkligt meningsutbyte, där svar följa på frågor, där gemälen göras mot erinringar och där varje part söker klarlägga beskaffenheten av sina skäl, har jag trots det vara anledning att trots den sena timmen här säga några ord.

I det stora hela ansluter jag mig till den uppläggning av problemet, som gjordes av min meningsfrände, herr Hamrin. Och jag kan därför i allt väsentligt återropa, vad han och för övrigt även utskottet i sitt yttrande ha sagt i denna fråga. Vad jag nu vill framföra är några erinringar och bemötanden i anledning av den kritik, som riktats dels mot herr Hamrin, dels också mot utskottets betänkande.

Herr Pettersson i Bjälbo underströk gång på gång, att ett nedläggande av sockerbetsodlingen drabbar främst arbetarna, och detta har upprepats av många talare efter honom. Om det emellertid är så, att detta i alldeles särskilt hög grad är en arbetarfråga, hur kan man då förklara sin ovilja över att frågan om arbetarnas ställning blivit berörd i det föreliggande utskottsbetänkandet? Är det icke naturligt, att så skett, särskilt då man gör gällande, att det primära och väsentliga ligger just i arbetarnas intresse på denna punkt.

Herr Månsson från Skåne — på vars anförande jag var en smula nyfiken, därför att jag ville höra hans skäl, därest han slutligen stannade för en hemställan enbart om bifall till Kungl. Maj:ts förslag — sade, såvitt jag förstod honom rätt, att just detta utskottets uttalande om arbetarnas ställning gjorde det omöjligt för honom att biträda utskottets hemställan. Han påpekade i detta sammanhang, att sockerbetsarbetarna i Sverige betalades bättre än arbetarna i Danmark, och han tyckte det var hårt, att man skulle, om också icke genom ett villkor men likväl genom ett uttalande, som man ansåg angav det riktiga förfarings sättet, på denna väg söka binda produktionsutövarna vid de förut utgående lönerna.

Jag vill i detta sammanhang också erinra därom, att när vi — samtliga politiska partier — för några månader sedan talade vid de olika medborgargrupperna om våra intressen på samhällslivets olika områden, framhölls det från olika håll, att den sämst ställda gruppen i samhället, den grupp som man alldeles särskilt önskade gå in för att hjälpa, var jordbruksarbetarna. I jämförelse med de fackligt organiserade arbetarna var jordbruksarbetarnas lönenivå så låg, att jämväl både högern och bondeförbundet angåvo sig villiga att gå in för att förbättra deras ställning. I detta avseende lovade väl också övriga partier ungefär detsamma. Jag vill alltså betona i detta sammanhang, att man alldeles särskilt då underströk, att på detta område vore hjälp erforderlig. Vad är det nu som sker genom det beslut, som här enligt regeringens förslag skall fattas? Såvitt jag förstår, att man kräver, att dessa de lägst betalade och de svårast ställda skulle, i förhållande till antalet familjemedlemmar och övriga försörjningsskyldigheter, få sina utgifter ökade för anskaffandet av ett för dem verkligt viktigt näringsämne, utan att man för dem ställde något annat i utsikt än en eventuell nedsättning av inkomsten för den grupp av arbetare, som äro anställda på detta speciella område. Jag hemställer, mina herrar, om det icke är förklarligt och begripligt, att man icke kan vara med om det förfarings sättet? Den av regeringen och högern ifrågasatta åtgärden kan nämligen omöjligt innebära en förbättring i allmänhet för de sämst ställda och svagast lottade.

När man här har frågat, huruvida icke utskottets förslag ur arbetskostnads-synpunkt ställer för stora krav på betodlarna, vill jag meddela, att jag försökt taga reda på priserna för betor på både den danska sidan och på den svenska. Jag har icke kunnat få dessa siffror för ett senare år än 1927. För 1928 har man nämligen icke siffrorna klara till följd av den form, i vilken betalningen för betor utgår i Danmark. De danska betodlarna erhålla i tillägg

också en viss del av sockerbolagens vinst. Vad däremot beträffar år 1927, säges det av dem, som, såvitt jag kan förstå, ha bäst reda på dessa förhållanden, att de danska betodlarna detta år fingo kronor 2:50 per deciton, inklusive andel i sockerbolagets vinst men utan någon förhöjning för högre sockerhalt, under det att de svenska betodlarna erhöilo i genomsnitt kronor 2:82 plus tillägg för högre sockerhalt. Tager man hänsyn till sistnämnda tillägg, utgjorde genomsnittspriset hos oss kronor 2:88 gentemot kronor 2:50 i Danmark. Med en sådan skillnad skulle det alltså finnas någon marginal jämväl för en löneskillnad mellan de svenska arbetarna och de danska. Det förefaller mig sålunda, som om det uttalande, som på denna punkt gjordes av herr Månsson, knappast kan utgöra ett tillräckligt bärande skäl för att avvisa bifall till det föreliggande utskottsbetänkandet.

Hittills har endast ett av statsråden, jordbruksministern, yttrat sig i denna kammare. Det är klart, att man fäster alldeles särskild betydelse vid vad som i detta fall säges från regeringsbanken, då regeringen varit initiativtagare i frågan. Jordbruksministern inledde sitt anförande med en liten historik, vari han angav, att hans ställning egentligen bestämts av det slut, vartill den utredningskommission, som tillsatts, kommit. Men jag frågar: gick denna kommission till sin uppgift med i alla avseenden obundna händer? Hade den att utreda alla former av understöd, som skulle kunna ifrågakomma? Eller var dess uppdrag begränsat till den form, som regeringen stannat för? Förhåller det sig på sistnämnda sätt, är det klart, att kommissionens utlåtande icke i och för sig kan åberopas såsom en tillräckligt allsidig behandling av ämnet, på vilken man kan grunda en hållbar position i ärendet.

I fråga om subventionen yttrade jordbruksministern gent emot erinringen om statstillskott till kalkfrakterna, att dessa kunde han icke betrakta som en subvention framför allt därför, att en prisreglering på detta område icke kan åstadkommas genom tullåtgärder. Härtill vill jag säga, att visst kan subvention lämnas utan att man på det område, varom fråga är, kan åstadkomma prisförändring genom tullåtgärder. Här kan man välja mellan olika fall av understöd där statsbidraget, alltså där subventionen lika klart som i detta fall haft till syfte att, å ena sidan för konsumenterna förbilliga varans pris och, å andra sidan, att möjliggöra utvecklingen av det arbetsområde, som det därvid gäller. Detta dubbla syfte hade statsbidraget till kalkfrakterna. Detsamma gäller en hel del av de andra subventionsåtgärder, som i skilda avseenden vidtagits.

Det var en ärad talare på göteborgsbanken, som sade — om jag icke uppfattade honom orätt — att för en högerborgerlig uppfattning vore subventionsåtgärder synnerligen motbjudande och olämpliga. Då jag erinrar mig, hur många gånger jag faktiskt varit med om att behandla subventionsåtgärder för näringar, som höra hemma i Göteborg, särskilt då sjöfartsnäringen, måste jag säga, att nog är det litet egendomligt, när man får höra, att framställningar av denna art icke sammanfalla med högerborgerlig uppfattning. Efter detta får dock riksdagen — det erkänner jag — ökad anledning att vara försiktig, när det gäller att här behandla subventionsanspråk, sedan det deklarerats, att man icke drar sig att gå fram med förslag, som strida mot ens egen uppfattning om vad som är riktigt och lämpligt. Jag vågar emellertid i varje fall göra gällande, att subvention i stor utsträckning förekommit i landet och förekommer den dag, som är, på olika områden, med större eller mindre belopp, och där syftet med och arten av subventionen är precis detsamma som i nu föreliggande fall utan att högern reagerat däremot. Man vill därvid, i ena fallet förbilliga en vara och i andra fallet uppehålla en verksamhet, som man finner nyttig och lämplig. Anslagen gå i regel av för statsverket tillgängliga medel, d. v. s. även av allmänna skattemedel, vilket ju kan förtjäna framhållas,

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Porta.)*

Ang. ätgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

då en talare nyss sade, att han icke hört talas om subvention, i vilken skatte-medel kommit till användning.

Jordbruksministern yttrade vidare, att han föresloge tullen som understödsform i detta fall därför, att den »skapade en viss tillförsikt». Jag kan förstå detta resonemang, om jag ser det ur den ena partens synpunkt, ur den partens synpunkt nämligen, som har att tillgodonjuta fördelarna av subventionsåtgärder. »Tillförsikten» hör väl samman därmed, att, när det gäller en nödvändighetsvara, så vet man, att man har den, som vill konsumera denna nödvändighetsvara inom landet — oavsett om den är av den art, att densamma påverkas till sitt pris av tullsättning — fullständigt i sin hand. Konsumenten måste antingen betala det åsatta priset eller undvara nödvändighetsvaran. Men den därav för producenten skapade »tillförsikten» kan icke vara tillräcklig grund för att man, enbart med hänsyn till denna omständighet, gör gällande, att tullskydd är den understödsform, som *samhället* här föredrager.

Jordbruksministern framhöll vidare, att subventionen på detta område hjälpte endast för stunden. Jag måste fråga: åsyftas annan hjälp? När här kommit på tal huruvida vi hava att göra med ett understödsbehov på lång sikt eller med ett mera tillfälligt understöd, kunna väl icke herrarna, som försvara tullförslaget, komma ifrån, att de föra ett språk, där den ene talarens uppfattning är fullkomligt oförenlig med den andres. Jag kan taga exempelvis den förut av mig i någon mån relaterade göteborgstalaren. Han sade, att »om man icke vill bispringa sockernäringsen effektivt och på lång sikt i år, måste man göra det nästa år». Det var hans skäl, varför han föredrog tullmetoden. Men i statsrådets proposition läser man följande: »Tecken saknas icke, som antyda, att krisen är av övergående natur. Vid jämförelse mellan de förhållanden, varunder å ena sidan den svenska sockernäringsen och å andra sidan flertalet mera sydligt belägna betsockerproducerande europeiska länder arbetat under senaste tid — därvid icke minst bör bemärkas det högre tullskydd som i allmänhet förekommer i sist åsyftade länder — synes man vara berättigad draga den slutsatsen, att den svenska sockernäringsen bör kunna väl hävda sin ställning gent emot andra länder, där betsockerproduktion bedrivs.»

Det är, så vitt jag förstår, ett uttalande, vars sakliga innebörd är fullkomligt oförenlig med det, som gjorts gällande av den talare på göteborgsbänken, jag omnämnt, såsom den av honom åberopade grunden för att yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Nu ligger det ju till så, att man på detta område måste vara helt oviss om läget. Det är, såvitt jag förstår, omöjligt att säga, huruvida man här år efter år kommer att bli ställd i samma situation som nu, eller om detta ögonblick är ett särtillfälle, som skiljer sig från andra. Jag endast erinrar om, att varje gång, som vi hava haft sockerfrågan uppe, har man sagt: just nu befinner den näringen sig i ett särskilt olyckligt läge. Det är precis samma tal, som upprepas nu. Men därav följer, att man icke med säkerhet kan säga vare sig det ena eller det andra om behovets temporära art. Den saken kräver en verkligt ingående och allsidig utredning, där man tar hänsyn till alla möjligheter, som i detta avseende föreligga, både möjligheterna att ersätta sockerbetsodlingen med andra former av jordbruk, de möjligheter där ute, som kunna påverka sockerpriset hos oss i fortsättningen m. m. med ett ord: en verkligt allsidig utredning. Och det är med hänsyn till, att en sådan är oundgänglig, som vi icke velat taga definitiv ståndpunkt till den ena eller den andra av teorierna om detta understödsbehovs långvarighet. Det är också därför man på vår sida finner sig böra förorda en understödsform, som i detta avseende prejudicerar mindre än andra alternativ. Därvidlag förefaller tullförslaget ur olika synpunkter underlägsen den form, som man enligt utskottsförslaget har att tillgå.

Jordbruksministern betonade vidare, att »sockerskatten ju skulle bortfalla». När herrarna tala om ökade kostnader och fördyring av varan, sade han, förstår jag icke det, ty det är ju så, att sockerskatten på 4 öre skall borttagas och ersättas med ett tullskydd på 3 öre. Han förklarade denna regeringens ståndpunkt innebära ett »aktningvärt tillmötesgående». Jag vill emellertid erinra herrarna om, att då det gällde budgetuppläggnngen i dess helhet, så hette det, att, när man slopade sockerskatten, så skedde detta för att de, som indirekt bidroge till samhällets skatter, skulle bliva i sin egenskap av konsumenter i samma omfattning som de direkta skattedragarna, delaktiga av de skattelättnader budgeten ifrågasatte. Det vore de på indirekt väg beskattades andel i skattelättnaderna, som man lämnade genom nedskrivning av sockerskatten med 4 öre. Den vägen har i samma syfte använts de senaste åren, då man vidtagit skattenedsättning. Men i samma ögonblick, som man angivit denna nedskrivning såsom konsumenternas andel av skattelättnaderna, i samma ögonblick tar man igen tre fjärdedelar av denna lättnad genom en tullhöjning. Är det ett erkännansvärt och till och med aktningvärt tillmötesgående? Jag måste säga, att jag icke kan följa det resonemanget.

I detta sammanhang kanske jag kan säga ett par tre ord om en ärad talares på malmöbanken, herr Ljung, yttrande. Han var inne på frågan om den ökade tullens betydelse för konsumenterna. Han lämnade en utredning rörande sockerbetornas verkliga värde. Och han erinrade om, att här vore fråga om en vara, som på sista tiden i förhållande till tidigare priser blivit väsentligt förbilligad. Jag vill säga, att i en budget, som en försörjare uppställer och i vilken han räknar med den kostnad, som utgår på denna nödvändighetsvara, plus andra kostnader på andra nödvändighetsvaror, blir ett tillägg på denna punkt av samma betydelse som om tillägget gjordes på redan förut oskäligt fördyrad vara. Vill man undersöka, huruvida påståendet, att tre öres ökad tull ej bereder några människor någon egentlig olägenhet, är riktigt, måste man, dels undersöka den ökade tullsatsens betydelse för konsumenterna och särskilt för dem, som ur försörjningssynpunkt äro svårast ställda och mest tyngda, dels betydelsen av den ökade utgift, som skulle falla på respektive inkomstagare, i händelse man använde inkomst- och förmögenhetsskatten såsom anskaffningsmedel för denna hjälps åstadkommande. Eller vilja herrarna säga, att den tyngd, som genom subventionen skulle läggas på inkomstagarna, träffade dem hårdare och tyngre än tullförhöjningen träffade konsumenterna? Om så icke är fallet utan det tvärtom förhåller sig så, att subventionsutgiften träffar inkomstagarna mindre tungt, vållar mindre olägenheter, förorsakar mindre svårigheter, förefaller det mig icke vara något starkt skäl, som man åberopar, när man säger, att dessa 3 öre i tull betyda icke synnerligen mycket om ens något för dem, det gäller. Om den andra formen träffar individuellt mindre tungt, är ingen motivering given för en tullsats av här ifrågasatt omfattning.

Vad herr Pehrssons i Bramstorp anförande beträffar vill jag säga, att jag kunde följa det från början till slut, när jag såg det ur hans synpunkt såsom representant för betodlarna. Han förde resonemanget fogligt och resonligt, och därav framgick bland annat, att när man i Stockholm i tidningarna eller på annat sätt uppträtt såsom betodlarnas målsmän och bedyrat, att de ogilla subventionen och kräva understöd i form av tull, så för man, förklarade han, icke betodlarnas talan, utan man företräder endast de politiskt högersinnade bland betodlarna. Jag har anledning att konstatera detta i det sammanhanget, nämligen att de uttalanden, som kommit till stånd på detta område mot utskottets förslag, äro uttryck för en politisk uppfattning och icke för den ståndpunkt, som omfattas av alla yrkets utövare oberoende av deras politiska inriktning.

Herr Engberg höll ett anförande, av vilket jag hörde endast de sista orden, däri han för sin del yrkade avslag såväl å utskottets hemställan som

*Ang. åtgärder
för den
inhemskt
sockerbetens-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

å Kungl. Maj:ts proposition samt förordade rent avslag. Tyvärr hörde jag icke hans argumentering utan endast hans slutsats. Men av ett par yttranden, som fällts mot honom av ett par hans meningsfränder, har jag trott mig förstå, att han bland annat sagt, att slår man in på subventionslinjen, kommer det att innebära ett undergrävande av tullsystemet, av principen om tullar i allmänhet. Jag vet nu icke, om detta verkligen var hans resonemang, ty jag ser, att han själv skakar på huvudet. Det är emellertid det enda skäl, som någon sedan dess tagit upp och bemött gentemot honom. Jag trodde eljest det funnes anledning granska den synpunkten något grundligare. Nu får jag begränsa mig till att framhålla, att jag icke kan se, vad som ur herr Engbergs utgångspunkter kunnat föranleda honom att gå mot utskottets förslag.

Ur tekniska synpunkter har kritik riktats mot att subventionen icke innebär något fast tillägg för den kontrakterade delen av betodlingen. Man har ansett detta vara ett fel i utskottsförslaget. Jag tror tvärtom, att det är ett fel i den kungl. propositionen, att den subventionerar jämväl den del av betodlingen, som odlarna förut kontraktvis förbundit sig att under den närmaste tiden ovillkorligen utföra. Ty det kunde mycket väl tänkas, att sockerbetsodlarna i varje fall odla endast dessa 50 procent. Såvitt jag förstår, äro betodlarna genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag icke förpliktade att odla mera. De kunna stanna vid de 50 procenten över hela linjen och icke odla en beta mer; alltså icke åstadkomma ett dagsverke mer än enligt kontraktsuppgörelsen varit föreskrivet. Men likväl skulle enligt den kungl. propositionen en viss ökning i priset hava utgått till dem. Jag kan icke förstå, att ett förslag som verkar så, ur statens synpunkt kan anses vara ett riktigt konstruerat förslag. Det förefaller mig som om det, som betecknats såsom ett fel i utskottets förslag, tvärtom mycket väl tål jämförelse med regeringspropositionen.

För övrigt är det så, att enligt propositionen skulle, om den teoretiskt tänkbara möjligheten — de finnas ju, som se optimistiskt på framtiden — inträffade, att priserna ginge upp till 2 kronor 80 öre per deciton, jämväl för sådant fall komma att utgå statsunderstöd, fastän man nått till och över den gräns, som propositionen själv betecknat såsom tillräcklig ersättning. Sålunda, även i detta fall skulle tillägg utgå enligt den kungl. propositionen. Jag kan icke finna, att konstruktionen av ett understödsförslag, som möjliggör ersättning under sådana förhållanden, kan vara riktig, och jag kan icke heller förstå, att man ur tekniska synpunkter med skäl kan angripa ett annorlunda konstruerat förslag i detta avseende.

Tyvärr har mitt inlägg blivit längre än avsett varit, men jag har velat belysa stridsområdet ur olika synpunkter.

Vad beträffar herr Björcks i Kristianstad anförande, så lämnade han en utrikespolitisk exposé, som gav honom anledning till vissa optimistiska slutledningar rörande betodlingens trångmål. Jag vill icke motsäga honom. Jag vet ingenting om den saken. Jag vet icke, vilket värde här åberopade tidningsartiklar eller anföranden av enskilda personer i detta fall äga. Men omöjligt är icke att de kunna i och för sig vara rätt så missledande. Herr Björck gav sig emellertid in på något, som föranleder mig att göra en utvikning från ämnet, nämligen ett mellanstick politiska reflexioner. Han talade om Tysklands nuvarande regeringsbildning och lyckönskade tyskarna till att icke behöva — på sätt som hos oss varit fallet — dragas med något vågmästeri. Ty, förklarade han, i den tyska författningen föreläge bestämmelse emot att minoritetsregeringar finge komma till stånd. Jag förstod icke riktigt, vilka stadganden han därvid syftade på. Det kan emellertid vara tillräckligt att erinra därom, att den regering, som nu sitter i Tyskland,

äger, efter det centern utträtt ur regeringen, representanter endast från de återstående partierna i den tyska regeringskoalitionen och utgör följaktligen en minoritetsregering. I den nu sittande tyska regeringen hava för övrigt icke ledamöterna ingått såsom ansvariga representanter för de olika partierna, utan den utgör ett så kallat »personligheternas kabinett», där man samlat medlemmar ur olika partiriktningar under förhoppning, att de för sin regeringsutövning skulle erhålla partiernas stöd. Under sådana förhållanden vet jag icke, om man — därför att den tyska Weimarförfattningen förmodas äga bestämmelser av den art, som angivits — bör anse, att det vore lyckligt även för vårt land att äga en författning, som gång efter annan icke iakttages vid regeringsbildningen. Ty det är icke första gången under republiken, som det sitter en minoritetsregering; flera sådana hava tidigare funnits därstädes.

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Emellertid kan man fråga: Varför infördes måne de stadganden, som här angivits såsom eftersträvansvärda, i den tyska konstitutionen? Jo, försöket i fråga gjordes, så vitt jag förstår, för att betrygga sig mot flygelminoritetsregeringar, liknande dem, som förut existerat och som genom sitt regemente fört tyska riket till de svårigheter, den katastrof, som den tidigare tyska statskonsten bär ansvaret för. Är det riktigt, att detta varit syftet med den av herr Björck åsyftade bestämmelsen, då har den en helt annan innebörd och uppgift, än den ärade talaren trodde vara fallet.

Herr Björck yttrade vidare när han kom fram till subventionslinjen, att den kunde han icke vara med om därför, att han hyste principiella betänkligheter däremot. Men nog vet väl herr Björck och den nuvarande regeringen och alla, som finnas i denna kammare, att det i svenska riksdagen förefinns principiella, av en majoritet omfattade betänkligheter mot att i tull-avseende gå så långt, som man går enligt det föreliggande förslaget, särskilt om man tager hänsyn till tullens storlek i förhållande till den förtullade varans värde. Herr Olsson i Kullenbergstorp sade, att han icke ville vara med om höga tullar eller en därpå grundad konstgjord industri. Jag frågar, var gränsen går? Sträcker den sig över förhållandet i föreliggande fall mellan tullsatsen och varans värde, därest Kungl. Maj:ts förslag följes? Jag tror, att man redan förut, när det gäller denna nödvändighetsvara, sockret, kommit oerhört långt. Och jag tror, att vad som nu föreslås, innebär en väsentlig flyttning av den gräns, som man tidigare räknat med vid höjning av tullar eller införande av dylika.

Här säger man, att ett subventionsförslag drar flera subventionsförslag med sig. Men om man ställer upp detta antagande mot den kända omständigheten, att en tull på ett område också gärna drar flera tullönskningar på andra områden med sig, så håller jag före, att i det fallet är alldeles säkert en tullagstiftning mera smittosam, mera prejudicerande och mera svårubblig än ett subventionsförfarande. Så trevligt är det säkerligen icke för dem, som skola göra upp budgeten, och för riksdagen, som har att behandla den, att i onödan vidga eller förlänga subventionsvägen. Det erkänner nog varenda människa, att om man skall vara med om någon fortsättning på detta område, så måste det vara alldeles speciella skäl, som föranleda härtill.

När herr Björck i slutet av sitt anförande kom fram till, att här måste det vara partipolitik som bedrivs, så vill jag blott erinra därom, att det förslag, som föreligger från utskottet och i vilket ett flertal klara frihandelsvänner instämt, är ett längre steg i tillmötesgående, än som under det senare årtiondet förekommit. När fönsterglastullen, om vilken herr Olsson i Kullenbergstorp talade, var före här i riksdagen, röstade åtminstone jag och jag skulle tro alla mina meningsfränder i första kammaren mot den tullen. När sockerfrågan var uppe år 1926, gick man icke heller så långt, som nu

Ang. åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande. är fallet. Nu har man sträckt sig längre än någonsin tidigare. Men det hindrar icke herrarna på den andra sidan att säga, att vi, som äro med om detta tillmötesgående, äro enbart drivna av önskan att föra partipolitik. Det förefaller mig, som i detta fall det faktiska förhållandet borde utesluta ett talesätt, som synes få ersätta skäl, när sådana saknas, ett talesätt, som i och för sig varken är övertygande eller särskilt aktningvärt.

(Forts.)

För övrigt vill jag i korthet säga, att — när herr Björck ett par tre gånger yttrade, att han ville råda oss undfly den oerhörda faran i det regerings-system, som ett par år tillämpats här i landet — vi i dag torde få erfarva, vad följden blir av flygelminoritetsregeringar. Såvitt jag kan förstå, ligger saken så, att man på regeringsvidan nu dekreterar: tull eller beskuren näring, tull eller ökad arbetslöshet. Huruvida resultatet av den ståndpunkt, som sålunda här förfäktas i regeringsställningen, kommer att bli bättre och huruvida de, som det gäller, skola finna sig mera tillfreds med det resultat, som en dylik regeringspolitik medför, än om en mellanpartiregering existerat, det får vi se i fortsättningen.

Herr Carleson, vars anförande följde principiellt frihandelsvänliga linjer, var, såvitt jag förstod, mycket säker och klar i sin tankegång och fullkomligt oantastlig, så länge han talade mot tullsystemet. Men när han kom över till subventionen, blev han mera oviss. Han frågade: vad motiverar, att man avviker från den hittills följda politiken i detta avseende, en politik som uppenbarligen varit vårt land till gagn och ställt det i ett läge, som i förhållande till andra länders kan anses nog så gott?

Härpå kan svaras, att omständigheterna i detta fall äro, att här har uppväxt hos oss under andra förhållanden än de nu föreliggande en stor näring. Till den näringen har anknutit sig en mängd människor, som icke äro anställda uteslutande på detta näringsområde, utan som här skaffa sig en biförtjänst, en kontant inkomst, som jämte övriga arbetsinkomster för dem möjliggöra en om också torftig existens.

Nu säger man, att den näringen befinner sig i ett sådant läge, att det icke går längre utan att man måste säga stopp. Är det då onaturligt, är det icke i stället starkt motiverat, att man möter med en motfråga: är det riktigt, att det nu måste sägas stopp? Är det icke tänkbart, att näringen kan bära sig själv även i fortsättningen? Detta vilja vi ha ingående undersökt. Men för att icke försvåra och omöjliggöra en fortsättning vilja vi vara med om ett understöd, som hjälper näringen att fungera under utredningstiden ungefär i den omfattning, som den hittills haft. Jag kan icke finna annat, än att ett sådant resonemang är fullt försvarbart och att det alltså i frågas nuvarande läge föreligger goda skäl för den ståndpunkt utskottet intagit.

Herr Carleson erinrade till slut om det förslag till en regleringsfond, som var uppe i samband med 1926 års utredning. För min del har jag trott, att en av de vägar, som här borde undersökas, vore den, om man icke genom en regleringsfond kunde göra denna näring självförsörjande under olika konjunkturväxlingar, på det sättet att man under de goda tiderna sökte samla reserv till de dåliga. Jag vet, att det är mycket stora tekniska svårigheter förbundna därmed. Men jag tror, att det icke är otänkbart, att den vägen är lämplig och möjlig. Jag hoppas, att vid den utredning, som väl, trots allt, regeringen måste igångsätta, man även skall undersöka den saken. Det visade sig år 1926, att man på åtskilliga håll jämväl bland betodlarna i början hyste intresse för ett försök i den riktningen. Men priserna stego det året på sockret, och man kom slutligen till sådana priser, att man kunde träffa avtal utan någon medverkan från det allmännas sida. Jag anade emellertid redan då, att man möjligen tidigare, än man antog, kunde komma fram till en tidpunkt, då man hade anledning att upptaga detta projekt. Jag tror därför, att det vore riktigt att

nu även undersöka den möjligheten. När jag här hörde herr Ljung tala om betodlingar, som skulle vara lönande, därest de komme annat än sockernäringen till godo, så bestyrker ju detta, att här finnas olika möjligheter att undersöka vid den utredning, som vi önska måtte komma till stånd.

Herr andre vice talmannen var rätt så foglig i större delen av sitt anförande men slutade med en klimax, som innehöll, att här är tydligen avsikten, att det »skall vara början till slutet», när riksdagen nu intar den ställning till denna fråga, som den gör. Men den framställningen, herr andre vice talman, att läget är sådant, att det icke går i fortsättningen, den kommer från deras håll, som det gäller att bistå och som man här i riksdagen har sökt visa tillmötesgående i den omfattning och på det sätt, som man trott vara det bästa möjliga. Att införa detta förhållande säga, att *avsikten är*, att detta »skall vara början till slutet» och att det förefinnes en mot reningen »icke välsinnad riksdagsmajoritet», det förefaller mig vara en argumenteringskonst, som icke borde användas i detta fall. Jag vill då fråga: räds man icke, att man genom att följa talarens meningsfränder i första kammaren skall komma i ett läge, som ingalunda avlägsnar näringen »från slutet»? Det förefaller mig, som om man på den vägen skulle fortare och snabbare nå dithän.

Jag har upptagit tiden tillräckligt länge. Jag vill här till slut endast uttala den förhoppningen, att åtminstone de av mina egna meningsfränder, som i denna fråga, med övervinnande av sina principiella betänkligheter, velat visa tillmötesgående, icke skola låta förändra sitt votum av den omständigheten, att man från högersidan på regeringens tillstyrkan röstar nej. Sakläget är, såvitt jag kan förstå, alltjämt fullkomligt detsamma. Näringens ställning och deras tillstånd, som det gäller att hjälpa, äro i alla avseenden oförändrade, och då förefaller det, som om vi skulle ha anledning att enbart och uteslutande med hänsyn till sakliga omständigheter fullfölja den tankegång, som tagit sig uttryck i utskottets förslag, till vilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Hans excellens herr statsministern **Lindman**: Herr talman! Jag begärde ordet för att yttra mig på några punkter i fråga om de förslag, som här föreligga, dels regeringens förslag och dels utskottets förslag. Här har nu pågått en så lång debatt, att det är rätt svårt att veta, var man skall börja eller sluta, det är därför rätt naturligt att man börjar med den som sist haft ordet, och jag vill då taga upp ett yttrande ur hans anförande, där han beträffande subventionen säger, att när det blir fråga om kommande budgeter, så behöver man icke vara orolig, ty det blir väl icke så mycket subventioner.

Jag gör bara det tankeexperimentet, att vi beträffande sockerhanteringen giva en subvention enligt utskottets förslag och att det sedan nästa år kommer att visa sig, att priserna stå på samma punkt, och att utredningen visar, att dessa koncentrations- och rationaliseringsåtgärder icke kunna leda till något resultat. Jag kan då tänka mig, att de, som nu tala så varmt för subventionslinjen, möjligen kunna befinnas villiga att vara med om denna linje även nästa år. Kanske är det icke så, kanske tar jag fel. Kanske är det, som herr andre vice talmannen säger, bara början till slutet. Jag kan tänka mig möjligheten av att det skulle kunna bli en fortsättning, men att det budgetära läget nästa år icke är lika gynnsamt som i år. Enligt min uppfattning måste man taga hänsyn till dessa förhållanden, när man går att bestämma om direkta statsutgifter. Det är säkerligen icke så, som herr Wigforss uttalade i sitt anförande, bara fråga om teoretiska finesser. Han menade, att man i framtiden lätt skulle kunna klara subventionslinjen, därför att man här i riksdagen icke var vidare villig att gå med på subventioner. Det håller jag för troligt. Men om det skulle bli en sinnesförändring — sådan som herr Olsson i Kullen-

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts)

bergstorp talade om, när han vände sig till socialdemokraterna och de frisinnade, särskilt socialdemokraterna, och förklarade, att det var en sinnesförändring, när de nu vilja göra något för en näring, fastän icke tullvägen utan subventionsvägen — och om det skulle bli fråga om litet mera subvention, då är jag rädd för att det för kommande finansministrar skall bli ganska kinkigt att göra upp budgeten. Det kanske blir herr Ekman's finansminister eller herr Wigforss själv, som kommer i det predikamentet.

Herr Engberg sade, att det innebar ett så gott pedagogiskt exempel, att man lämnade stödet i form av subvention, därför att man då här i riksdagen, var gång det skulle beslutas en subvention, finge se vad det kostar och var man skulle taga medlen. Men om det var fråga om en tull, så märkte man det icke. Alldeles som om herr Engberg skulle vilja inbilla mig, att herr Engberg skulle kunna bliva insövd i fråga om en tull och icke vakna, när det var fråga om att fortsätta. Herr Engberg är mera vaken än så, och jag kan icke tänka mig annat, än att herr Engberg och hans meningsfränder både vakna och ge hals, när det är fråga om att höja tullar, vilket de säkerligen också skulle göra, om denna regering till äventyrs skulle sitta kvar och nästa år komma med förslag om tull.

Emellertid, herr talman, regeringen har lagt fram ett förslag, som går ut på tull, och jag vill till herr Ekman säga, att jag icke bryr mig om att gå in på de sakkunnigas direktiv. Regeringen tar fulla ansvaret för propositionen, och vi ha givit den den form, som den fått, därför att vi trott, att det var en klok, riktig och förnuftig väg att gå. Alldeles särskilt ansågo vi vårt förslag förnuftigt, därför att det i alla fall enligt vårt förmenande verkligen utgör ett hinder mot dumping, ett hinder mot den dumping, för vilken vi varit utsatta från Tjeckoslovakiet, som säljer socker inom det egna landet till högre priser, än det tar för sitt exportsocker. Detta är, skulle jag tro, ett faktum, som man icke kan komma förbi. Emellertid ha vi framlagt vårt förslag av det skälet, att vi funnit, att betodlarna och sockerbolaget kunde enas om detta förslag. Sockerbolaget har gjort uppoffringar och, som vi alla veta, påtagit sig vissa risker. Här kunna vi diskutera i oändlighet, huruvida dessa risker bli större enligt regeringens förslag eller enligt subventionslinjen, därför att vi icke veta, om priset går upp eller ned. Såvitt jag kan finna av betänkandet, tror utskottet icke, att priset går upp. Jag tror icke heller, att så blir fallet under den tid, det här är fråga om. Följaktligen har bolaget åtagit sig en risk, för den händelse förslaget går igenom. Jag ansåg, att man måste begagna denna möjlighet att få till stånd en uppgörelse mellan sockerbolaget och betodlarna, låt vara att priserna blevo i underkant. Jag håller med herr Olsson i Kullenbergstorp om det. Men det är klart, att man får jämka ihop meningarna för att få ett positivt förslag att framlägga för riksdagen. Om sedan riksdagen ville taga detta förslag och hjälpa sockerhanteringen, då bleve den hjälpt, det visste man.

Nu säger herr Ekman, att det var ett fel i den kungl. propositionen, att den gav betodlarna litet mera även för de första femtio procenten odlad jord, och han ansåg, att detta var ett fel, därför att staten då fick ikläda sig en uppoffring, som var onödig, enär betodlarna hade kontrakt på att de skulle odla dessa första femtio procent. Jag vill till en början säga, att när jag hörde detta uttalande, så tyckte jag, och det förmodar jag, att herr Ekman, som studerat sig in i denna intressanta sockerhärva, också måste finna, att detta yttrande icke andades någon särskilt stor välvilja mot betodlarna. Ty herr Ekman vet, att priset 2:80 är hållet i underkant av det pris, som betodlarna böra ha, för att odlingen skall vara lönande. Egentligen skulle det vara 2:90. Priset 2:80 ligger som sagt i underkant, men det går att producera med det priset. Nu få betodlarna 2:23. Jag kan omöjligt finna, att om staten skall vara en

institution, som skall sörja för folks välfärd, detta yttrande av herr Ekman andas någon större välvilja mot betodlarna. Jag tycker tvärtom motsatsen, herr talman. Än mindre förstår jag, hur det rimmar sig med allt det vackra talet om arbetslöfverna, då herr Ekman sade, att man icke skulle förundra sig över att utskottet tagit in i sitt betänkande uttalandet om att det förväntade, att arbetslöfverna icke skulle sättas ned. Menar verkligen herr Ekman, att om någon odlare skulle inskränka sig till att odla betor på blott 50 procent och icke av staten få den hjälp, som han enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle erhålla, att han skulle kunna giva arbetarna den lön, de haft förut? Det är en ganska stark motsägelse i det varma talet för arbetarna och det ganska ovilliga talet om tullens förmåga att hjälpa betodlarna på den första hälften av den areal, de äro skyldiga att odla.

Men så kommer man in på hela denna kontrovers om tull eller subvention. Nu har jag klargjort, hur regeringen gjort. Vi hava lagt fram detta förslag, och det är väl icke så underligt att vi lagt fram ett förslag om tull, då vi hittills alltid klarat sockerfrågan med tull. Vi hava talat om, huru hög tullen borde vara, om den borde vara högre eller möjligen litet lägre. 1913 var det en stor strid här i riksdagen. Jag minns det som om det varit i går nära på, huru livligt andarna voro i rörelse och verksamhet om detta öre mer eller mindre för en tull. Aldrig talade en människa om subvention på den tiden, och 1926, då herr Ekman satt i första kammaren och det var fråga om att man skulle göra en utredning och begära en skrivelse till Kungl. Maj:t och utskottet kommit med ett förslag — det röstade naturligtvis herr Ekman emot — icke var det då fråga om något förslag att hjälpa betodlarna med subvention. Och varför, frågar jag, satte icke den regering, som herr Ekman stod i spetsen för, i gång med att göra den undersökning angående verkningarna av betodlingens inställande, som man nu efterlyser? Nu säger man, att vi skulle komma med en sådan utredning till detta tillfälle, men vi fingo en framställning först in i november månad.

Men nu frågar jag: Varför kom herr Bengtsson i Norup egentligen med sin motion? Jag tycker det var så försiktigt lagt som vi kommit med — ja, man tycker ju alltid att ens eget är bra — då kommer herr Bengtsson i Norup med sitt förslag. Det hade väl varit bra mycket bättre och verkat till oändligt mycket mindre splittring, ifall herr Bengtsson låtit bli att komma med detta förslag och om man från herr Ekmans parti icke kommit med detta utan följt den gamla vägen och ökat på tullen en smula, som man brukat förr i tiden: att höja eller sänka.

Herr Wigforss säger i det sammanhanget, att högern måste modifiera sig och gå med på subvention. Jag frågar: Varför kan icke herr Wigforss modifiera sig och gå med på tull, det ena är lika berättigat som det andra, och varför kan icke herr Bengtsson i Norup gå med på tullen? Och varför står herr förste vice talmannen och säger strax efter det propositionen framlagts, att även de, som i likhet med honom vore emot tullar, kunde icke vara emot det kungl. förslaget? Men nu säger han: gå ni emot subventionen, skola ni komma ihåg alla dessa som sitta i stugorna och vänta på förtjänst; det är ni som föllt förslaget. Så säger herr förste vice talmannen nu, då han för några dagar sedan sade på det sättet som han gjorde, för att icke tala om vad herr förste vice talmannen sade 1913 — men det kanske är synd att tala om det som ligger så långt tillbaka i tiden, man skall icke leta alltför mycket i gamla papper — men då sade han i fråga om det då föreliggande Staaftiska förslaget om tull, om huru stor tullen då skulle vara, att han trodde, att även den, som skulle betala detta halva öre, icke skulle tveka att avstå det åt sina medmänniskor, när det gällde deras existensvillkor, — d. v. s. då kunde konsumenterna betala det, det var hans uppfattning då, att de gjorde en god gärning. Och på samma sätt

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

som förste vice talmannen uttalade sig strax efter den kungl. propositionens framläggande i år, på samma sätt uttalade sig två liberaler i riksdagen.

Herr Hamrin förklarade i sitt anförande, att han icke var någon doktrinär frihandlare. För herr Hamrin borde det alltså vara ganska lätt att vara med om ett sådant förslag som detta, och jag vill tillägga: Varför skulle man inte kunna vara det? Varför skall man från frisinnat håll alltid göra anspråk på att fälla utslaget? Vi hava lagt fram detta förslag, och då visste ni för det första att det var klart med sockerbolaget och betodlarna, ni kunde vidare räkna ut att 100 röster i denna kammare, högerns och bondeförbundets, kunde påräknas för det, men ni som disponera över ett mycket mindre antal röster, ni kunde icke finna er i att komma till mötes på den vägen, utan ni skulle komma med ert subventionsförslag, som trasslat till alltsammans, med det resultatet att ni sedermera säger: det var ert fel, er skuld, som lade fram tullförslaget. Jag frågar: är det riktigt rättvist detta, varför skola de många alltid böja sig för de färre? Jag vill tillägga, att ni bort kunna vara med om det så mycket lättare som ni själva säga, att det skulle gälla ett år endast och man hade en tull förut. Det hade varit minsta omkastning att göra denna förändring. Jag skall emellertid icke syssla vidare med den saken.

Herr Olsson i Kullenbergstorp bemötte herr Hamrin när han talade om korntrygden i Norge, men det hindrar icke att jag också tar upp det, ty det såg ut som om herr Hamrin själv nästan ångrade att han sagt det. Han sade att det förslaget var det högern i Norge som var för, alltså på en subventionslinje, under det att vänstern var emot. Men, herr Hamrin, här är det vänstern som är för subventionslinjen, alltså tvärt emot vad som skulle bevisas med det ytttrandet.

Jag kan icke underlåta att när jag talar om detta också säga ett ord om vilken betydelse sockerbetsodlingen i alla fall har för vårt land. Det kanske icke behöver sägas så mycket om det, men jag vill göra det i alla fall. Herr Hamrin sade, att här har det talats om att det i händelse av krig kunde blivit stopp i tillförseln, vi hava sett det under det stora världskriget, och då sade herr Hamrin: Sverige har klarat många krig, som det varit med om, utan att hava haft något socker, vilket man icke hade på den tiden. Jag nämnde ett ord om det i första kammaren och fick från en professor och läkare höra, att socker icke är nödvändigt, ty man har potatis och andra grönsaker och det innehåller kolhydrater, så att man kan reda sig utan socker, och herr Hamrin menade också, att man kan det. — Jag skulle vilja se, huru människorna skulle taga det, i fall de skulle reda sig utan socker. På den tiden, på 1700-talet, konsumerade det svenska folket ett halvt kg. pr invånare om året, nu hör jag att man är uppe i 37 eller något sådant. Tänk om vi skulle gå tillbaka till detta! Människorna levde under andra förhållanden, allt var helt annorlunda. Jag skulle bara vilja tänka mig herr Hamrin på den tiden, pulsande med Karl XII på Polens slätter, utan socker, utan potatis och utan kaffe! Jag tror, att herr Hamrin då skulle vara ganska belåten att ha litet socker.

Herr Olsson i Kullenbergstorp frågade utskottsmajoriteten, vad den menade med koncentrerings och rationalisering. Tänk att herr Olsson i Kullenbergstorp icke förstår det! Det är så enkelt: De måste hava något skäl för att komma med en annan linje, de kunna icke gå på tullen, ty det vilja de icke, de frisinnade vilja icke gå på avslag, utan de måste komma med någonting annat, och då måste de hava något skäl för att nu för ett års tid ge subvention, och de hava då kommit med det där om rationalisering, så enkelt är det, och jag hade väntat, att herr Olsson i Kullenbergstorp skulle förstått det också.

Sedan var herr Sköld uppe och frågade, varför regeringen icke undersökt följderna av inställandet av sockerbetsodlingen 1926. Jag har sagt det förut och upprepar här skälet, att vi icke haft tillfälle därtill, ty dessa framställ-

ningar kommo in ganska sent. Jag kunde låta frågan gå vidare till dem som sutto före mig, varför de icke gjorde undersökningen. Den hade då kunnat vara färdig när vi trädde till, och det hade varit ganska god tid för den. Men behöver man egentligen undersöka den frågan, om det blir ökad arbetslöshet? Faller det icke av sig självt, då man vet att en massa folk vandra från Kristianstads län och från Småland till de skånska betfälten för att arbeta på dem, att om denna odling inställes och de icke få det arbete med den andra produktionen av spannmål, som skall komma i stället, de bliva utan den förtjänsten och att de bliva utan de par hundra kronor om året. Den saken behöver knappast ordas om. Emellertid begär utskottet en allsidig utredning, och herr Ekman betonade icke en utan två och t. o. m. tre gånger, att det skulle bliva en allsidig utredning, och en sådan går det väl an att försöka ställa till med, vad nu resultatet kan bliva. Man får bedöma förhållandena på Kuba och Java, man får bedöma malajernas på Java löneförhållanden, utreda fabriktionsförhållanden etc. och huru förhållandena äro på Kuba. En sådan utredning kan man naturligtvis göra, det är klart, men om den kommer att medföra något vidare stort resultat, det vågar jag lämna därhän. Det är icke så gott att säga.

Jag skall emellertid nu, herr talman, endast säga några få ord till, och det är beträffande frågan om att konsumenterna få betala, då det är fråga om en tull, och att detta skulle innebära en så stor orättvisa. Herr Bengtsson i Norup säger i sin motion, jag läste det där och jag fäste mig vid det och hörde att någon annan också gjort det, att det bör vara likgiltigt för en svensk, om han äter socker som är framställt på Kuba, på Java eller i Sverige eller var det vara må. Jag tror icke det är så likgiltigt för konsumenterna, ty det är min övertygelse, att konsumenterna kanske i det långa loppet hava en fördel av att få äta socker som är producerat i Sverige. Låt oss bara göra det tankeexperimentet, som icke är så svårt att göra, att till följd av dessa abnorma och svåra prisförhållanden lägger Sverige ned sin betodling. Det betyder icke så mycket, det betyder som vi veta 200,000 ton socker om året. Men så är det andra länder som resonera på samma sätt och göra detsamma och tycka att de icke kunna hålla på med att producera till underpris och med förlust. Det blir ett verkligt nedläggande av sockerbetsodlingen i Europa i det ena landet efter det andra, och då inbillar sig någon att sedan detta har skett så skola sedan de stora intressenterna i sockerbetsodlingen och fabrikationen på Kuba och Java låta bli att höja priset. Det kan man åtminstone icke inbilla mig. Jag tror icke, att det blir på det sättet, utan då komma konsumenterna att få se på priser sådana som man icke nu tänkt sig att få vara med om. Och f. ö. vill jag säga att det är väl ändock icke så farligt med dessa tre öres höjning utöver de tio ören, som äro bestämda förut. Priset nu är lägre än vad det varit på 20 år. Herr Ekman skall icke glömma detta, när herr Ekman talade så som han gjorde nyss, icke glömma, att priset är så lågt nu, att det är abnormt och synnerligen ogynnsamt för producenterna.

När vi 1926 stodo här i kammaren och diskuterade denna fråga om sockret så var priset uppe, om jag minns rätt, i 54 öre, nu är det nere i 36 öre. Det är väl ändock en väsentlig skillnad. Och sedan får man väl egentligen icke alldeles bagatellisera, som herr Ekman vill göra, att samtidigt som detta tullförslag om 3 öres förhöjning har kommit så har regeringen i den kongl. propositionen föreslagit borttagandet av sockerskatten. Jag hörde mycket väl, att herr Ekman sade att där ger man med den ena handen och tar med den andra. Om man skall lägga tillsammans vad det gör, så skall herr Ekman finna, att om man tar den merutgift, som drabbar konsumenterna, under detta budgetår till följd av att tullen träder i kraft innan skattenedsättning kommer att verka, och lägger på den andra sidan den fördel, som konsumenterna hava både av den nedsatta skatten och den ökade tullen under nästa budgetår, så stanna

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
upphållande.*
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

konsumenterna på ett plus av $2\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Skatten och tullen hava en gång här varit 30 öre. För närvarande uppgå de till 14 öre, och enligt vårt förslag skulle det bli 13 öre i tull. Jag har den uppfattningen, att man naturligtvis skall tänka på konsumenterna, men man får icke överdriva betydelsen av att när det gäller en folknäring som sockret för närvarande otvivelaktigt är — herr Hamrin må säga vad han vill att man kan leva utan socker, svenska folket kan icke leva utan det, det måste hava det — när det gäller en sådan viktig folknäring som just denna, så är det väl icke orimligt, när priserna äro synnerligen låga, ofantligt låga, att då också det svenska folkhushållet får vara med om att betala den premie, som behöver betalas för att kunna hålla denna viktiga hantering uppe.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Endast en replik till herr statsministern och herr andre vice talmannen, vilka båda vänt sig mot mig med anledning av ett uttryck i min motion, att svenska folket anser det vara likgiltigt om vi äta socker som är producerat i Sverige eller utomlands. Jag förmodar att herr andre vice talmannen, när han skickar bud efter socker, icke gör anspråk på att det ovillkorligen skall vara svenskt och ej utländskt, ty som vi veta har det importerats åtskilliga tusen ton socker de sista åren. Vidare vill jag påpeka, att det finnes också annat som man stoppar i munnen än socker om vilket man kan tvista huruvida det bör vara svenskt eller utländskt. Jag vill erinra herr statsministern om regeringens förslag om fruktullens borttagande viss tid av året, om regeringen icke därmed uppmuntrar köp av utländsk vara på den svenska fruktens bekostnad. Till andre vice talmannen, herr P. Nilsson i Bonarp, vill jag säga, att vi båda veta, att i vårt län, Kristianstads, odlas det icke så litet tobak, men jag förmodar, att när det för herr andre vice talmannen gäller att få sin cigarr han icke begär en Åhus- eller Nosabyhavanna utan tar nog bättre vara och frågar icke den gången så mycket efter om det är svenskt eller utländskt. Detsamma kan tillämpas även i fråga om viner, det är icke den svenska tillverkningen som då köpes, utan det är franska och spanska vilka smaka bäst o. s. v. Till sist vill jag ge både herr statsministern och herr andre vice talmannen det rådet, att när vi gå till votering om en liten stund, vi då rösta rätt, så att vi uppmuntra till köp av svenskt socker, ty blir det samma voteringsordning som i första kammaren. komma alla de som i huvudvoteringen rösta för avslag att rösta för användning av utländskt och icke av svenskt socker.

Herr **Wigforss**: Herr talman! Jag kan icke underlåta att ge en liten replik åt hans excellens herr statsministern, därför att det var en viss öoverensstämmelse mellan den skämtsamma ton, som han anslag i frågan, och det ytterst allvarliga innehåll, som det ju fanns i hans yttrande. För alla som mena, att denna fråga är av verklig betydelse, är det ju ganska egendomligt, om de skäl, som skola föranleda avslag på alltsammans, äro av en mera formell eller låt oss säga teoretisk natur. Det är härom hela striden rör sig. Den har icke rört sig om vilka argument, som skulle kunna anföras för tull i och för sig. Den saken är ur världen. Om hans excellens herr statsministern vill diskutera den saken, så kunna vi fortsätta ungefär hur länge som helst. Så länge det råder så stor oklarhet om verkningarna av t. ex. tull och subvention, så att hans excellens herr statsministern efter den i dag förda debatten kan på fullt allvar upprepa det argumentet, att tullen skyddar mot dumping, under det att subventionen icke gör det, då får jag säga, då är det hopplöst med en sådan diskussion. Det är knappast anledning att upprepa skälen, ty de äro förut så tillrättalagda av herr Sköld, att jag tvivlar på att kunna göra det klarare än han gjorde det. Men det är så att om priset på socker på världsmarknaden i

detta ögonblick är 26 öre och man vet att därpå skall läggas en tull av 13 öre, så betyder det, att priset här i landet på det utländska sockret måste bli 39 öre. Kan sockerbolaget sälja socker till det priset eller till en bråkdel under det priset, så säljes det svenska sockret. Om priset på världsmarknaden är 26 öre och tullen är 10 öre och sockerbolaget kan sälja svenskt socker till 36 öre eller en bråkdel under det priset, då säljes det svenskt socker. Tullen gör det möjligt för bolaget att sälja till 39 öre, subventionen gör det möjligt att sälja till 36 öre. Saken är fullständigt likadan, vare sig man hjälper med tull eller subvention. Detta om den saken.

Men det finns ett argument mot tullen, som vi från vår sida ha understrukit gång på gång, och som man icke på fullt allvar har velat bemöta från andra hållet. Och det är det, att erfarenheten lär oss, att tullar äro mycket, mycket svåra att komma ifrån. Hans excellens herr statsministern erinrade herr Engberg om glastullen. Ja, det finns intet bättre exempel. Vem talar nu om glastullen? Den tullen kom in som tillfällig hjälp, och den har gått in i vår tulltaxa. Om man nu skulle komma med förslag att ändra om detta och gå tillbaka till det gamla, skulle alla människor säga: vad skall det tjäna till, nu äro vi vana vid den saken? Tulltaxan betraktas, det veta vi alla, såsom någonting, som icke i grund och botten angår riksdagen, såvida det icke väcks bestämda förslag. För min del är jag övertygad om att det väsentliga skälet på högerhåll för att föredra tull framför subvention är visst icke dessa många andra konsekvenser, utan det är just den känslan, att skall man hjälpa här, skall man göra det med tull, ty tullen har en bestämd tendens att bli bestående, under det att subventionen får en mera provisorisk karaktär. Och därmed är jag framme vid det, som jag egentligen tänkte komma med såsom replik.

Hans excellens herr statsministern anförde såsom principiellt skäl emot subventionen, att vi kunna icke fortsätta med den kanske huru länge som helst. Men om t. ex. utredningen skulle visa, att det icke går att klara sockerproduktionen i fortsättningen, vore det då icke möjligt, att ni kanske även från andra hållet ville vara med om subvention ännu ett år? »Nå, men huru länge tänka ni fortsätta, och tänka ni göra det med andra näringar också?» Nej, det är just saken. Men om det är på det sättet, att hans excellens herr statsministerns egentliga skäl emot subventionen är det, att man icke kan fortsätta därmed i längden, då sammanfaller hans excellens' skäl med det, som förut i kväll blivit anført, och det är det, att subventionen kan överhuvud icke vara mer än ett eller kanske två år. »Och när vi icke kunna få hjälp mer än ett eller två år, då säga vi lika gärna nej.» Det påminner verkligen om den, som begick självmord av fruktan för döden. Är det verkligen så, att betsockerproduktionen kommer att försvinna, om man icke ger den hjälp, så måste väl från denna uppfattning ett års respit vara bättre än ingenting alls. Och detta framför allt om man lägger en sådan synpunkt på saken, som hans excellens herr statsministern här gjort. Han drog fram den mycket gamla och kända, kanske välkända, sidan av saken, som heter krigsberedskap. Vi veta ju, att hans excellens herr statsministern hör till dem, som räkna med, att krig kan inträffa t. o. m. under en nära förestående framtid. Då skulle jag vilja ställa den frågan direkt till hans excellens: är det försvarbart för statsministern i ett land att säga: »Under ett krig behöva vi absolut svenskt socker; nu kunna vi klara detta svenska socker under ett år framåt, men jag tar hellre risken att under ett eventuellt krig icke hava något socker, än jag släpper efter på mina tullprinciper.» Jag tror icke för min del, att hans excellens herr statsministern lägger den vikten vid synpunkten om krigsberedskap. Jag tror däremot, att han fäster mycket mera vikt vid principen om tull. Och jag tror, att jag på den punkten verkligen skulle kunna hava någonting — det låter icke vackert, men jag skulle vilja säga att *upplysa* herr statsministern om, därför att

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

herr statsministern hör till ett parti, som icke har fått lära sig den läxa, som jag och mitt parti fått lära oss. Och det är den, att när man vill ha igenom någonting praktiskt, så är det alltid den, som vill taga det kortaste steget, som får bestämma. Det har det socialdemokratiska partiet en lång och bitter erfarenhet om. Vi kunna säga, att vi ha alltid på vissa områden velat ta mycket långa steg, och vi ha alltid mött en majoritet i riksdagen, som varit splittrad på två linjer. Den ena har sagt: »Ingenting», den andra sagt: »Ett litet steg.» Och vi ha funnit oss i det lilla steget, ty vi ha sagt oss, att något är bättre än intet. Innan den nuvarande högern och den nuvarande regeringen lära den läxan, kunna icke högern och den nuvarande regeringen taga den verkliga ledningen av detta lands styrelse. Ty om en regering bildas, såsom den nuvarande har bildats, för att, som det heter, driva praktisk och saklig politik med bortseende från partiteorier och dylikt, och om det partiet inte en gång kan så mycket modifiera sina teorier, att det i en rent praktisk fråga kan skapa ett stöd för en näring under ett års tid utan hellre säger: »Vi vika inte ett steg från våra teorier», då är det partiet inte tillräckligt praktiskt för att verkligen kunna gagna svenskt näringsliv.

Herr Björck i Kristianstad: Herr talman! Med anledning av herr Ekmans uttalande om parlamentarismen i Tyskland skall jag endast be att få erinra om att när sockerfrågan var uppe till behandling i Tyskland, bestod regeringen av representativa män ur den stora koalitionen partier och intet tvivel rådde därom, att den ägde riksdagsmajoritetens förtroende. Man samarbetade *inom* denna regering och lyckades få fram ett mycket gott och effektivt förslag till lösning av sockerfrågan. Och när man sedan kom till riksdagen, löstes frågan utan svårighet. Tullförhöjningsförslaget bifölls utan att man där bevittnade, att det ena partiet försökte ställa det andra mot väggen.

Herr Ekman sade, att jag hade talat om principer, och invände gent emot mig: »Vi hava också principer; vi hava alltid bekämpat förslag om tullförhöjningar.» Ja, det är visserligen sant, men jag hade i minnet ett uttalande, som justitieministern i herr Ekmans regering gjorde i ett tal i Norrköping under april månad förlidet år. Han framhöll därvid en del saker, som arbetarna här i landet borde upplysas om, och yttrade bland annat, att arbetaren måste lära sig inse, »att mången tull, som han kanske vill avskaffa eller förhindra, icke enbart betyder fördyring för arbetarna utan också kan vara en oundgänglig förutsättning för arbetarnas högre löner eller kanske rent av för att arbetstillfällena på området ifråga överhuvud skola existera».

Jag tycker, att detta kan vara mycket tillämpligt på den nuvarande situationen. Jag trodde, att herr Ekmans justitieminister var en representativ man för det frisinnade partiet. Och därför trodde jag, att hans åsikter skulle gillas av partiet. Nu konstaterar jag, att så icke är förhållandet. Men det kan väl vara lovligt att hoppas, att herr Thyren är en föregångsman för partiet, och då är det icke uteslutet, att han, när vi nästa gång behandla en fråga av denna art, lyckats omvända herr Ekman och med herr Ekman hela det frisinnade partiet till sin uppfattning.

Herr Hamrin: Herr talman! Sedan jag hade ordet i förmiddags, hava en del talare vänt sig emot vad jag då hade att anföra. Jag skall emellertid icke det ringaste syssla med någon av dessa talare utan endast yttra några ord med anledning av det anförande, som nyss hölls av hans excellens herr statsministern.

Jag skall därvid alldeles lämna åsido de mera skämtsamma uttalanden, som ers excellens gjorde inför kammaren. Jag kan tyvärr icke alls följa ers excellens på de vägarna, då det ligger fullständigt emot mitt temperament att, när

man behandlar en allvarlig sak, ständigt och jämt komma med gyckel och skämt emot motståndare. Det må tillätas mig, ers excellens, att säga, att jag personligen hyst och hyser den allra största respekt för varje person, som beklätt detta höga ämbete, alldeles oavsett vilken politisk åskådning han tillhört. Men jag måste säga, att om ers excellens fortsätter att behandla politiska motståndare i sakliga debatter med bara skämt och gyckel, måste jag för min ringa del pruta på den respekten, så länge ers excellens finner detta lämpligt. Jag är bedrövad att behöva säga det, men jag är tvungen, ty ers excellens började remissdebatten på samma sätt. Det är dock allvarliga saker, som vi här behandla, och de skola behandlas på annat sätt.

Beträffande subventionspolitiken har hans excellens herr statsministern här frågat, huru vi egentligen skulle handla nästa år, därest detta förslag då åter skulle komma upp. Men den saken är alldeles tydlig och klar. Huru skall regeringen handla med avseende på tullförslaget nästa år? Det är endast ställt på elva månader, och subventionsförslaget gäller samma tid. Jag föreställer mig, att därest det finnes lämpligt att gå fram med en subventionslinje, så skall man naturligtvis se till att skaffa pengar på samma sätt som till alla andra statsutgifter. Men för min ringa del skulle jag ansluta mig till ett förslag, som icke ginge fram på det orättvisa sätt, som propositionen här innehåller. Och vidare skulle jag vilja påpeka, att sådant läget i hela denna fråga nu är, har den fått större räckvidd, än jag för min del någonsin kunde tro, att den skulle få. Jag kan icke tänka mig, att jag misstar mig, då jag tror, att sockerfrågan och stödet åt betodlarna skulle vara avfärdade för lång tid framåt, därest förslaget till subvention icke skulle vinna andra kammarens bifall och detta sedan genom den gemensamma omröstningen bliva riksdagens beslut. Ty vilken regering som än sitter, så tror jag icke, att den under sådana förhållanden till nästa år skulle komma att lägga fram en proposition om höjt tullskydd. Vi känna allt för väl hans excellens herr statsministerns anpassningsförmåga och praktiska blick på handläggningen av frågor — även om detta förslag strider emot riktigheten av ett sådant omdöme. En subventionsproposition kan man ju icke begära, att den nuvarande regeringen skall lägga fram, ifall förslaget därom faller i år, men jag föreställer mig, att regeringen skulle kunna göra det, därest det går igenom i år. Ty det har ju hänt förr, att ett parti, som konsekvent röstat emot ett lagförslag eller en åtgärd, sedan i regeringsställning promulgerat en sådan lag eller vidtagit en åtgärd, som riksdagen beslutat, även om den gått stick i stäv emot regeringens egen uppfattning, och alltså respekterat riksdagens vilja. Jag är alldeles övertygad om att den nuvarande regeringen skulle handla på samma sätt, därest riksdagen skulle besluta sig för att taga subventionsförslaget. Den förra regeringen hade i det avseendet ett precedensfall. Den fick lägga fram en proposition om utförselbevisen. Den dåvarande statsministern hade röstat emot denna sak, men när vi visste, huru läget var i riksdagen, lade vi fram propositionen, och riksdagen godkände den. Jag menar med detta, att om riksdagen nu avslår subventionslinjen och detta uppenbarligen skulle komma att ske på grund av det envisa motstånd, som ifrån högerns sida reses emot utskottets förslag, så har frågan om ytterligare statligt stöd åt sockerproduktionen för lång tid fallit. Det är icke gärna möjligt annat. Kan man anvisa något sätt, på vilket frågan skall kunna komma upp igen med någon utsikt att lösas och vinna framgång?

Jag hade ämnat säga några ord om dumpingpolitiken. Men det har herr Wigforss dess bättre befriat mig ifrån. Jag skall dock taga en siffra. Jag vet icke, om herrarna observerat den. Det är nämligen så, att när det är fråga om import av socker till landet, så rör det sig icke om de stora siffror, som vi se i den officiella statistiken om sockerimporten. Ty det är råsocker, det är det socker, som raffinaderierna importera för förädling. Herrarna veta, att

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

1927 var importen av raffinad 11,842 ton. Nu har siffran för 1928 stigit högst väsentligt. Den har stigit till 30,000 ton och något däröver. Men det beror icke på någon ändrad prispolitik, utan det beror därpå, som var och en vet, som något följt med förhållandena på området, att vi förra året hade en konflikt, som gjorde att engrossisterna-importörerna icke kunde få de kvantiteter, de behövde för att tillfredsställa kunderna i sina respektive distrikt, utan fingo lov att vända sig till utlandet. Sockerbolaget anvisade dem också att göra detta, därför att det kunde icke tillfredsställa behovet. Jag menar, att när man talar om dumping här, är det för mig som affärsman och importör fullständigt ofattligt, att herrarna kunna påstå, att 13 öres tull skulle göra mera i det avseendet än 10 öres. Jag har grubblat över detta, men det har varit alldeles omöjligt för mig att fatta, ehuru jag hållit på med sådana affärer under trettio år. Men det är måhända för kort tid för att kunna inse sambandet mellan en sådan tull som denna och dumping.

En annan sak blir det naturligtvis, om man har en prohibitiv tull. Tillåt mig taga ett exempel. Om man hade en sockertull på 20 öre och världsmarknadspriset på socker vore 30 öre och importörerna sålde sockret för 45 öre, då vore det en spärr; det är klart. Men så snart man håller sig inom en tullhöjd, som gör, att man följer världsmarknadspriset precis såsom sockerbolaget gör vecka ut och vecka in och gång på gång höjer och sänker priset, då kan man icke tala om att denna tull konstruerats såsom en spärr.

När hans excellens vidare talade om att betodlarna icke skulle få någonting för de 50 % av den tecknade arealen och framhöll detta såsom en brist i subventionsförslaget, vill jag bara erinra därom att det ha aldrig betodlarna begärt. Jag har följt mycket noga med diskussionen i tidningspressen rörande denna sak, och det har aldrig ifrågasatts, att de skulle få någonting utöver det kontraktsenliga priset. De klaga över att, om de skulle odla mera, skulle det bli synnerligen förlustbringande för dem, så att de skulle fullfölja sin odling efter kontrakten men icke därutöver.

Jag återkommer till subventionen och erinrar herr statsministern om att 1926 fanns också en kommission för beredande av frågans behandling i riksdagen eller inom regeringen. Då var även subventionstanken uppe och lär hava godkänts av betodlarna. De hade ingenting emot den. Det har förut citerats ett uttalande av en betodlare, och jag skulle kunna fortsätta. Men skillnaden var givetvis den, att då bar icke subventionslinjen den där hallstämpeln av något slags socialism eller något attentat emot den bestående ordningen.

Hans excellens herr statsministern har också tagit upp det där argumentet, att priset är så billigt. Herr statsministern var väl icke inne, när jag behandlade den sidan av saken i dag på förmiddagen, och jag upprepar endast den satsen, som jag då formulerade så, att icke skall man använda tullar för att reglera priset på varor inom landet. Tullar äro till som skydd för svenskt näringsliv och i vissa fall såsom finanstullar, i vissa fall båda delarna. Men aldrig har jag hört talas om att man skulle använda tullar så, att om en vara är billig, så höjer man litet på tullen. Ty konsekvensen måste bli, att om priset höjes, så sänker man tullen.

Herr statsministern frågade mig direkt, varför jag icke var med på tullen. Svaret därpå gav jag på förmiddagen och hade äran att då få citera ett uttalande av den nuvarande finansministern, till vilket uttalande jag fullkomligt anslöt mig. Jag finner läget vara detsamma nu, som herr finansministern, dåvarande professor Wohlin åberopade i första kammaren 1926. Det är en ståndpunkt, som jag i dag meddelade, att jag intog, när jag själv hade att taga ställning till ett tullproblem förra året. Det där om »korntrygden» i Norge anförde jag för att visa, att man här kan använda det kända uttrycket, att vad som är sanning i Jena är bara dåligt skämt i Heidelberg. Vad som

går att stämpla som god agrarpolitik gentemot grannlandet, det kallas för socialism här hemma i Sverige.

Man har sagt, att de frisinnade givit upp alla sina principer. Så har det hetat i högertidningar dag efter dag, och man har sagt, att vi gått socialisternas ärenden och anslutit oss till dem. Och så anser man, att vi äro ett kött och blod allesamman. Så blir det, när man på en praktisk och ekonomisk fråga anlägger de politiska synpunkterna — jag tillägger i vårt land.

Och så slutligen några ord om förhållanden under krig. Jag sade i dag på förmiddagen, att när man framhåller nödvändigheten av att behålla sockerbetsodlingen i vårt land med hänsyn till krigsförhållanden, så är detta alldeles orimligt. Man kan icke bara därför, att man kan råka i krig, upp-rätthålla en viss näring, som man under andra och normala förhållanden icke skulle vilja understödja så mycket, att den kunde existera, och om krig utbryter — jag föreställer mig att herr försvarsministern eller hans underordnade myndigheter skulle ge mig rätt däri — och vi bliva avstängda, är det väl bättre att vi ha bröd än att vi ha socker. Och jag tror att både herr statsministern och jag skulle kunna klara oss i det fallet, så att herr statsministern behöver nog icke ha så stora bekymmer för den delen. Men det är uteslutande med hänsyn till förhållandena under kriget, som jag menar, att det är viktigare att ha bröd i vårt land än socker. Kan man ha båda delarna är det naturligtvis allra bäst.

Herr Ekman: Herr talman! Mina repliker skola bli mycket korta.

Jag vill först säga till herr statsministern, att jag icke har det ringaste emot, därest han anser, att tredje opponentens roll är den lämpligaste för inlägg från hans sida.

Beträffande talet om ovilja eller åtminstone bristande välvilja i fråga om den del av stödanslaget, som skulle falla på de första 50 procenten — den kontraktsevenligt bestämda delen — vill jag säga, att jag trodde, att den ståndpunkt, vi intogo i detta avseende, stod i fullkomlig överensstämmelse med betodlarnas egen ståndpunkt. De ha nämligen betonat, att de icke vilja ha någon som helst nådegåva, de vilja endast ha hjälp att uppehålla sin näring i normal omfattning. Det som enligt regeringsförslaget skulle falla på de först kontrakterade delarna och som icke skulle innebära något plus för staten vare sig i fråga om sockermängd eller i fråga om arbetslöner, det skulle de ju erhålla utan någon motprestation. Det tillskottet bleve ju en verklig nådegåva. Den andra delen däremot, som innebär förnyade förpliktelser från betodlarnas sida, om den kan man sålunda tala som om ett verkligt understöd för näringsens fortbestånd.

I fråga om korntrygden och den norska vänsterns ställning till denna förhåller det sig ju så, att den norska vänstern liksom vänstern hos oss varken ville ha tull eller, om den kunde undgå det, denna subventionsform. Den stod emot båda delarna. Vid det tillfälle, det var fråga om, förelåg ett högerförslag, som skulle innebära förlängning av korntrygden. Det var icke fråga om tull då. Men emedan Norges »Venstre» liksom vi helst gå emot båda delarna — dock mindre övertygat emot korntrygden än tullen — och det enligt dess mening icke fanns något behov av hjälp, funno de sig föranlåtna att taga tillbaka förslaget. Det är full överensstämmelse mellan deras hållning och vår och rakt ingenting att göra sig lustig över. Det visar endast obekantskap med det problem man diskuterar.

Nu frågas det här: varför skola de frisinnade alltid ha sin vilja fram? Jag har svårt att förstå denna fråga. Förut sade man alltid, att vi voro viljelösa medlöpare till socialdemokraterna. Och när herr Lindman var ute och kritiserade oss för ett år sedan, sade han, att vi endast omväxlande nickade

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

bifall till höger och vänster. Nu få vi veta, att vi alltid kräva att få vår egen vilja fram, och detta på sådant sätt, att man har all anledning att reagera däremot. Något sammanhang borde det väl ändå finnas i kritiken mot oss vid de olika tillfällena.

Nu är det ju så, att vi liksom varje annat parti kämpa för vad vid anse vara rätt och nödvändigt och detta så långt vi orka. Jag trodde icke, att man för den hållningen skulle ha att emotse förebräelser. Att vi i sådana ögonblick, då socialdemokrater och högermän förenat sig mot oss dock även förlorat i många frågor, därpå borde väl de senare åren lämna bevis nog. Man har i denna fråga kommit med gottköpsskäl, som icke kasta ett ögonblicks belysning över det problem, man sysslar med, och i stället avvärt en saklig prövning av ärendet.

Koncentration eller rationalisering — man gycklar även över det kravet! Jag frågar: Är det icke lämpligt och rimligt att man i sammanhang med frågan i övrigt också tar upp till behandling, huruvida något mer står att vinna på detta område, när det gäller en åtgärd av denna art från statens sida?

Herr Olsson i Kullenbergstorp vittnade, att han varit med när betorna endast hade 6 % sockerhalt, under det att sockerhalten nu är 16 %, och han nämnde, att det gått oändligt långt framåt i fråga om organisationen av själva arbetet. Är man verkligen säker på att man nu nått så långt, att ingenting mer står att göra? Är man icke säker på detta, är det naturligt, att man i detta sammanhang, då man skall göra en utredning om denna närings framtid, också tager upp detta problem. Det är alls icke något att göra sig lustig över, i synnerhet icke för dem, som anse, att rationalisering är ett problem som i än högre grad, än hittills skett, bör, när det blir fråga om att diskutera förhållandena på näringslivets område, tilldraga sig uppmärksamheten.

Behandlingen av nu förevarande fråga har, vilket beslut som nu än fattas, lämnat ett resultat: försäsvitt högern i denna kammare och regeringen följa exemplet från första kammaren, måste man nämligen utgå ifrån, att, när det gäller stöd åt näringarna eller i varje fall åt den nu ifrågavarande näringen, högern icke accepterar någon annan väg för stöd än tull! Det är vad som är slutresultatet av behandlingen av detta ärende. Och det kan ju även ha sitt värde, att detta blivit ådagalagt.

Anledningen till att jag begärde att få yttra mig ännu en gång, var egentligen, att jag ville till regeringen framställa en fråga. Den lyder: vilket program är det regeringen tänker följa för behandlingen av denna fråga i fortsättningen? Man må med skäl kunna begära att i ett ögonblick som detta då regeringen går emot den lösning, som kan erhållas, och man icke ser vad som eljest är möjligt, det från regeringsbanken ges en programanvisning: så vilja vi göra i dag och så tänka vi handla i fortsättningen. Man borde, menar jag, kunna få veta, vilket nästa steg skall bli. Men ett ord: vilket är regeringens program?

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! För mig är huvudsaken i denna fråga att kunna ge ett stöd åt sockerfabrikationen, så att betodlingen kan fortgå i samma omfattning som nu. Jag skulle kunna framdraga åtskilliga exempel från mitt eget län och min egen trakt på vart det skulle leda, om man nu lämnade betodlingen åt sitt öde. Om intet annat förslag hade förelagat än Kungl. Maj:ts förslag, skulle jag kunnat gå med på detta. Likaväl som jag år 1913 enligt statsministerns påstående röstat för $\frac{1}{2}$ öre högre tull, skulle jag nu kunna vara med på att med 1 öre nedsätta den belastning, som nu ligger på det importerade sockret. Men, herr statsminister, kämpa vi icke för samma mål? Är det icke en gemensam önskan för alla dem, som icke stå på den rena avslagslinjen, att göra någonting för att hindra arbetslöshetens uppkomst? Skulle vi icke kunna gå ifrån alla dessa doktriner? Skulle icke

herr statsministern kunna betrakta det anslag, som vi erbjuda från vänsterhåll, som ett tillmötesgående mot regeringen? Vi ha dock gått regeringen till mötes på halva vägen. Vill regeringen verkligen göra någonting för betodlingen, för det arbetande folket, som kommer att lida nöd i stugorna, då kan också statsministern stiga upp och förklara: jag offrar mina principer för att det folket skall få det bättre. Det synes vi ha rättighet att fordra från vår sida, och, herr statsminister, ni kan aldrig förneka att, därest avslagsyrkandet vinner kammarens bifall, det icke är högerens fel, om nöden tränger in i åtskilliga tusentals hem! Jag vädjar till herrarna på regeringsbanken: uppoffra någon del av edra doktriner och besinna, att det erbjudande, som kommer från vänsterhåll, är ett tillmötesgående för vinnande av i huvudsak ett för oss gemensamt mål!

*Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna vid utlåtandet fogade reservationen, 3:o) bifall till den reservation, som avgivits av herrar Tjällgren och Olsson i Golvasta samt 4:o) avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet; och förklarade herr talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i följd varav herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna nu förklarades hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen äskades jämväl votering, i anledning varav och sedan till kontraposition i voteringen om kontrapositionen i huvudvoteringen antagits den under 4:o) angivna propositionen, efter given varsel nu upplästes och godkändes samt anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående punkterna I och II av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 antager herr Johan Nilssons i Kristianstad m. fl. reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för nejpropositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Magnusson i Tumhult, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 88 ja och 106 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit yrkandet om avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet. I överensstämmelse härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition nu uppläst och godkänd samt anslagen:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets hemställan i punkterna I och II av utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Herr talmannen meddelade, att skriftlig begäran om vateringsens verkställande framställt av herr Karlsson i Vadstena jämte 23 ledamöter av kammaren, vadan, sedan kammarens ledamöter ånyo intagit sina platser samt sistnämnda vateringsproposition blivit ännu en gång uppläst, omröstning medelst namnupprop nu omedelbart företogs. Därvid avgåvos 86 ja och 105 nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså avslagit såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Över omröstningen fördes anteckningar å vateringslista, som här nedan intages:

	Ja	Nej	Av- står
Herr Förste Vice Talmannen	1		
» Andre Vice Talmannen		1	
<i>Stockholms stad.</i>			
Herr Lindman.		1	
» Lindqvist i Stockholm		1	
» Ekman	1		
» Eriksson i Stockholm			1
» Hansson i Stockholm			
» Nylander		1	
» Engberg		1	
» Johanson i Stockholm		1	
Fru Östlund		1	
Frk. Wellin		1	
Herr Forssell		1	
» Holmdahl		1	
» Järte		1	
» Höglund i Stockholm		1	
» Kilbom			
» Carleson		1	
» Andersson i Stockholm		1	
» Nygren		1	
<i>Stockholms län</i>			
Herr Andersson i Igelboda	1		
» Källman			
» Andersson i Tungelsta			
» Eurén			
» Christenson		1	
» Laurin.	1		
» Mosesson.	1		
» Ahl		1	

	Ja	Nej	Av- stär
Herr Lundquist i Rotebro.		1	
» Flyg.		1	
<i>Uppsala län.</i>			
Herr Borg			
» Olsson i Golvvasta	1		
» Björnberg		1	
» Wohlin		1	
» Lundstedt		1	
<i>Södermanlands län.</i>			
Herr Johansson i Uppmälby	1		
» Olsson i Ramsta	1		
» Laurén		1	
» Andersson i Katrineholm.	1		
» Jonsson i Eskilstuna.	1		
» Lundkvist i Eskilstuna		1	
» Andersson i Dunker	1		
<i>Östergötlands län.</i>			
Herr Pettersson i Bjälbo		1	
» Sjögren	1		
» Johansson i Arkösund	1		
» Karlsson i Vadstena	1		
» Olsson i Rimforsa	1		
» Björkman		1	
» Ericson i Boxholm			
» Ward	1		
» Anderson i Linköping		1	
» Jonsson i Risinge	1		
» Hollertz		1	
» Skoglund		1	
<i>Jönköpings län.</i>			
Herr Johanson i Huskvarna.		1	
» Hamrin	1		
» Carlström	1		
» Fast.	1		
» Petersson i Broaryd	1		
» Svensson i Högsjöhult	1		
» Lilliecreutz		1	
» Andersson i Löbbo	1		
» Johnsson i Norrahammar	1		
<i>Kronobergs län.</i>			
Herr Magnusson i Tumhult		1	
» Olsson i Blädinge		1	
» Svensson i Betingetorp			
» Blomquist	1		

Ang. älgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
Herr Svensson i Grönvik			
» Rosander	1		
<i>Kalmar län.</i>			
Herr Magnusson i Kalmar	1		
» Carlsson i Solberga		1	
» Werner	1		
» Gustafson i Vimmerby.	1		
» Johansson i Krogstorp.		1	
» Heiding	1		
» Wirsell	1		
» Schött		1	
» Waldem		1	
<i>Gotlands län.</i>			
Herr Gardell i Gans	1		
» Svedman.			1
» Gardell i Stenstu	1		
<i>Blekinge län.</i>			
Herr Jönsson i Boa			1
» Törnkvist i Karlskrona			
» Jeppsson.	1		
» Holmgren		1	
» Wachtmeister		1	
» Hällgren	1		
<i>Kristianstads län.</i>			
Herr Bengtsson i Norup	1		
» Borggren.	1		
» Persson i Fritorp		1	
» Björklund	1		
» Björk i Tryde	1		
» Hammarlund	1		
» Björek i Kristianstad			1
<i>Malmö m. fl. städer.</i>			
Herr Winkler		1	
» Lovén			
» Lindskog.		1	
» Weibull	1		
» Bergström i Hälsingborg	1		
» Andersson i Malmö	1		
» Thomson.	1		
» Vougt	1		
<i>Malmöhus län.</i>			
Herr Jönsson i Revinge.	1		
» Olsson i Kullenbergstorp	1		

	Ja	Nej	Av- står
Herr Sköld	1		
» Andersson i Höör	1		
» Törnkvist i Bjuv	1		
» Paulsen	1		
» Månsson i Erlandsro.	1		
» Nilsson i Hörby.	1		
» Pehrsson i Bramstorp	1		
Fru Nordgren	1		
Herr Ljung	1		
<i>Hallands län.</i>			
Herr Henrikson		1	
» Lindqvist i Halmstad			
» Johansson i Brånalt			
» Andersson i Falkenberg	1		
» Larson i Tönnersa.		1	
» Eriksson i Toftered	1		
<i>Göteborgs stad.</i>			
Herr Lithander		1	
» Pehrsson i Göteborg		1	
» Hedvall			
» Wigforss	1		
» Höglund i Göteborg		1	
» Olsson i Göteborg		1	
» Larsson i Göteborg		1	
» Prytz		1	
» Ström		1	
<i>Göteborgs och Bohus län</i>			
Herr Andersson i Grimbo			1
» Olsson i Broberg			
» Olsson i Berg		1	
» Osberg.	1		
» Wallerius		1	
» Brännberg	1		
» Mårtenson	1		
» Karlsson i Munkedal			
<i>Älvsborgs län</i>			
Herr Danielsson	1		
» Gustafson i Kasenberg.		1	
» Lindgren.	1		
» Hansson i Trollhättan			
» Olsson i Mellerud		1	
» Alströmer		1	
» Johansson i Fårekulla			
» Ryberg	1		
» Leffler.			1

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbels-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
Herr Johansson i Väby		1	
» Petersson i Lerbäcksbyn		1	
» Weijne	1		
<i>Skaraborgs län.</i>			
Herr Bengtsson i Kullen		1	
» Magnusson i Skövde.			1
» Bäcklund			1
» Johanson i Hallagården	1		
» Vahlstedt		1	
» Lundén			
» Anderson i Storegården		1	
» Persson i Tidaholm		1	
» Nordkvist		1	
<i>Värmlands län.</i>			
Herr Jansson i Edsbäcken			1
» Carlsson-Frosterud	1		
» Hallén			
» Ros		1	
» Norling		1	
» Norsell	1		
» Spångberg		1	
» Björling	1		
» Olsson i Torsby		1	
» Persson i Grytterud		1	
<i>Örebro län.</i>			
Herr Uddenberg		1	
» Anderson i Råstock			
» Nilsson i Örebro		1	
» Ödström	1		
» Lundgren	1		
» Persson i Falla		1	
» Mogård	1		
» Sandwall.		1	
<i>Västmanlands län.</i>			
Herr Larsson i Västerås		1	
» Eklund		1	
» Olovson i Västerås		1	
» Ander		1	
» Johansson i Bro	1		
» Olsson i Österbo			1
<i>Kopparbergs län.</i>			
Herr Jansson i Falun.			
» Olsson i Mora.		1	
» Andersson i Rasjön		1	

	Ja	Nej	Av- står
Herr Pettersson i Hällbacken		1	
» Andersson i Ovanmyra	1		
» Karlsson i Grängesberg		1	
» Aronson		1	
» Eriksson i Sörsjön		1	
<i>Gävleborgs län.</i>			
Herr Månsson i Furuviik		1	
» Sävström		1	
» Lindley	1		
» Johansson i Edsbyn			
» Olsson i Gävle	1		
» Holmström.		1	
» Herou		1	
» Svedberg.	1		
» Högström		1	
» Hilding			
» Hultman.	1		
<i>Västernorrlands län.</i>			
Herr Johansson i Sollefteå		1	
» Bergström i Bäckland	1		
» Lagerkwist		1	
» Strindlund	1		
» Västberg.		1	
» Molander		1	
» Edberg			
» Rudén.		1	
» Sandström		1	
» Öhman		1	
<i>Jämtlands län.</i>			
Herr Olofsson i Digernäs		1	
» Hedlund i Östersund			
» Hedlund i Häste		1	
» Persson i Trängen.	1		
» Olsson i Rödningsberg.		1	
<i>Västerbottens län.</i>			
Herr Wiklund i Brattfors		1	
» Wikström	1		
» Lindmark		1	
» Lindberg.			
» Sandberg	1		
» Näslund	1		
» Viklund i Byske		1	

Ang. ätgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för den
inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

		Ja	Nej	Av- står
<i>Norrbottnens län.</i>				
Herr Hage			1	
» Nilsson i Antnäs				
» Lövgren	1			
» Dahln			1	
» Grapenson				
» Selberg			1	
» Lundsfröm			1	
	Summa	86	105	8

Punkten III.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 2.

Herr *Osberg* avlämnade en motion angående omorganisation av riksdagens arbetsformer.

Denna motion, som erhöi ordningsnumret 352, bordlades.

§ 3.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 18, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till bestridande av kostnaderna för uppgående av riksgränsen mot Norge.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets

memorial, nr 14, med överlämnande av redaktionskommitténs för utgivande av ett historiskt och statsvetenskapligt arbete om den svenska riksdagen berättelse över kommitténs verksamhet under år 1928; och

utlåtande, nr 15, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank jämte i ämnet väckta motioner;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion angående beredande av viss rätt till tjänstledighet m. m. åt värnpliktiga;

nr 4, i anledning av väckta motioner om upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol m. m.;

nr 5, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om kollektivavtal; och

nr 6, i anledning av väckt motion angående arbetstidsförhållandena vid rikets fasta brandkårer; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av nionde huvudtiteln anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 8, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande vägstämma;

nr 9, i anledning av väckt motion om revision av skogsvårdslagen m. m.;

nr 10, i anledning av väckt motion angående försäljning till metodist-episkopalförsamlingen i Karlskrona av viss kronan tillhörig mark; och

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrendevillkoren för arrendatorn av kronoegendomen Hångsdala nr 16 Trädgården i Skaraborgs län.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	6	dagar	fr. o. m.	den	18	febr.,	
	<i>Lilliecreutz</i>	»	3	»	»	»	18	»	
»	<i>Johansson</i> i Brånalt	»	8	»	»	»	20	»	
»	<i>Bengtsson</i> i Norup	»	7	»	»	»	18	»	
»	<i>Lorén</i>	»	3	»	»	»	19	»	
»	<i>Persson</i> i Fritorp	»	7	»	»	»	19	»	
»	<i>Henrikson</i>	»	5	»	»	»	18	»	
»	<i>Borggren</i>	»	5	»	»	»	18	»	
»	<i>Jönsson</i> i Boa	»	6	»	»	»	18	»	
»	<i>Lindqvist</i> i Halmstad	»	4	»	»	»	19	»	
»	<i>Hedvall</i>	»	4	»	»	»	19	»	
»	<i>Brännberg</i>	»	2	»	»	»	17	»	
»	<i>Johanson</i> i Hallagården	»	8	»	»	»	18	»	och
»	<i>Jeppson</i>	»	4	»	»	»	17	»	.
»	<i>Anderson</i> i Linköping	»							

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.55 på natten.

In fidem
Per Cronvall.